

LJUBLJANA
Zmagavka 2016

ZELENA
PRESTOLNICA EVROPE

Pobuda
Evropske komisije

Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA. **Zate.**

POROČILO PROJEKTA ZELENA PRESTOLNICA EVROPE 2016

Ljubljančani živimo zeleno prestolnico Evrope

*Zoran Janković, župan
Mestne občine Ljubljana,
o zelenih mejnikih in zeleni
prihodnosti mesta*

str. 2

Ljubljana je lepa, lepa, lepa in še enkrat lepa

*Nada Tarman, ambasadorica
zelene prestolnice in
zavedna Ljubljančanka, ki
je svojemu mestu posvetila
srčen in navdihujoč zapis*

str. 7

Komu zvoní - jasno zvoní vsem nam!

*Tomo Križnar, svetovni
popotnik in aktivist, o aktualnih
okoljevarstvenih problematikah,
družbenih izzivih in ohranjanju
okolja na globalni ravni*

str. 21

Filmska legenda o ljubezni do Ljubljane

*Rade Šerbedžija, ikona velikih
platen in hollywoodski zvezdnik,
o svoji neprekinjeni
romanci z Ljubljano*

str. 29

**ZELENI MEJNIKI
ZELENE
PRESTOLNICE**

Več kot 100
izvedenih projektov
v letu 2016

90 ha
novih urejenih zelenih površin za
druženje, šport in rekreacijo

161
popisanih vrst ptic, od katerih
je 86 vrst uvrščenih na rdeči
seznam ogroženih vrst

20 %
površine ima status
zavarovane ali
varovane narave

100.000 m²
veliko območje
za pešce in kolesarje
v središču mesta

LJUBLJANČANI ŽIVIMO ZELENO PRESTOLNICO EVROPE

Zoran Janković | župan Mestne občine Ljubljana

Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 je močno okrepil prepoznavnost Ljubljane po vsem svetu, nadgradil blagovno znamko našega mesta in nas postavil na zemljevide vodilnih trajnostnih, zelenih, turističnih in inovativnih mest. Župan Zoran Janković s sodelavci je tisti, ki je v zadnjem desetletju našo Ljubljano, zanj najlepše mesto na svetu, zbudil iz dolgotrajnega sna in ga povzdignil na sam vrh Evrope. Številni projekti in ukrepi, izvedeni pod njegovo taktirko, imajo skupen cilj - zagotoviti kakovostno življenje vseh generacij meščank in meščanov v lepem, urejenem, čistem, varnem, solidarnem in zelenem mestu.

Za nami je leto, ko je Ljubljana ponosno nosila naziv zelena prestolnica Evrope. Kako ste vi doživeli to leto? Je naziv upravičil vaša pričakovanja?

Vedno bo ostalo zapisano, da je Ljubljana zelena prestolnica Evrope 2016. Zeleno leto je bilo izjemno in za vedno mi bo ostalo v prelepem spominu. Vrhunski program, ki je nastajal pod vodstvom podžupanje Tjaše Ficko, ožje delovne skupine, pa tudi sodelavcev velike mestne družine in drugih partnerjev, bo zagotovo pustil trajne sledi v življenju vseh meščank in meščanov. Vesel sem, da so se tako pozitivno odzvali na naš program, da so z veseljem sodelovali na dogodkih in aktivnostih zelene prestolnice Evrope, predvsem pa, da je skozi zeleno leto tudi pri njih rasla zavest o pomenu ohranjanja našega okolja za generacije, ki prihajajo za nami. Res lahko rečem, da Ljubljani vsak dan živimo zeleno prestolnico Evrope.

S svojimi dejanji dokazujete, da vse, kar delate, delate za dobrobit meščank in meščanov. To se je pokazalo tudi pri programu zelene prestolnice, saj je bil v prvi vrsti namenjen vsem nam, ki živimo v našem mestu.

Da, naloga Mestne občine Ljubljana je zagotavljati najboljši servis vsem našim meščankam in meščanom. Pri svojem delu smo vedno osredotočeni nanje, saj želimo vsem zagotoviti kako-

šujemo uporabo plastičnih vrečk in še marsikaj. Tukaj moram omeniti še izjemno vlogo četrtinskih skupnosti v zelenem letu. Vsaka izmed njih je bila tri tedne ambasadorka zelene prestolnice Evrope in v tem času so izvedle vrsto zanimivih in poučnih vsebin, skupaj so pripravile več kot 220 zelenih dogodkov; prav vsak izmed njih je dodal k naši skupni okoljski zavesti, k lepšemu in prijetnejšemu življenju v našem prelepem mestu.

Zares vesel sem, ko vidim, da meščani cenijo svoje mesto, imajo radi okolje, v katerem živijo, in so za to pripravljeni tudi veliko narediti.

Pa še nekaj me izredno veseli! Množičen odziv in aktivno sodelovanje otrok iz ljubljanskih vrtcev in šol v zelenem programu. Kar 37.000 se nam jih je pridružilo skozi vse leto

in prav njihovo sodelovanje je zame izjemnega pomena, saj so ravno najmlajši najboljši ambasadorji naravi prijaznega razvoja Ljubljane. In glede na njihov odnos do okolja in soljudi se nam ni treba bati za prihodnost!

Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 je močno odmeval tudi v tujini. Kateri so po vašem mnenju glavni plusi za Ljubljano?

Če se izrazim v športnem žargonu, je bila Ljubljana lani šampion Evrope in izjemen pomen tega naziva je bilo še posebej čutiti v mednarodnem okolju. Na strokovnem področju smo postali zgled trajnostno usmerjenega mesta, od katerega se je vredno učiti in povzemati dobre prakse. Iz vse Evrope, pa tudi sveta, smo dobivali številna vabila na predstavitve naših primerov

Uradna maskota Flora je pozdravila župana.

vostno življenje v čistem, urejenem, zelenem, varnem in prijaznem mestu. Zares vesel sem, ko vidim, da meščani cenijo svoje mesto, imajo radi okolje, v katerem živijo, in so za to pripravljeni tudi veliko narediti. Veseli so novosti v svoji okolici, sporočajo nam svoje predloge in ideje, opozarjajo na stvari, ki jih je še treba urediti, vse bolj pa so tudi občutljivi na nespoštljivo ravnanje z naravo, pa tudi z urbano opremo (na primer na divje odlaganje odpadkov, smetenje, vandalizem, uničevanje klopi in podobno). Prav zato je vedno več meščanov vključenih v Društvo zelenih nadzornikov, ki je nastalo na pobudo prof. Koželja. V zelenem letu je njihovo okoljsko zavedanje le še raslo in lahko rečem, da smo vsi skupaj v zadnjih letih zares korenito spremenili svoje navade - od tega, da skrbno ločujemo odpadke, razmišljamo o okolju bolj prijaznih načinov potovanja po mestu (avto ni več prva in edina izbira, raje se usedemo na kolo ali se pustimo zapeljati z avtobusom), da zmanj-

dobrih praks, na študijske obiske k nam so prihajale delegacije različnih mest, ki so se tukaj učile in seznanjale z našimi uspešnimi trajnostnimi projekti in ukrepi. Naziv je Ljubljano umestil na številne zemljevide Evrope in sveta - Ljubljana je trdno zasidrana na vrhu trajnostnih, okoljskih in gospodarskih mest, hkrati pa smo prepoznani kot ena izmed glavnih zelenih turističnih točk sveta, ki jih je treba obiskati. Število tujih obiskovalcev konstantno narašča, seveda pa je tudi naša turistična ponudba trajnostno usmerjena, vedno novi programi in produkti so zasnovani tako, da čim manj obremenjujejo naše okolje.

Program zelene prestolnice Evrope 2016 je zaključen, trajnostna pot Ljubljane pa se nadaljuje ...

Trajnostnemu razvoju mesta smo se zavezali že leta 2007 s sprejetjem razvojne Vizije 2025. Naziv nas je le še utrdil v prepričanju, da je naša pot prava, naše prioritete pravilno postavljene

in cilji dosegljivi. Tudi v prihodnje bomo nadgrajevali trajnostna in solidarna načela razvoja, saj se zavedamo, da nas bo le odgovoren odnos do sočloveka, narave in materialnih dobrin popeljal v dostojno prihodnost. Evropa ima trenutno dva največja izziva: to so podnebne spremembe in migranti. Pri obeh smo lahko vzor pri iskanju rešitev.

Ponosni sem, da je Ljubljana odprto, tovariško in solidarno mesto, v katerem vsi živimo skupaj, hkrati pa spoštujemo različnost. Smo edino evropsko mesto, ki del prostorov Mestne hiše namenja aktivnostim LGBT skupnosti, in edino mesto, v katerem je Mestni svet brez glasu proti sprejel namestitev migrantov v Ljubljani. Ob tem moram omeniti še visoko stopnjo varnosti v našem mestu - med decembrskimi prazničnimi dogodki, ki so na prostem potekali več kot mesec dni in privabili milijon obiskovalcev, ni bilo niti enega incidenta, na kar smo lahko izjemno ponosni.

Kaj lahko svetujete mestu Essen, ki naziv zelena prestolnica Evrope nosi letos?

Nehvaležno je svetovati drugim mestom, kajti vsako mesto ima svoje posebnosti, smo pa z vsakim pripravljeni sodelovati in deliti izkušnje. Če gledamo splošno, pa je pomembno imeti jasno vizijo, vztrajati na svoji poti in slediti zastavljenim ciljem, ki morajo biti v prvi vrsti usmerjeni v dobrobit meščanov.

Ljubljana, posneta z dronom.

Kakšen pomen bo po vašem mnenju imel naziv zelena prestolnica Evrope v prihodnosti?

Evropska komisija je z nazivom zelena prestolnica Evrope izpostavila pomen trajnostnega, naravi prijaznega urbanega načina življenja v evropskih mestih. Vse dosedanje zelene prestolnice smo dobra spodbuda za preostala mesta, ki jim svetujem, naj kandidirajo za ta naziv. Le skupna trajnostna pot evropskih, seveda pa tudi svetovnih mest, nas bo popeljala v kakovostno življenje prihodnosti. Kot rečeno, ne smemo pozabiti na močan solidarnostni pomen naziva, ki nas zavezuje, da z odgovornim odnosom do našega okolja našim zanamcem okolje zapustimo vsaj tako ohranjeno, kot ga imamo danes. Evropska komisija bi morala trdno stati za projekt zelena prestolnica Evrope in ga še nadgrajevati, evropski voditelji pa bi morali bolj

prisluhni tudi nam županom, saj smo izvoljeni neposredno od meščank in meščanov, zato najbolj poznamo njihove potrebe in način življenja. Po mojem mnenju Evropska unija potrebuje enotnost in močne voditelje, ki bodo prepoznali izjemen pomen naravi in sočloveku prijaznega načina razvoja. Voditelje, ki bodo denar za oboroževanje raje namenili ljudem in okolju. Voditelje torej, ki bodo znali in zmogli Unijo v zeleno prihodnost peljati enotno, brez delitev na bolj in manj razvita območja. Evropo, kjer bo vsem zagotovljeno dostojno življenje. Vedno bomo pripravljeni sodelovati in pomagati pri reševanju aktualnih vprašanj zelenega razvoja mest.

Naziv nas je le še utrdil v prepričanju, da je naša pot prava, naše prioritete pravilno postavljene in cilji dosegljivi.

NA ZELENEM PODROČJU SMO DIHALI KOT ENO

Tjaša Ficko | podžupanja

Teško je v eno samo sporočilo strniti vtise »naše« zelene prestolnice Evrope. Najprej je bil to le eden od projektov, s katerim smo želeli okrepiti prepoznavnost Ljubljane. Ko smo pozneje spoznali njegove razsežnosti, predvsem pa izjemno skladnost z našo razvojno vizijo Ljubljane 2025, ki smo jo oblikovali leta 2007, smo si bolj od vsega želeli zmage. In ko smo bili nato poleti 2014 po uspešnem zagovoru v Kopenhagenu tudi uradno imenovani za zeleno središče Evrope, se je vse skupaj pravzaprav šele dobro začelo.

Med temeljnimi cilji smo si takrat zastavili, da bo to projekt čim večjega števila sodelujočih in da bo zmagovalni glas Ljubljane slišan daleč naokrog po Evropi. **Želeli smo postati najboljša zelena prestolnica. Tisti, ki me poznajo, vedo, da sem zahtevna vodja in da z mano pogosto ni enostavno delati. Tokrat so bila moja pričakovanja presežena. Kreativnost in predano delo ekipe, izjemna energija sodelujočih in rezultati so me navdušili.**

Kot zelena prestolnica Evrope smo rasli. **Na evropski zemljevid smo se uspešno umestili kot mesto z jasno zeleno vizijo in predvsem z dovolj odločnosti in poguma, da obljube uresničujemo.** Tudi tiste, ki v prvem trenutku morda niso sprejete z akklamacijo, vendar so pomembne za pri-

hodnji razvoj. Danes smo zato prepoznani kot mesto, ki je v najkrajšem obdobju naredilo največ sprememb za večjo kakovost življenja svojih prebivalcev in prebivalcev.

V projektu smo aktivno delili naše dobre prakse in se ob tem učili tudi od drugih. Mnoge smo dohiteli in celo prehiteli. S spremenjenim značajem mestnega središča, prenovljeno infrastrukturo, novimi zelenimi in rekreativnimi površinami ter z ravnotežjem med ohranjanjem tistega dobrega, kar nam je dala narava, in uvajanjem sodobnih inovativnih rešitev, je Ljubljana zgled mnogim večjim in velikim mestom, ki nas obiskujejo in se po nas zgledujejo. Brez dvoma lahko tekmujejo z najboljšimi.

Zeleno leto je bilo zahtevno, a izpolnjujoče. Informacijska paviljona, poimenovana Točka.Zate., sta z obiskovalci vseh generacij aktivno živela vseh 12 mesecev. Mesečni programi so bili odlično zastavljeni in izvedeni, zelene projekte in novosti smo uvajali kot po tekočem traku, raznolike aktivnosti vseh 17 četrtinski skupnosti pa so dodobra napolnile ljubljanski koledar dogodkov. Bili smo zaželeni sogovorniki na številnih mednarodnih konferencah in skoraj nemogoče se je bilo odzvati na vsa povabila za predstavitve in nastope doma in v tujini. Ko je januarja 2016 Ljubljana na uvodnem dogodku pred Mestno hišo zasijala

zeleno, smo bili navdušeni. Ko smo februarja v Bruslju od predhodnice prevzeli zeleno žezlo, smo v družbi sodelavcev in podpornikov jokali od ponosa, mesec dni kasneje pa delili solze olajšanja, ko smo v Stožicah uspešno izpeljali veliko otvoritveno slovesnost z neposrednim televizijskim prenosom. Pri pripravi junijskega dogodka, na katerem je bila izbrana zelena prestolnica Evrope za leto 2018, smo se počutili že kot pravi rutinerji. In na zaključnem dogodku – Zeleni noči. Zate. – smo na polnem

Danes smo prepoznani kot mesto, ki je v najkrajšem obdobju naredilo največ sprememb za večjo kakovost življenja svojih prebivalcev in prebivalcev.

Kongresnem trgu utrujeni od dinamičnega leta, a z nešteto spomini in kančkom nostalgije ugotovili, da se je naše zeleno leto (pre)hitro izteklo.

Veseli me, da nas je projekt zelena prestolnica izobraževal in združeval. Vse generacije in mnoge deležnike, javni in zasebni sektor, kulturo s špor-

tom, izobraževanje z zdravjem, sveže ideje z bogatimi izkušnjami. Rodila so se nova poznanstva mnogih, ki so se odločili, da lahko tudi sami prispevajo k še lepši, najlepši Ljubljani. Posebej občutno pa je projekt povezal in dodatno okrepil t. i. veliko mestno družino. **Verjamem, da ni pretirano, če rečem, da smo na zelenem področju dihal kot eno.** Hvala vsakemu posebej in vsem skupaj, ki ste z obilo truda, znanja, dobre volje in sodelovanja vsak na svojem področju pomagali graditi našo zeleno zgodbo o uspehu. Prepričana sem, da smo projekt zelene prestolnice Evrope dvignili na izjemno visoko raven, ki jo bo v prihodnje težko doseči, kaj šele preseči. Če bi morala svoje občutke strniti v en stavek, bi rekla, da sem hvaležna, ker sem lahko to doživela.

In pogled naprej? Zeleno pot v prihodnost mora odkriti in posvojiti čim več mest tega sveta. Naj bo naš odtis, ki ga puščamo na planetu Zemlja, čim bolj nežen. Če bo človeštvo želelo in znalo živeti v sozvočju z naravo, bodo tudi generacije, ki šele prihajajo, imele priložnost in privilegij dihati čist zrak, piti kakovostno naravno vodo, zaplavati v bistrem potoku, se izgubiti v nešteti odtenkih zelenega gozda in sanjati s pogledom na utaplajoče se sonce v modrini oceana. V Ljubljani smo že dokazali, da znamo in zmoremo. Naj tako ostane tudi v prihodnje.

Kolumna

Tjaša Ficko je podžupanja Ljubljane od leta 2010. V Mestni občini Ljubljana skrbi za krepitev mednarodne prepoznavnosti in ugleda mestne blagovne znamke. Vizijo, aktivnosti in dosežke mesta predstavlja na vrsti dogodkov doma in v tujini ter deli dobre prakse na številnih uglednih mednarodnih konferencah. Vodila je kandidacijo in izvedbo projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, s katerim je bila Ljubljana uspešno umeščena na evropski zemljevid kot mesto, ki odločno sledi zeleni viziji in aktivno uresničuje projekte za večjo kakovost življenja.

Točka.Zate. je v času projekta stala pred Mestno hišo.

600

pridruženih partnerjev in podpornikov

97 %

Ljubljančanov je bilo v letu 2017 seznanjenih z informacijo o prejemu priznanju zelena prestolnica Evrope 2016 (v letu 2015 73 %)

4,37

od 5 je bila v letu 2017 ocena meščanov o pomembnosti priznanja, medtem ko je bila v letu 2015 ta 4,19

* Raziskava o zadovoljstvu občanov Ljubljane: (Ninamedia d.o.o., april 2015 in maj 2017)

BILI SO TRENUTKI, KO SE NAM JE ZA HIP ZDELO, DA NALOGI NE BOMO KOS

Nataša Jazbinšek Seršen

Nataša Jazbinšek Seršen je vodja Oddelka za varstvo okolja, v času projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 pa je uspešno vodila osemčlansko ekipo, s katero so vse leto pripravljali aktivnosti in vsebine za izvedbo projekta. Tokrat smo z njo govorili o rezultatih projekta in o njenem pogledu na leto 2016, ki je bilo zagotovo eno najbolj zahtevnih v času njenega dela v Mestni občini Ljubljana.

Projekt Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 je bil zelo zahteven. Bi se ga lotili ponovno? Bi kaj naredili drugače?

Veliki projekti, kar je Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 zagotovo bil, so priložnosti, za katere si lahko le hvaležen. In zagotovo bi z veseljem ponovno vstopila na tako pot. Danes z veliko več samozavesti, z izkušnjami, ki mi bodo ostale za vse življenje, in s trdnim zavedanjem, da se da premikati gore, če verjameš v to, kar delaš, če delaš s srcem, če se zavedaš, da lahko vedno narediš še boljše in še več. In seveda z odličnimi sodelavci. Kaj bi naredila drugače? Mogoče le to, da bi vsak dan še bolj uživala v zavedanju, da ustvarjamo nepozabno zgodbo.

Kako so potekale priprave z ekipo? Kako so bile razdeljene naloge?

Priprave so se začele že v letu 2014, ko smo prevzeli to pomembno prestižno nagrado. Sestavili smo 8-člansko delovno skupino izjemnih sodelavk in enega sodelavca in takoj pričeli s snovanjem idej, kako to leto narediti posebno, drugačno, leto presežkov. Skupina je delovala zelo usklajeno, zelo spontano smo si razdelili delovne vsebine in se vseskozi spodbujali ter si pomagali. Bili so trenutki, ko se nam je za hip zdelo, da ne bomo kos nalogi, da so pred nami prevelike ovire, vendar pa sta timski duh in pogosto tudi humor, ki nas je vseskozi spremljal, vedno znova odpirala nove rešitve, nove poti.

Program za leto 2016 ste oblikovali skupaj s številnimi deležniki. Koliko jih je bilo? Bi lahko govorili o zelenem partnerstvu Ljubljane? Če da, ali bo zeleno partnerstvo obstajalo še naprej? Kdo vse se lahko pridruži zelenemu par-

terstvu in na kakšen način? Ali obstaja program, strategija zelenega partnerstva?

Naziv zelena prestolnica Evrope seveda ni le naziv zaposlenih v veliki mestni družini, ampak tudi nagrada vsem tistim, ki to mesto soustvarjajo, ki živijo z njim in ga imajo radi. Zato smo to leto gradili skupaj z njimi. Povabili smo k sodelovanju nevladne organizacije, šole, vrtce, druge organizacije in posameznike, ki so želeli

Naši meščani so tisti, za katere se trudimo, in tisti, ki jim želimo nenehno izboljševati kakovost življenja. Zato je njihov glas za nas izjemno pomemben. Odprta so jim tako vrata našega župana kot tudi vrata drugih strokovnih služb. Njihovi pogledi, ideje, predlogi so vselej dobrodošli. Če ne pridejo do nas neposredno v pogovoru, imajo možnost svoje sporočilo posredovati elektronsko prek aplikacije 'Pobude meščanov'.

biti del te uspešne zgodbe. Nevladne organizacije so tiste, ki imajo veliko znanja, odlične ideje, energijo za premikanje meja in kot take so nepogrešljive pri snovanju novih projektov, postavljanju novih ciljev. Zato njihovo delo vseskozi podpiramo, tudi finančno, v letu 2016 pa smo skupaj z njimi ustvarili še močnejše zeleno

partnerstvo, ki ga bomo vzdrževali tudi v prihodnje.

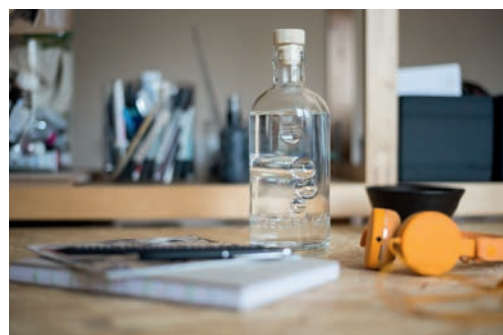
Kam se lahko obrnejo Ljubljančanke in Ljubljančani, ki želijo prispevati k razvoju našega lepega zelenega mesta?

Sodelovanje je vrednota, ki ji v Mestni občini Ljubljana dajemo pomembno težo. Sodelovanje znotraj velike mestne družine in sodelovanje navzven. Naši meščani so tisti, za katere se trudimo, in tisti, ki jim želimo nenehno izboljševati kakovost življenja. Zato je njihov glas za nas izjemno pomemben. Odprta so jim tako vrata našega župana kot tudi vrata drugih strokovnih služb. Njihovi pogledi, ideje, predlogi so dobrodošli. Če ne pridejo do nas neposredno v

pogovoru, imajo možnost svoje sporočilo posredovati elektronsko prek aplikacije »Pobude meščanov«.

Je šlo v letu zelene prestolnice Evrope vse tako, kot je bilo predvideno, ali so se pojavili tudi kakšni zapleti in kako ste jih reševali?

Zagotovo bi bila neiskrena, če bi rekla, da je šlo vse po načrtih. Pogosto so se zgodile nepredvidljive situacije, majhni in večji zapleti, trenutki, ko je bilo potrebno čez noč spremeniti že v celoti pripravljene stvari. Ampak prav to je tisto, kar iz posameznika povleče najboljše, najbolj kreativne rešitve. Kar ti ne da zaspati in počivati, ampak te dela vseskozi boljšega, bolj živega.

Pijemo vodo iz pipe. Natočimo si jo v steklenico **Muzejska voda**, ki ima tudi dobrodelfno noto.

Nakupe opravljamo pri lokalnih dobaviteljih. S seboj pa imamo **torbo SUSNYARA.FOR YOU.**, ki jo je posebej za projekt Zelena prestolnica izdelala znana oblikovalka Nina Šušnjara.

Jabolko z ljubljanskega podeželja. Saj veste, kaj pravi pregovor: »Eno jabolko na dan odžene zdravnika stran.«

V mestno središče se odpravimo **z lastnim kolesom ali kolesom iz sistema Bicike(LJ).**

Metanje žvečilnih gumijev na tla namesto v koš. Odvrženi žvečilni gumiji ne kvarijo le videza mesta in ne uničujejo samo tlakovcev, temveč škodujejo tudi živalim. Tako jih lahko ptice zamenjajo za hrano in zaradi zalepljenega kljuna tudi poginejo.

Uničevanje novozasajenih dreves v javnih sadovnjakih ali parkih.

HVALEŽNI IN PONOSNI

Leto 2016 je bilo posebno leto za vse, predvsem pa za člane ožje ekipe zelene prestolnice Evrope, ki so svojo energijo, znanje in kreativnost vložili v pripravo izjemnega programa, ki bo ostal v najlepšem spominu. V svojih izjavah so se ozrli nazaj in z nami delili svoje vtise.

Kristina Ina Novak,

sodelavka v Odseku za odnose z javnostmi

V letu 2016 sem sodelovala z velikim številom ljudi. S hvaležnostjo se bom spominjala še posebej tistih, ki z vsem srcem delajo vse, da bi bila Ljubljana še bolj zelena. Med njimi so tudi učenci štirih ljubljanskih osnovnih šol: Danile Kumar, Jožeta Moškriča, Livade in Spodnje Šiške, ki so v okviru pilotnega projekta GREEN CITY DESIGN CHALLENGE – RAD SOUSTVARJAM ZELENO MESTO 2016 prispevali odlične trajnostne rešitve za naše mesto. Njihova volja, zavzetost, delavnost in izvirnost so pravi navdih zame.

Nataša Mavec Oplotnik,

sodelavka v Odseku za mednarodne odnose za protokol

Najbolj so name naredili vtis naši najmlajši, pa ne samo s himno, ki so jo tako s ponosom in doživeto peli, ampak tudi s številnimi aktivnostmi, s katerimi so postali del naše zelene zgodbe. Veseli me, da smo jim uspeli projekt Zelena prestolnica Evrope tako zelo približati. To je pomemben korak na njihovi zeleni poti.

Simona Berden,

sodelavka v Službi za razvojne projekte in investicije

Najbolj se mi je vtisnil v spomin študijski obisk dvajsetčlanske delegacije norveškega glavnega mesta Osla. Delegacijo sem namreč spremljala vse tri dni, kolikor so bivali v Ljubljani. Njihovo zadovoljstvo s programom, sogovorniki in predstavljenimi projekti je bilo resnično veliko. Povedali so mi, da je bil to najbolje izveden obisk dotlej. Očarani pa so bili tudi nad urejenostjo in lepoto našega mesta in nad prijaznostjo ljudi. Možnost, predstaviti Ljubljano tujcem, da jo vzljubijo in sprejmejo za svoje mesto, ter hkrati stikati pristne prijateljske vezi, je zame neprecenljivo.

Barbara Murn Vrviščar,

sodelavka v Odseku za mednarodne odnose in protokol

Bolj kot na vse projekte, ki smo jih izvedli v zelenem letu, sem ponosna na to, da smo prebudili kolektivni duh, ki je zadihal zeleno. Zaposleni, četrtni skupnosti, meščanke in meščani, tuji in domači gostje, vsi smo se počutili del iste zgodbe o zeleni Ljubljani. Na vseh področjih bivanja se da delovati trajnostno, kar smo dokazali sebi in svetu. Z inovativnostjo in srčnostjo smo postali vzor. Postavili smo visoka merila in te čevlje bo težko obuti.

Nuša Krajnc,

sodelavka v Kabinetu župana, ki je koordinirala celoten program na Točki.Zate.

Zeleno leto je bilo leto presežkov, ne le z vidika mesta, ampak tudi zame: najbolj intenzivno, najbolj stresno, a hkrati tudi najlepše leto v štirinajstih letih, odkar delam v Mestni občini Ljubljana.

Karmen Žirovnik,

sodelavka v Kabinetu župana, ki je skrbela za komunikacijske in promocijske aktivnosti v času projekta

Zame je bilo leto 2016 res odlično. Veliko smo delali in naredili, se medsebojno povezali. Vsaka neprespana ura se je pokazala v izjemnih rezultatih in zadovoljstvu vseh sodelujočih. Bili smo in zagotovo bomo še naprej ostali najboljša zelena prestolnica Evrope.

Mitja Predovnik,

pomočnik direktorice v Javnem zavodu Turizem Ljubljana

Najbolj si bom zapomnil srečanja ožje delovne skupine Zelene prestolnice Evrope, ko smo ustvarjali in koordinirali program aktivnosti, snovali nove ideje in skupaj premikali meje navdušenja nad našim mestom.

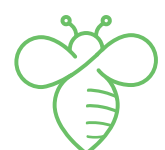
Barva leta 2017:

GREENERY
PANTONE 15-0343

12.089

sodelavcev velike mestne družine je dihala zelena prestolnico

8

ožjih članov delovne skupine v organizacijskem odboru projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016

LETO 2016 SI BODO ZAPOMNILI PO NAZIVU ZELENIM AMBASADOR / ZELENA AMBASADORKA LJUBLJANE

Ljubljana je s svojo jasno začrtano vizijo za trajnostni razvoj kot prvo mesto v jugovzhodni Evropi postala zelena prestolnica Evrope. **Da bi pri vseh meščankah in meščanih vzbudili zavedanje in jim približali ukrepe, s katerimi smo Ljubljano pripeljali do prestižnega naziva, smo oblikovali posebno celoletno kampanjo.** Ta je temeljila na pristni in iskreni predstavitvi zelene prestolnice Evrope z njenimi dosežki in z mislimi ter besedami srčnih, ponosnih meščank in meščanov, ki so jim zeleni ukrepi v prvi vrsti namenjeni. Tako je nastal **komunikacijski slogan Ljubljana. Zate.**

V program zelenega leta se je aktivno vključilo **24 ambasadork** zelene prestolnice Evrope. Izbrali smo jih med sodelavkami in sodelavci Mestne občine Ljubljana ter njenih javnih zavodov in podjetij, med znanimi Ljubljančani in Ljubljančankami ter med meščankami in meščani, ki so nas prepričali s svojim pogledom na zeleno Ljubljano.

Mojmir Sepe

Ajda Smrekar

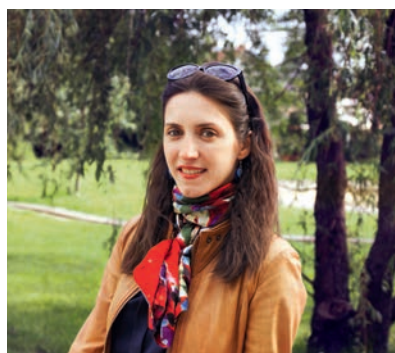
Jan Kozamernik

Nuša Kerševan

Jasna Dedivanović

Elena Ocenic

Darja Virjent in hči Ava

Filip Kržišnik in Blaž Slanič

Silvija Pavčič

Žiga Vehovec

Nika Bosnić

Petra Koritnik

Miha Pongrac

Gregor Radelonghi

Evelina Žefran

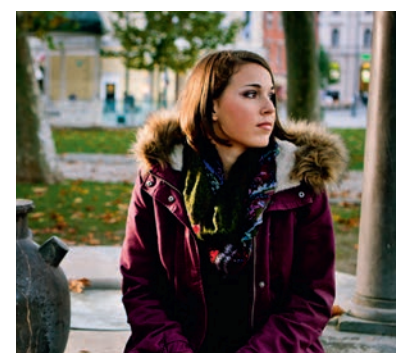
Tanja Njegovan

Elizabeta in Mitar Majkić

Predrag Subotić

Mateja Tanko

Srečko Trunkelj

Roman Verbič

Skrbno ravnanje z odpadki, vodo, lokalno pridelana hrana, skrb za čisto okolje in izbira prevoznih sredstev (BicikeLJ!) je le nekaj preprostih korakov oz. smernic, ki sem jim zvesta vsak dan.

Nika

Naziv je Ljubljanjani prinesel prepoznavnost v mednarodnih okvirih, kar je dobra popotnica za naprej. Upam, da bo prestolnica še dolgo zelena in da bodo tudi naši otroci lahko kvalitetno in z radostjo živeli tukaj. Če pa jih bo že odneslo kam drugam, pa bo to njihova prva destinacija varnega zavetja. DOM.

Darja

Kaj je za vas trajnostni način življenja in kako ga promovirate?

Darja Virjent: Če je le mogoče, grem po opravkih s kolesom ali peš. Preden izdelek kupim, razmislim o njegovem poreklu, vsebini in tipu embalaže. Večkrat izberem oblačila iz druge roke. Mlajša hči nosi oblačila starejše sestre, nato jih damo naprej. Tudi v poslovnem smislu se kot družina trudimo vzgajati prave vrednote, dajati prednost bolj smotrni rabi predmetov in podaljševanju uporabnosti le-teh. Partner ima servisno delavnico, obnavlja in popravlja stara kolesa in nudi sezonsko izmenjavo rabljenih otroških smuč.

Nika Bosnić: Sledim preprostemu pravilu: »To kar vložiš, se ti vrača.« Ker želim še naprej už-

vati v vsem, kar mi narava ponuja, je ozaveščeno razmišljanje tu in danes nuja. Skrbno ravnanje z odpadki, vodo, lokalno pridelana hrana, skrb za čisto okolje in izbira prevoznih sredstev (BicikeLJ!) je le nekaj preprostih korakov oz. smernic, ki sem jim zvesta vsak dan.

Petra Koritnik: Trajnostni način življenja zame pomeni živeti odgovorno. Odgovoren odnos do okolja, ki upošteva vrednote, kot so zmernost, obzirnost, varčevanje, spoštovanje. Živim trajnostni način življenja in ga promoviram na način, da: varčujem z vodo in energijo, recikliram in ponovno uporabljam že rabljeno, se vozim s kolesom, jem slovensko in sezonsko hrano, ne tiskam besedil, če ni potrebno, če se le da, ne uporabljam plastike, učim se izdelovati naravna čistila in kozmetiko in se samooskrbujem z lastno pridelavo zelenjave.

Elizabeta in Mitar Majkić: Trajnostni način življenja za naju pomeni, da poskušava živeti čim bolj odgovorno do okolja. Zmanjšati uporabo avtomobila za vožnjo po Ljubljani, reciklirati ter racionalno uporabljati vodo in električno energijo. Kar je pa najpomembnejše, skušava to prenašati na naslednje generacije.

Miha Pongrac: Vozim se z javnim prevozom, še raje pa s kolesom. Ločujem odpadke, uporabljam vrečke iz blaga, ko grem po nakupih. Uporabljam tudi varčne žarnice, večkrat kupujem v trgovinah iz druge roke, predvsem pa kupujem lokalno pridelano hrano.

Žiga Vehovec: Sam se po opravih odpravljam s kolesom, skrbim za čisto okolje, ločujem odpadke. Veliko časa namenim razmišljanju o dobrodelnih in čistilnih akcijah, organizacijah in

Ljubljana je tako lepa in prijazna zaradi svojih prijaznih ljudi, društev, ki vseskozi skrbijo za njen razvoj in povezanost, za kar pa je v veliki meri poleg vsakega posameznika zaslužno tudi njeno dobro vodstvo z županom na čelu.

Žiga

dejavnostih, ki bi pripomogle k boljšemu počutju Ljubljancev.

Kako si boste zapomnili leto, ko je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope 2016?

Žiga Vehovec: Sem študent Mestne občine Ljubljana. Mislim, da sem primeren za ambasadorja, saj sem dejaven na različnih področjih. Udeležujem se raznovrstnih delavnic, katerih cilj je še bolj izpopolniti Ljubljano. Zelo me zanima, kako bi se dalo še bolj dvigniti kvaliteto življenja v našem lepem mestu, tako na kulturnem, socialnem, gospodarskem kot okoljskem področju.

Silvija Pavičič: Zagotovo po nazivu ambasadorica zelene prestolnice Evrope 2016, na katerega

sem zelo ponosna. Nadalje po številnih dogodkih, uspešnih akcijah, prireditvah v okviru zelene prestolnice pa po aktivnem delovanju in povezovanju četrtnih skupnosti in neverjetnem odzivu vseh prebivalcev Ljubljane. Zaradi tega je postalo naše mesto še bolj zeleno in bo takšno tudi v prihodnje.

Darja Virjent: Opažam, da se je kolektivna skrb za življenje v prestolnici ter odgovornost, da se dejavno vključimo v življenje v mestu, v zadnjem letu še okrepila. Naziv je Ljubljani prinesel prepoznavnost v mednarodnih okvirih, kar je dobra popotnica za naprej. Upam, da bo prestolnica še dolgo zelena in da bodo tudi naši otroci lahko kvalitetno in z radostjo živeli tukaj. Če pa jih

bo že odneslo kam drugam, bo to njihova prva destinacija varnega zavetja. DOM.

Nika Bosnič: Po čudoviti priložnosti, da sem kot ambasadorica Ljubljane lahko predstavljala svoje mesto ter trajnostne ideje in cilje, ki so mi že od nekdaj blizu. Po novih poznanstvih, odličnih dogodkih in novemu znanju. Vesela sem, da sem bila del zgodbe o zeleni prestolnici 2016.

Petra Koritnik: Leto zelene prestolnice 2016 je bilo polno čudovitih dogodkov. Zame eden izmed najbolj pomembnih pa je bila vpeljava biorazgradljivih vrečk na ljubljanskih tržnicah v sklopu projekta »Nisem večna, sem pa zato manj tečna. Sem biorazgradljiva vrečka.«

Miha Pongrac: Zapomnil si ga bom predvsem zaradi številnih izvrstnih aktivnosti, s katerimi se je Ljubljana predstavila doma in v svetu. To so to bile aktivnosti, ki so zelo dobro sporočale, katere zelene prednosti oziroma danosti, ki jih ima Ljubljana, moramo spoštovati in negovati.

Žiga Vehovec: Leto 2016 si bom zapomnil kot uspešno, sončno in toplo. Družil sem se s preostalimi ambasadorji, se udeleževal naših akcij in raznih dogodkov. Ljubljana je tako lepa in prijazna zaradi svojih prijaznih ljudi, društev, ki vse skozi skrbijo za njen razvoj in povezanost, za kar pa je v veliki meri poleg vsakega posameznika zaslužno tudi njeno dobro vodstvo z županom na čelu.

LJUBLJANA JE LEPA, LEPA IN ŠE ENKRAT LEPA

Nada Tarman | ambasadorica zelene prestolnice Evrope 2016

Gospa Nada Tarman je ena izmed štiriindvajsetih ambasadorjev zelene prestolnice Evrope 2016. Mesto Ljubljana je zelo ponosno na svojo ambasadorico, saj je že skoraj stoletje zaljubljena v »svojo Ljubljano«. »Tu sem rojena in za meno sta že dve umrli generaciji Ljubljancev. Rastem in staram se v lepoti z njo. Občudujem, uživam in obožujem vsakokratne ustvarjalne poteze, ki vedno na novo oplešujejo to prelepo mesto. Pogosto se vračam v spomine, ki me toplo in prijazno osrečujejo, saj sem tu dočakala teh svojih srečnih skoraj 95 let. Ko pa je bilo to mesto v stiski, sem bila aktivna branilka na njenih okopih in tako sem danes ponosna, da je postala mesto heroj. Zdaj naj živi še naprej v prijaznem vzdušju, čim bolj zdravem okolju, naj ostaja varna in rastoča v lepotičenju ta naša zelena prestolnica Evrope.« To so besede aktivne štiriindevetdesetletnice, ki me je sprejela z ljubeznivim nasmehom, šarmantnim glasom in mladostno držo v svojem domu v Šiški.

»Šiškarca sem, res, ta prava Šiškarca. Že moja stara mama in stari oče sta živela tukaj. Zdaj živijo v hiši že moji pravnuki,« so bile uvodne besede gospe Nade Tarman, ki prebere vsako številko glasila Ljubljana in pravi, da v njem veliko izve o tem, kaj se dogaja v našem mestu. Očal ne potrebuje, saj že zmeraj dobro vidi. Ko mi ponudi domač bezgov čaj z vrta in piškote, jo vprašam, kako to, da se je prijavila za ambasadorico. Spontano odgovori: »Ljubljana mi že od nekdaj zelo veliko pomeni. To vedo vsi moji in se včasih norčujejo iz mene. To je moj rojstni kraj. Vse svoje naprej učim in opozarjam, naj premišljujemo o Ljubljani in naj živijo z njo. Ljubljana je lepa, lepa in še enkrat lepa!«

Pravite, da spremljate, kaj se v Ljubljani dogaja, pa me zanima, kako v resnici živite in doživljate Ljubljano?

Doma imam zmenjeno, da me vnuki peljejo, kamor si želim, da si lahko ogledam in spremljam Ljubljano in novosti čisto od blizu. Ker je za promet center zaprt, kar je dobro, me pobeze zelo prijazen voznik kavalirja, kjer si nato s svojim vozičkom, na katerega se opiram, ogledam zeleno točko. Tržnica se je kar spremenila, čeprav je na prvi pogled videti enako. Predvsem je tam še večja ponudba, pa tudi bolj čista je. Ogledala sem si Cukrarno, zgradbo, v kateri so živeli in umirali v revščini »moji« pesniki in, ko sem videla, da je razpolovljena in skoznjo poteka most, kar nisem mogla verjeti svojim očem. Opažam tudi, da je ogromno turistov, ki so si tako kot jaz željni ogledati našo prestolnico, ki ima kaj pokazati. Kvaliteta bivanja je v Ljubljani visoka. Ker zelo rada dobro jem, si privoščim različne jedi na Odprti kuhni. Veste, na Pogačarjevem trgu še nikoli prej nisem videla toliko ljudi in ponudbe, kot je premore vsak petek ta priljubljen dogodek. Le streljaj od tod je Mesarski most, ki z drugimi starimi in novimi mostovi povezuje ljudi med obema bregovima. Je pa ta most nekaj posebnega zaradi stekla in ključavnice, ki jih zapenjajo zaljubljeni na ograjo mostu za srečo. Breg je še ena točka, ki je kar ne prepoznaš. Ljubljana tukaj vse do Špice

najbolj komunicira s človekom, saj se ji lahko čisto približaš.

Na katere lepote Ljubljane bi bralce še opozorili in kako se spominjate preteklih časov?

Plovba po Ljubljanici, to je imenitna ponudba! Čeprav smo sredi leta, moram pohvaliti vsakoletno unikatno novoletno okrasitev. Nazadnje je bila res nekaj posebnega, posebej zvezdni utrinki na razsvetljeni Slovenski cesti. Zelo pomembno je, da imamo alternativo, kot sta Metelkova in Rog. Vse to, kar me zanima, mi zdaj omogočijo vnuki, sicer bi šla rada v mesto tudi sama, a leta mi tega več ne dovolijo. Veste, včasih smo Šiškarji rekli, da gremo v mesto, saj je bila Šiška predmestje. Moja družina je bila meščanska, oče je bil v službi v vojski. Spominjam se, ko sem bila še mlada, se otroci na dvorišču nismo smeli igrati. Dvorišče je bila ulica. Ljubljana je bila zmeraj čista, rekli smo ji bela Ljubljana. Priljubljena točka za druženje je bila nedeljska promenada, ki je vodila od Pošte pa vse do gradu Tivoli. Za ta družabni dogodek smo se vsi oblekli v najlepše obleke. Punce smo pred drugo svetovno vojno doživle pevske »podoknice«, mladi pa se danes vse zmenite po internetu, kajne? Tik pred vojno, leta 1941, smo vsi čutili, da se bo zgodila, in povem vam, da imam tudi zdaj občutek, da so čudni časi. To me skrbi, saj imamo dobro življenje, vojna pa samo vzame in nič ne da. Ne enim

ne drugim. Med drugo svetovno vojno sem bila članica Osvobodilne fronte, ilegalca s partizanskim imenom Smelja. Bila sem tudi obsojena in prestajala zapor skoraj dve leti. Vsa moja družina je bila aktivna v boju proti okupatorjem. Po vojni smo kot družina prejeli mestno priznanje, imenovano zlata plaketa ilegalca.

Po vašem pripovedovanju opažam, da imate kljub vsemu, kar vse ste doživeli v življenju, optimističen pogled na svet.

Verjamem v ljudi. Ljudje so povečini zelo prijazni. Optimistka sem od nekdaj. Ljudje so dobri. Še enkrat ponavljam: ljudje so dobri! Če pristopiš prijazno, v glavnem dobiš vrnjeno prijaznost. Kadar grem med ljudi, dobim vedno prijazen odgovor. V tem je stvar življenja.

V vaših zapiskih vidim, da imate z velikimi črkami napisano: Ljubljana je lepa, lepa, lepa! Kako pa gledate na vodstvo Ljubljane, ki je »krivo«, seveda skupaj z občani, da je Ljubljana prejela naziv zelena prestolnica Evrope 2016?

Župan Zoran Jankovič se briga za stvari. Izredno je prizadeven. Občudujem ga, da poganja Ljubljano naprej. Vem, da ima okrog sebe same strokovnjake, a on je tisti, ki poskrbi za denar. Planira stvari, ne da bi vedel, ali bo denar, in prav je tako. Tako delamo tudi v gospodinjstvu. Ko smo bili ambasadorji povabljeni na večerjo, je z mano sedela tudi podžupanja Tjaša Ficko, ki mi je zaupala, da je zahteven do skrajnosti, da pa bi za vsakega zaposlenega v mestni družini naredil vse. No, to so njene besede, a jaz kot zunanja opazovalka lahko rečem, da žal prejšnji župani in županje niso naredili skoraj nič. Ljubljancem in Ljubljančankam pa sporočam, naj čuvajo svoje mesto in naj uživajo v njegovih lepotah. Vsak posameznik lahko veliko prispeva k blaginji družbe in mestu. Naslov zelena prestolnica Evrope 2016 ni enoletni projekt, to je način življenja, ki ga je Ljubljana izbrala in izbrali smo ga tudi njeni prebivalci!

Pogovor je bil objavljen v glasilu Ljubljana. Zapisala: Staša Cafuta Trček

100

prijav smo prejeli za naziv zeleni ambasador projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016

2

nagrad smo prejeli za uradno spletno mesto projekta (Websi, DiggIt)

6.975

všečkov smo prejeli na uradni Facebook strani Ljubljana - zelena prestolnica Evrope

400.000

uporabnikov je obiskalo uradno spletno mesto projekta

7.400x

je bil uporabljen uradni #LJzate / #LJforyou

10.000

objav v medijih, povezanih s projektom Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016

SRČNI ZELENİ AMBASADORJI

Dejan Crnek | podžupan

Podžupan Dejan Crnek je odgovoren tudi za področje lokalne samouprave. Kot športnik in timski igralec zelo rad povezuje ljudi, zato ni bilo nič nenavadnega, da smo v letu 2016, ko je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope, četrtne skupnosti močno vpletli v dogajanje. Vsaka četrtna skupnost je namreč za tri tedne postala zelena ambasadorka projekta.

Kakšni so bili odzivi v četrtnih skupnostih na začetku projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 in kakšni so danes?

Predsednice in predsedniki četrtnih skupnosti so z zanimanjem in radovednostjo prevzeli idejo o ambasadorjih zelene prestolnice, vendar si v začetku gotovo še niso vsi predstavljali, na kakšen način bodo lahko svoje zamisli izpeljali. V času priprav in izvedbe pa so na koncu vsi družno ugotavljali, da je bila ideja odlična, da so se ob dogajanju še bolj povezali s prebivalkami in prebivalci svoje četrtne skupnosti, hkrati pa tudi z drugimi četrtnimi skupnostmi in s celotnim vodstvom Mestne občine Ljubljana.

Kako boste spodbujali četrtne skupnosti, da bodo še naprej aktivne na področju trajnostnega razvoja Ljubljane?

S predsednicami in predsedniki četrtnih skupnosti se vsak mesec srečujemo na koordinaciji, kjer obravnavamo različne tematike za boljše delovanje četrtne skupnosti, vsake tri mesece se nam pridruži tudi župan Zoran Jankovič. Na

prvi koordinaciji po novem letu smo ugotovili, da smo si vsi skupaj pri pripravi programov za ambasadorstvo zelene prestolnice nabrali ogromno izkušenj in da je ostalo še kar nekaj neuresničenih idej. Tako že oblikujemo nove usmeritve za letošnje leto, kjer bomo na tak ali drugačen način ohranili zanimive dejavnosti in ponovno organizirali druženja za naše prebivalce in prebivalce.

Tudi vi sami ste bili pred leti predsednik ene izmed četrtnih skupnosti. Kako vam to pomaga pri sedanjem delu in sodelovanju z njimi?

Kot nekdanji predsednik Četrtna skupnosti Šmarna gora sem spodbujal srečanja in druženja predsednic in predsednikov, tudi neformalna, saj se na tak način ljudje med seboj bolje spoznamo in tudi bolje sodelujemo. Poleg tega pa sem ob svojem delu spoznal delovanje mestne občine in vseh sedanjih sodelavcev praktično z vseh strani, zato zdaj veliko lažje usmerjam in vodim aktivnosti na tem področju.

IZJEMNA VLOGA ČETRTHNIH SKUPNOSTI

Karolina Pavčič

Karolina Pavčič je sodelavka v Službi za lokalno samoupravo. V letu 2016 je zelo zavzeto koordinirala aktivnosti vseh 17 četrtnih skupnosti pri projektu. Z njimi je sodelovala in jim bila v pomoč pri pripravi in izvedbi programov, hkrati pa je skrbela tudi za njihovo promocijo.

Karolina, se mogoče spomniš najbolj zanimive predaje zelenega ambasadorstva?

Predaj je bilo 16 in čisto vsaka je bila nekaj posebnega, prav vse pa so potekale v duhu medgeneracijskega sodelovanja, s poudarkom na trajnostni mobilnosti in krožnem gospodar-

stvu. Najbolj mi bosta ostali v spominu predaji v ČS Posavje in v ČS Trnovo. Ne smem pa pozabiti še na dogodke na Točki. Zate, ki jih je pripravila ČS Bežigrad. Četrtna skupnosti so bile res odlične zelene ambasadorke!

Predaje zelenih ambasadorjev v fotografiji

Predsednik ČS Šmarna gora kot drugi zeleni ambasador ponosno prevzema štafeto iz rok predsednika ČS Črnuče.

Predsednica ČS Center in predsednik ČS Vič sta si izmenjala številne nasvete in izkušnje.

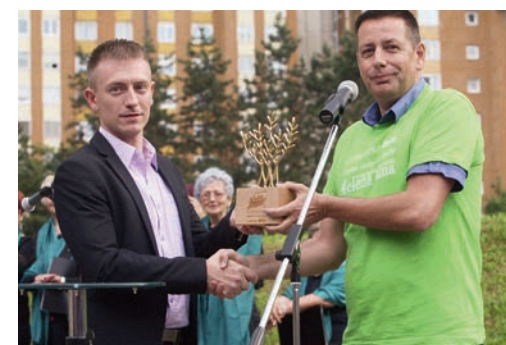
Predsednik ČS Golovec ob prevzemu štafete.

V ČS Moste so pripravili zelo raznolik in pester program. Zato je predsednica zadovoljno prevzela štafeto.

Predsednik ČS Jarše je v vojašnici Edvarda Peperka skupaj s sodelavci pripravil izjemno zanimiv prevzem štafete.

S plesom in petjem so prevzeli štafeto v ČS Posavje.

Na Cankarjevem vrhu v ČS Rožnik je bilo še posebej zabavno. Tudi v ČS Rudnik je predaja uspela!

Predaja med ČS Šentvid in ČS Bežigrad je potekala na Poti ob Savi.

Trajnostno priti na predajo! ČS Trnovo je to vzela zelo resno in prevzem štafete opravila kar na konjih.

Iz ČS Polje v ČS Dravlje z nastopom otrok OŠ Miška Kranjca.

V ČS Šiška so iz plastenk izdelali zelene zmajce in popestrili predajo zelenega ambasadorstva.

Predsednik ČS Sostro je slovesno zaključil pot zelenega ambasadorstva.

Več o predajah in zelenem ambasadorstvu preberite v rubriki Četrtna skupnosti na www.ljubljana.si.

POVEZOVANJE IN SODELOVANJE STA KLJUČNA ZA IZVEDBO ODLIČNIH PROJEKTOV

Priloge so bile dolgotrajne. Usklajevanje, telefoniranje, organiziranje ... zagotovo ne malo dela za maloštevilno ekipo v četrtih skupnostih, a rezultati so bili izjemni. Četrtni skupnosti so v letu 2016 pripravile več kot 220 dogodkov!

In kaj so si predsedniki četrtih skupnosti najbolj zapomnili iz časa njihovega tritedenskega ambasadorstva? Preberite spodaj.

ČS Črnuče: Ker smo bili med četrtimi skupnostmi prvi nosilci zelenega ambasadorstva, je bila zagotovo najmočnejša izkušnja sam prevzem replike pred Mestno hišo in vznesenost, ki je tedaj vladala med vsemi nami.

ČS Posavje: Medsebojno sodelovanje in velika povezanost vseh sodelujočih.

ČS Polje: Medsebojno sodelovanje društev, predstavitve dela v društvih in njihova usmerjenost k povezanosti ljudi in narave (predsednica so v letu 2017 zamenjali).

ČS Center: V ČS Center smo najbolj zadovoljni z uspešno izvedeno čistilno akcijo na območju Metelkove, k sodelovanju smo pritegnili mlade z AKC Metelkove, starejše prebivalce četrtne skupnosti, društvo Stigma in migrante.

ČS Dravje: Povezovanje in sodelovanje med društvu, šolami in četrtno skupnostjo, saj so v času ambasadorstva vsi dosegli višji nivo.

ČS Jarše: Zelo zanimivo je bilo sodelovati s člani TD Zelena jama, ki so na

stojnicah pred sedežem ČS in pred Točko.Zate. delili svoje izkušnje in znanje v zvezi z gojenjem zeliščarstva v urbanem okolju. Privabili smo veliko število občanov (najstarejši občan je štel 92 let). Vsem smo brezplačno razdelili sadike zelišč, zelenjave in balkonskih paradižnikov, za kar smo prejeli številne povratne informacije zadovoljnih občanov, da so jim dozoreli lepi paradižniki in zrasla različna dišeča uporabna zelišča.

Predvsem je bil zanimiv odziv društev in vseh posameznikov, ki so sodelovali pri pripravi in izvedbi celotnega programa. Društva so se odzvala zelo pozitivno, naša pričakovanja so presegli vsi sodelujoči.

ČS Rudnik

ČS Šmarna gora: Menim, da je več kot pozitivno že to, da je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope. Dejstvo, da smo četrtne skupnosti aktivno sodelovale v samem projektu, pa je imelo kup dodatnih prednosti. Na ta način smo se morali še bolj povezati, na eni strani z društvu in naši okolici, na drugi pa tudi s pristojnimi oddelki v Mestni upravi; tako smo z marsikom

stkali bolj pristen odnos. Zato bo v prihodnje marsikatero zadevo lažje reševati.

ČS Trnovo: Osrednja prireditev na zelenici pred Domom starejših občanov Trnovo je bila res posebna, saj je prišlo veliko ljudi, vzdušje pa je bilo zelo prijetno.

ČS Šiška: Zapomnili si bomo predajo ambasadorstva, saj so na njej sodelovale vse osnovne šole naše četrtne skupnosti, prav tako tudi dva vrtca. Že med pripravami na dogodek smo se spoznali, povezali in se veliko naučili. Sam dogodek je bil rezultat dobre volje vseh učiteljev, vzgojiteljev, ravnateljev in seveda glavnih nastopajočih – naših otrok. Ena od bistvenih nalog četrtih skupnosti je povezovanje, delo z meščani in zanje, to pa smo v času zelene prestolnice zagotovo dosegli in celo presegli. Hvala za to čarobno izkušnjo!

ČS Rožnik: Uspešna je bila delavnica za otroke »Ekozeliščni vrtički«, ki smo jo izvedli v sodelovanju z društvom Mladi v turizmu. Otroci so izdelovali ekološke zeliščne vrtičke, zabavala pa jih je tudi zmajčica Flora.

ČS Moste: Naša Četrtna skupnost Moste je kot zelena ambasadorka šest dogodkov uspešno povezala z zelenimi vsebinami. Še najbolj zanimivo je bilo na našem osrednjem dogodku na Točki.Zate., ko je lilo kot iz škafe. A mi se nismo dali. Z rumenimi in zelo priljubljenimi dežnimi plašči smo redke domačine in številne turiste zabavali z angleško predstavitvijo četrtne skupnosti. Zanj smo si pri avstralskem turistu prislužili objavo na družbenem omrežju Twitter. Z danes že prepoznavnima akcijama »Vrtiček v vsak kotiček« in »V Ljubljani za domačimi ljubčki ne ostajajo kupčki« smo bili zagotovo ambasadorji z najbolj zanimivima sloganoma. Bilo je lepo in z veseljem bi bili še enkrat ambasadorji!

ČS Rudnik: Predvsem je bil zanimiv odziv društev in vseh posameznikov, ki so sodelovali pri pripravi in izvedbi celotnega programa. Društva so se odzvala zelo pozitivno, naša pričakovanja so presegli vsi sodelujoči. Ponosni smo, ko vidimo, da so društva pripravna okolju in pripravljena sodelovati tudi pri projektih, kakršen je bil ta. Vsekakor je izjemen vtis pustil prevzem ambasadorstva, vožnja s kočijami do Mestne hiše in nato skozi staro Ljubljano do Botaničnega vrta,

saj je bil dogodek res lepo pripravljen in izveden.

ČS Bežigrad: Najljubši nam je zagotovo naš zadnji dogodek »Bežigrad vas zabava« pred Mestno hišo. Vrhunec programa je bil večerni koncert Orkestra Mandolina Ljubljana. Bolj ko se je koncert bližal, temnejši so postajali oblaki; radarska slika padavin je napovedovala dež. A Mandolinci niso odšli domov, utaborili so se pod arkadami Mestne hiše in izvedli odličen koncert ob navdušeni množici poslušalcev. Naš takratni slogan smo razširili: »Naj sije sonce ali pada dež, Bežigrad vas zabava.«

Ena od bistvenih nalog četrtih skupnosti je povezovanje, delo z meščani in zanje, to pa smo v času zelene prestolnice zagotovo dosegli in celo presegli.

ČS Šiška

ČS Šentvid: ČS Šentvid je prevzela ambasadorstvo zelene prestolnice Evrope v mesecu avgustu, ravno v času vrhunca počitnic in poletnih dopustov. Zato nas je kljub stalnemu zelo dobremu sodelovanju z društvu, šolami in vrtci presenetila njihova res visoka odzivnost. Vsem skupaj nam je uspelo izvesti pester in zanimiv program. Med dogodki pa je bila zagotovo najbolj zanimiva predaja ambasadorstva zelene prestolnice Evrope, ki se je je udeležil tudi župan. Vzel si je čas in odgovoril na kar nekaj naključnih vprašanj, ki so mu jih zastavili obiskovalci slovesnosti (predsednika so v letu 2017 zamenjali).

ČS Vič: Zasaditev smreke, ki smo jo poimenovali Smreka miroljubne aktivne koeksistence. Ob zasaditvi smo povabili otroke iz okoliških vrtcev, učence osnovnih šol Vič in Bičevje in dijake Gimnazije Vič. Vsaka skupina je zapela po tri pesmi. Bilo je zelo lepo. Ob tej priložnosti smo smreko polepšali z okraski, ki so jih izdelali otroci.

ČS Golovec: Čutimo, kako veliko vlogo je odigrala Ljubljana kot zelena prestolnica pri ozaveščanju občanov, saj se zdaj vsi veliko bolj zavedamo pomena urejenosti zelenega mesta in skrbnega odnosa do okolja.

Sprehod po Ljubljani

Ko boste hodili po kateri izmed četrtih skupnosti, obiščite kotičke, ki jih predlagajo **predstavniki četrtih skupnosti. Njim so ravno ti najljubši.**

ČS Posavje: Centralni park Mucherjeva-Glinškova, vrtičkarsko območje Ježica in RIC Sava

ČS Polje: Krajinski park Zajčja dobava

ČS Črnuče: Sračja dolina

ČS Center: preurejena Slovenska cesta

ČS Dravje: izletniška točka

Toško čelo

ČS Šmarna gora: Rašica in Šmarna gora

ČS Trnovo: Eipprova ulica in v poletnih mesecih trnovska plaža

ČS Šiška: Koseški bajer

ČS Rožnik: vedno krasni sprehodi po PST, vsem meščanom ljub novi javni sadovnjak na Grbi

ČS Moste: fitnesi na prostem, zlasti tisti na Brodarjevem trgu v bližini balinišča, ki je bil postavljen prvi

ČS Rudnik: Botanični vrt, Golovec in Ljubljansko barje

ČS Bežigrad: »obsavski park« RIC Sava

ČS Vič: prenovljeno kopalnišče Kolezija

ČS Golovec: sprehajalne poti na Golovcu

ČS Šentvid: otroški golf center ter rugby center v Guncjljah

ČS Jarše: Vojašnica Edvarda Peperka, edina vojašnica v Ljubljani, ki je od osamosvojitve Slovenije

vojašnica Slovenske vojske

ČS Sostro: Vaška učna točka na Jančah

vseh **17**

četrtih skupnosti je bilo aktivno vključenih v projekt

več kot **220**

dogodkov so pripravile četrtne skupnosti

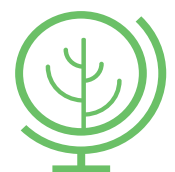
13

napisanih blogov za uradno spletno stran zelene Ljubljane

23x

je zelene dogodke v izvedbi četrtih skupnosti popestrila zmajčica Flora

281

deležnikov je v času ambasadorstva sodelovalo s četrtimi skupnostmi

OTROKE JE TREBA ZNATI SLIŠATI

Aleš Čerin | podžupan

Podžupan Aleš Čerin je po izobrazbi univerzitetni diplomirani pravnik in rojen Ljubljančan. Področji, za kateri je poleg nekaterih drugih še odgovoren, sta tudi vzgoja in izobraževanje. Je zelo mladosten, pri njem vedno najdemo veliko igrivosti. Verjetno se ravno zato z otroki zelo dobro razume.

Otroci lahko z novim pogledom veliko prispevajo k trajnostnemu razvoju Ljubljane. Kako sodelujete z njimi? Jim prisluhnete?

Z otroki smo dnevno v stiku. Pomembno je, da jih znamo ne le poslušati, ampak zlasti slišati v njihovi neposrednosti in naravni dobroti. Poučno in tudi zabavno je, ko jim za nekaj ur prepustimo županovanje v mestu.

Kako ocenjujete stopnjo okoljskega izobraževanja otrok v ljubljanskih šolah in vrtcih?

Okoljsko ozaveščanje otrok v naših vrtcih in šolah ocenjujem za visoko kvalitetno in tudi uspešno. Iz promocije projekta Zelena prestol-

nica Evrope je bilo očitno, da ta ni sama sebi namen, ampak se želi dotakniti praktično vsake meščanke in meščana od najmlajših naprej. V družinah, kjer starši posvečajo veliko pozornosti varovanju okolja, so rezultati še boljši. Za take naraščajnike ni bojazni, da ne bi vzorno skrbeli za svoje mesto.

Ali znate tudi vi zapeti uradno himno zelene prestolnice Evrope?

Uradno himno zelene prestolnice Evrope seveda odlično poznam, če pa bi me narava obdarila še s poslušom, bi jo z veseljem prepeval!

ALI LAHKO LJUBLJANA POSTANE ŠE BOLJ ZELENA?

Učenci osnovnih šol Danile Kumar, Jožeta Moškriča, Livade in Spodnje Šiške so v okviru pilotnega projekta GREEN CITY DESIGN CHALLENGE - RAD SOUSTVARJAM ZELENO MESTO 2016! oblikovali trajnostne rešitve, s katerimi lahko Ljubljana postane še bolj trajnostna.

Projekt, ki smo ga povzeli po programu ameriške učiteljice Alexandre Mooskin, smo izpeljali skupaj z Veleposlaništvom ZDA v Sloveniji. Po njenem programu se učenci sprva seznanijo z okoljskimi temami, nato pa v okviru delavnic po svojih zamislih sami oblikujejo praktične izdelke in jih tudi preizkusijo. Tako so tudi pri nas najprej spoznavali dobre prakse Mestne občine Ljubljana in javnih podjetij, hkrati pa spoznali tudi tiste dobre prakse, ki prihajajo iz Združenih držav Amerike, ter se na delavnici in predavanju Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj, seznanili s pomembnimi dejavniki, ki

vplivajo na podnebne spremembe. S pomočjo strokovnjakov iz mladinskega tehnološkega centra Zavod 404 so za zaključek izdelali štiri izdelke oz. prototipe, ki so jih razstavili v Mestni hiši: pametni smetnjak, ki stiska smeti, bakterijsko elektrarno za pridobivanje električne energije, brezžično polnilno stezo za električna vozila, ki bi jo umestili ob avtocestah ali ob obvoznici, in zbiralnik deževnice z UV lučkami za čiščenje vode in s sončno celico, ki lučke napaja. Projekt se je izkazal za izjemno uspešen, zato bomo z njim nadaljevali in ga razširili po Sloveniji.

KAR SE JEŠ, TO ŽANJEŠ

Najmlajše iz vrtca Hans C. Andersen smo povprašali, če vedo, da je bila Ljubljana v lanskem letu zelena prestolnica Evrope. Vsi so v en glas zavpili »DA«! Ob njihovih odgovorih smo bili prav ponosni, saj verjamo, da nekateri starejši na vprašanja o varovanju okolja ne bi odgovorili tako suvereno.

Kako ločuješ odpadke?

»Organske odpadke dam v rjav koš, olupke in gnile stvari. Steklenice dam v zelen koš. Rumen je za plastiko, lončke in vrečke. Moder pa za star papir in reklame.« **Matic, 5 let**

»Dobro! Mi doma imamo koš in mamico in očija vprašam, kam moram kaj dati. Jaz imam pa enega svojega, da mi ni treba daleč hoditi. V vrtcu je rumen za plastiko, rjav za olupke, tisti črn je za ostale odpadke, moder je pa za papir.« **Sara, 5 let**

Kaj ste počeli v vrtcu, ko je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope?

»Šli smo v mesto, ogledali smo si Prešernov spomenik, Lutkovno gledališče, Tromostovje, Ljubljano. Šli smo na Ljubljanski grad in videli zmake na mostu. Pa še ptičje pogače smo naredili in hranili veverice v Tivoliju.« **Matic, 5 let**

»Naredili smo mesto Ljubljana. Maketo in za na steno. Naredili smo Prešernov spomenik, Ljubljano, Ljubljanski grad, cerkev, Koseški bajer, naš vrtec, šolo, nas otroke, bolnico, tržnico, hiše in veliko dreves.« **Trina, 5 let**

»Spoznali smo kapljico Ajo in jo čuvali. Eden je bil detektiv in je imel rdečo tablico in je pazil, da smo zapirali pipo. Sadili smo zelišča in jagode in solato. Potem smo jih nesli naši babi Miri (ki je kuharica v vrtcu) in smo vse pojedli.« **Kaja, 4 leta**

»Delali smo Ljubljano, naredili smo iz škatel hiše, grad, Ljubljano. Iz papirja smo delali Živalski vrt.« **Arne, 6 let**

37.000

otrok ljubljanskih vrtcev in osnovnih šol je sodelovalo pri projektu

13

srednjih šol in fakultet je sodelovalo na Točki.Zate.

250

organiziranih dogodkov v vrtcih in osnovnih šolah, posvečenih zeleni prestolnici Evrope

Otroci so generalnemu direktorju za okolje Evropske komisije Danielu Calleji Crespu predali »sporočilo v steklenici«, v katerem so izrazili svoje želje za ohranitev našega okolja in narave, saj bo le tako naš planet še naprej lep in prijazen. Gospod Calleja Crespo je sporočila otrok v steklenici Muzejske vode prenesel v Bruselj.

POBARVANKA**URADNA
HIMNA
PROJEKTA**

Zeleno leto je zaznamovala himna učencev OŠ Poljane »Ljubljana.Zate.«, ki je bila izbrana na natečaju med ljubljanskimi osnovnimi šolami. Mi si jo še danes prepevamo!

Avtor aranžmaja: Anže Rozman

Besedilo: Zigi Omerzel

Avtorica/soavtorica glasbe: Tina Kozlevčar,
Lucija Tozon

Izvajalec: Pevski zbor OŠ Poljane Ljubljana

Mentorica/zborovodkinja: Lucija Tozon

*Ljubljana, zate vsa srca gore,
sonce in luna ter zvezde vse,
prisluhni, mar slišiš, kaj govore?
Ljubljana zelena je.*

*Od ptička do ptička
se širi novička,
nekoč je kot bela Ljubljana slovela,
od danes naprej pa zelena je cela,
še ptice pojo, da je zaživela.*

*Ljubljana, zate vsa srca gore,
sonce in luna ter zvezde vse,
prisluhni, mar slišiš, kaj govore?
Ljubljana zelena je.*

VSE OČI UPRTE V LJUBLJANO

Naziv zelena prestolnica Evrope je najvišji naziv, ki ga Evropska komisija podeljuje na področju trajnostnega razvoja mest. V Ljubljani – zeleni prestolnici Evrope 2016 smo **po mnenju Evropske komisije naredili največ sprememb v kakovosti življenja v najkrajšem času.**

Že leta 2007 smo z oblikovanjem **Vizije Ljubljana 2025** stopili na pot trajnostnega razvoja mesta, v okviru katerega sledimo zastavljenim ciljem – zagotoviti kakovostno življenje vsem našim meščankam in meščanom **v zelenem, varnem, čistem in urejenem mestu.**

Naziv ima za Ljubljano velik pomen, saj nas **uvršča na evropski in svetovni zemljevid trajnostnih mest**, hkrati pa **smo edino mesto v osrednji in jugovzhodni Evropi, ki je prejelo ta prestižni naziv.**

V sklopu projekta **smo organizirali številne dogodke in prireditve**, prav tako smo sodelovali pri **soorganizaciji tistih, ki so nas prepričali s trajnostno oblikovano tematiko.**

1. Novinarska konferenca ob začetku projekta

Prvo novinarsko konferenco smo pripravili v Mestni hiši, ki smo jo na ta dan opremili s pohištvom iz **Centra ponovne uporabe** in okrasili z rastlinami iz **Botaničnega vrta Univerze v Ljubljani.**

2. Ljubljana.Zelena zate. Ob prevzemu uradnega naziva Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 smo skupaj z meščani, partnerji projekta ter sodelavci mestne uprave, javnih podjetij in zavodov prižgali zeleno luč, izobesili **zastavo zelene prestolnice Evrope 2016** in odprli **informacijsko točko Točka.Zate..**

3. Razstava zelenih ambasadorjev na Krakovskem nasipu

Na **razstavi Ljubljana. Zate.** na Krakovskem nasipu smo predstavili pregled nekaterih projektov, ki so bili ključni za pridobitev naziva zelena prestolnica Evrope 2016. Na fotografijah so sodelavke in sodelavci MOL ter znani Ljubljančani in Ljubljančanke.

4. Bristol uradno predal nagrado Ljubljani

Ljubljana je na slovesnosti v Bruslju od britanskega Bristola uradno prejela naziv evropske zelene prestolnice.

5. V Mestnem muzeju razstava o zeleni Ljubljani

Razstava v Mestnem muzeju je bila del razstave Voda. Na razstavi smo pripravili pregled najbolj opaznih projektov, ki so bili tudi razlog, da je Ljubljana postala zelena prestolnica Evrope 2016.

6. Slovesna otvoritev Ljubljane, zelene prestolnice Evrope 2016

Marca 2016 smo pripravili **celodnevno dogajanje**, ki je doseglo vrhunec z večerno otvoritveno slovesnostjo Ljubljane – zelene prestolnice Evrope 2016 v Centru Stožice.

Slovesnost je **v živo prenašala Televizija Slovenija.**

Jutro smo začeli z zajtrkom na Ljubljanskem gradu, katerega osrednja tema je bila »Odgovorni danes – solidarni s prihodnjimi generacijami«. Na njem so sodelovali Đorđe Balašević, Tomo Križnar, Janez Škrabec, Emil Tedeschi in dr. Aleksander Zadel.

Nadaljevali smo z **okroglo mizo županov »Mesta prihodnosti.** Kako biti rešitev in ne problem.« Poleg župana Zorana Jankovića so sodelovali še župani Ankare, Beograda, Budimpešte, Istanbula in Sofije ter evropska komisarka za mobilnost in promet Violeta Bulc.

7. Zeleni evropski teden

V Ljubljani se je 30. maja 2016 začel **Zeleni evropski teden »LJUBLJANA. PO MERI MLADIH.**«, vsakoletno srečanje, ki poteka pod okriljem Evropske komisije. Ob tej priložnosti je potekala tudi predstavitev pilotnega projekta Livada, ki ga v okviru mednarodnega projekta **Green Surge vodi Zavod**

Bob in katerega namen je zasnovati mestno zeleno površino za kreativno preživljanje časa mladih.

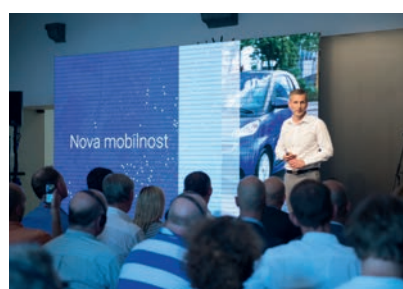
Akcija "100 supov po Ljubljani"

Suparji so se po reki podali opremljeni z razgradljivimi vrečkami in rokavicami, saj so supanje po reki združili s čiščenjem nabrežja Ljubljani.

8. Odprtje razstave svetovno znanega fotografa Sebastiaa Salgada

V **Mestnem muzeju Ljubljana in Jakopičevi galeriji** smo odprli razstavo Genza fotografa svetovnega ugleda Sebastiaa Salgada.

9. Razglasitev zelene prestolnice Evrope 2018

Na dan razglasitve je potekal pester spremljevalni program, med drugim okrogla miza **»Zelena mesta – izzivi in izkušnje«**, na kateri so poleg podžupanje Tjaše Ficko sodelovali še predstavniki Essna in Hamburga. Za tem smo s podjetjem AvantCar predstavili **souporabo električnih vozil Avant2Go.**

Naslov zelene prestolnice Evrope 2018 je prejelo nizozemsko mesto Nijmegen.

»Ljubljana je mesto, po katerem se zgleujemo.« *Hubert Bruls, župan mesta Nijmegen*

10. Srečanje mreže Zero Waste Europe in Zero Waste mest

V **Kinu Šiška** smo razpravljali o pobudah za preprečevanje nastajanja odpadkov in predstavili koristi, ki jih družba brez odpadkov prinaša lokalnim skupnostim. Dogodek so organizirali **Ekologi brez meja** v sodelovanju z **organizacijo Zero Waste Europe ter Mestno občino Ljubljana.**

11. Karl Falkenberg v Mestni hiši

Prvi dan Evropskega tedna mobilnosti je Ljubljano obiskal Karl Falkenberg. **V Mestni hiši** je nastopil s predavanjem **»Trajnost zdaj!«**, na katerem je predstavil poročilo Evropskega političnega in strateškega centra Evropske komisije. V okviru obiska v Ljubljani je posadil spominsko drevo v Parku prijateljstva ob PST.

12. Okoljski forum mreže EURO CITIES

Foruma se je udeležilo približno **115 strokovnjakov** s področja voda, odpadkov, energetske učinkovitosti, klimatskih sprememb, biotske raznovrstnosti, zelenih površin in kakovosti zraka. Cilj Foruma je bila predstavitev in promocija koncepta zelenih mest in naziva zelena prestolnica Evrope.

13. Ljubljana forum

Na Ljubljanskem gradu je oktobra potekal 6. Ljubljana Forum, letni regionalni posvet, ki združuje znanje in izkušnje upravljanja mest ter opredeljuje ključna področja, vizije in strategije prihodnjega razvoja mest.

14. Frankfurt po Frankfurtu: Berem zeleno

Novembra se v Ljubljani že tradicionalno odvija prodajna razstava tujih knjig Frankfurt po Frankfurtu. V sodelovanju z Mladinsko knjigo smo v Točki.Zate. predstavili knjige s področja ekologije.

15. Razstava »Končna postaja: morje?«

Razstava **Muzeja za arhitekturo in oblikovanje**, ki smo jo podprli tudi v Ljubljani – zeleni prestolnici Evrope 2016, je osvetlila ozadje problema najbolj razširjene vrste plastike in njegov pogubni učinek na morja, živalstvo in človeštvo.

16. Zelena noč. Zate.

S prireditvijo **»ZELENA NOČ. ZATE.**«, na kateri je nastopila skupina Perpetuum Jazzile, smo 2. januarja 2017 zaključili enoletni projekt Ljubljane – zelene prestolnice Evrope 2016. **»Ljubljana bo tudi v prihodnje nadaljevala svojo pot po načelih trajnostnega razvoja.«** je poudarila podžupanja Tjaša Ficko.

GOSPA, VEČ KOT STE GOVORILI, BOLJ STE MI BILI VŠEČ!

Simona Berden je kot članica ožje delovne skupine projekta Zelena prestolnica Evrope veliko časa preživela s tujimi delegacijami, ki so v Ljubljano prišle spoznavat naše dosežke in izmenjevat dobre prakse na različnih okoljskih področjih. Predstavljala jim je zelene projekte ter jim skušala pokazati, kako v Ljubljani živimo in dihamo zeleno prestolnico. Vedno nasmejana Simona je obiskovalce očarala z neprecenljivimi nasveti in izkušnjami iz prve roke.

Obisk iz Brazilije

Spomnim se obiska delegacije iz **brazilskega glavnega mesta** le dan pred 1. majem, ko so v Ljubljani zaključili študijski obisk po izbranih evropskih mestih. Z mlajšima predstavnikoma Ministrstva za mesta in Ministrstva za okolje smo našli številne skupne teme. Tudi po uradnem delu smo se družili in našli dodatno skupno točko – ob čudovito toplem in sončnem dnevu smo si ob Ljubljanici privoščili degustacijo piva iz različnih lokalnih pivovarn.

Japonci v Ljubljani samo za vikend

Nekega vročega julijskega popoldneva sem se v petek popoldne srečala s petimi študenti iz japonske Univerze Tsukuba, ki delajo na konceptu ekomesta. Razprava je bila živahna in zanimiva, kot se za študente spodobi. Ko sem jih vprašala, kdaj se vračajo oz. kakšne ogleda imajo predvidene zunaj Ljubljane ali Slovenije, me je presenetil odgovor, da so prišli obiskat le Ljubljano čez vikend. Predvidevam, da je bila pot naporna, a koristna, saj so mi navdušeno zatrjevali, da bodo poskušali nekatere naše ideje prenesti domov.

Indijci navdušeni

Največ predstavitev o Ljubljani kot zeleni prestolnici Evrope pa sem imela za indijske državne uradnike, ki so se izobraževali v Mednarodnem centru za promocijo podjetij v Ljubljani. Vse skupine so bile zelo radovedne in velikokrat nam je tudi zmanjkalo časa za vse odgovore na vprašanja, ki so bila včasih zelo nenavadna. Navadila sem se tudi, da so se udeleženci želeli fotografirati z mano in čez čas sem se začela počutiti kot nekakšna »hollywoodska« diva. Na koncu ene od predstavitev, seveda po obveznem fotografiranju, sem opazila udeleženca, ki je potrpežljivo čakal na pogovor. Ko sva ostala sama, mi je v »indijski« angleščini povedal: »Gospa, več kot ste govorili, bolj ste mi bili všeč!« Priznam, da tako lepega komplimenta že dolgo nisem dobila. Zahvalila sem se mu za prijazne besede, seveda sva se skupaj še fotografirala in vsak je šel na svojo stran.

S temi drobnimi primeri sem želela pokazati, da je Ljubljana zanimivo in napredno mesto ne zgolj v Evropi, temveč tudi širše, in da postaja vedno bolj mednarodno prepoznavna.

Simona (levo) z delegacijo iz Osla, zelene prestolnice Evrope 2019.

Ne morem in ne smem pa zanemariti pomena prijaznosti in toplih osebnih stikov, saj se lahko veliko naučimo drug od drugega tudi na pod-

ročju osebne rasti. Še en dokaz, da je majhnost Ljubljane in Slovenije zgolj v glavah.

Alma Kochavy, pobudnica Odprte kuhne

Ob slovesni otvoritvi Ljubljane – zelene prestolnice Evrope 2016 se je predstavila tudi Odprta kuhna. Bil je velik izziv, saj se je s Pogacarjevega trga prvič preselila na drugo lokacijo. V Stožicah se je predstavilo 13 ljubljanskih restavracij in 3 ponudniki vin. Rdeča nit pogostitve po otvoritveni slovesnosti so bile slovenske jedi, pripravljene iz lokalnih in ekoloških sestavin.

»V čast nam je bilo, da smo bili povabljeni k sodelovanju na prireditvi ob predaji naslova zelena prestolnica Evrope Ljubljani. Tudi naša ekipa je pri ustvarjanju projekta Odprta kuhna zavezana skrbi za okolje in sodelovanje na tem dogodku je bilo za nas potrditev, da delamo v pravi smeri. Tudi po izteku leta 2016 vztrajamo pri skrbi za okolje in trajnostnem načinu delovanja.

V letošnji sezoni tako **še zmanjšujemo količino odpadkov, naše ponudnike spodbujamo k uporabi povratne ali biorazgradljive embalaže, ločujemo odpadke** in na koncu dogodka preostale hrane ne zavržemo, temveč jo **doniramo ljudem v stiski**. K **recikliranju** pozivamo tudi obiskovalce in z veseljem priskočimo na pomoč

z nasvetom o pravilnem ločevanju. Naše obiskovalce tudi vabimo, da Odprto kuhno obišejo z **javnim prevozom LPP, s kolesom ali peš.**»

»Ali taka nagrada res šteje? Mislim, da šteje. Ne le, da nagrada pomeni priznanje na evropski ravni, ampak je tudi spodbuda in motivacija za nadaljnje delo. Lahko pritegne državljane, da si upajo razmišljati še dlje.«

Violeta Bulc, evropska komisarka za mobilnost in promet

»Vsi Evropejci so ponosni na svoje mesto, le redki pa se lahko ponašajo s tem, da živijo v zeleni prestolnici. Evropska komisija spodbuja ukrepe mest na poti k bolj zdravemu okolju in Ljubljana je pri izvajanju teh ukrepov uspešna.«

Karmenu Vella, evropski komisar za okolje, pomorstvo in ribištvo

več kot **70.000**

gledalcev si je na TV Slovenija ogledalo televizijski prenos in ponovitev prireditve Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016

okoli **2.000**

ljudi je prišlo na otvoritveno slovesnost 10. marca 2016 v Stožice

več kot **50**

predstavitev projekta smo izvedli v tujini

več kot **37.000**

fotografij smo posneli v okviru dogodkov in aktivnosti zelene prestolnice

več kot **1.500**

brezplačnih dogodkov smo za obiskovalce organizirali v veliki mestni družini

TOČKA. ZATE.

Naslov zelena prestolnica Evrope 2016 smo v informacijski točki Točka. Zate. obeležili s **celoletnim programom**, ki je bil razdeljen na **dvanaest tematskih mesecev**. **Točka.Zate.** je stala pred Mestno hišo, v njej je vse leto potekal **brezplačen program**, namenjen različnim ciljnim skupinam. Pri izvedbi programa je poleg **koordinatorjev posameznega meseca** sodelovalo več kot **300 deležnikov**: vseh 17 četrtnih skupnosti, vrtci, osnovne in srednje šole, fakultete, nevladne organizacije, mladinske organizacije, taborniki, naša javna podjetja in zavodi, turistične organizacije, kmetije, hoteli, razna društva, inštituti, muzeji, Bota-

nični vrt, majhna in velika zasebna podjetja. Program je vseboval različne aktivnosti, od predavanj, okroglih miz, strokovnih svetovanj, novinarskih konferenc, najrazličnejših predstavitev in razstav, lutkovnih predstav za otroke, raznovrstnih ustvarjalnih delavnic, izmenjave igrač, strokovnih tematskih vodenj pa vse do kmečke tržnice z lokalnimi pridelki, kulturnih nastopov in še marsičesa.

Program je bil zares **pester in izjemen**. **Srčna hvala vsem, ki so vložili svoj čas, energijo in znanje.**

ZDI SE MI, DA PRAV VSAK MEŠČAN S PONOSOM POVE, DA JE BILA LJUBLJANA ZELENA PRESTOLNICA EVROPE 2016!

Nasmejani, polni podatkov in informacij so vas vsak dan v letu 2016 pričakali v Točki. Zate. Tri izmed 11 študentov, ki danes zagotovo najbolj pogrešajo paviljona pred Mestno hišo, smo povprašali o njihovi najbolj zabavni izkušnji v času dela v informacijski točki.

Branka Lučić: Kot najbolj zabavna se mi je v spomin vtisnila izkušnja s turistoma iz Nairobija, Kenije, ki sta prišla v Evropo z namenom, da se preselita. Kot turista sta obiskala številne prestolnice, v njun ožji izbor pa sta se uvrstili Ljubljana in Lizbona. Nad Ljubljano sta bila navdušena predvsem zaradi njene majhnosti in prikupnosti, vseč pa jima je bila tudi kot zelo čisto mesto ter zaradi prijaznih meščanov in topline, ki sta jo, kot pravita, v mesetu takoj začutila.

Katja Bricman: Izkušenj je bilo toliko, da se sploh ne bi mogla odločiti, katera je bila najbolj zabavna. Odzivi ljudi pa so bili različni. Marsikdo ni vedel, da je stvar namenjena v prvi vrsti domačinom, in ne zgolj turistom. Ko so to ugotovili, so večinoma pohvalili celoten projekt in pokazali navdušenje nad dejstvi, zaradi katerih je Ljubljana prejela ta prestižni naziv.

Vsak mesec so koordinatorji mesečnih tem poskrbeli, da je bil program pester in zanimiv.

Kristian Schulz: Najbolj sem si zapomnil izkušnjo ob delavnici, ki jo je v sklopu teme »trajnostni turizem« pripravila Druga violina, otroci z motnjami v duševnem razvoju. Na zelo zabaven in prikupen način so pripravili predstavitev o projektu, predstavili svoje delovanje na področju trajnostnega turizma in gostinstva ter dokazali, da lahko vsi naredimo veliko za trajnostni razvoj tako družbe kot turizma in okolja.

Dvanaest mesecev

DVANAJST OSREDNJIH TEM

Januar

Pametno ravnanje z odpadki

Februar

Lokalna samooskrba

Marec

Odgovorno ravnanje z vodo

April

Kakovost zvočnega okolja

Maj

Zelene površine

Junij

Energetska učinkovitost

Julij

Biotska raznovrstnost in čebele

Avgust

Trajnostni turizem

September

Trajnostna mobilnost in skrb za kakovost zraka

Oktober

Les - neprecenljivi dar narave

November

Prilagajanje podnebnim spremembam

December

Ekoinvancije, zelena delovna mesta ter trajnostno lokalno upravljanje

619

brezplačnih dogodkov na Točki.Zate.

34.000

obiskovalcev Točke.Zate.

318

različnih posameznikov in partnerjev, s katerimi smo skupaj pripravljali program

360

dni v letu je bila Točka.Zate odprta

V SREDIŠČE MESTA SMO PRINESLI NARAVO

Dr. Jože Bavcon

Gospoda Jožeta Bavcona boste ob obisku Botaničnega vrta v Ljubljani zagotovo srečali nekje med drevesi in rastlinami. Ko vas popelje skozi vrt, se zdi, da se z rastlinami pogovarja, one pa mu vso hvaležnost za dnevno skrb kažejo s čudovitimi cvetovi in dobrim uspevanjem. V času projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 je dr. Bavcon skrbel za zeleno podobo informacijske točke, saj je vsak mesec s posebno pazljivostjo izbral rastline, ki so si jih obiskovalci z zanimanjem ogledovali.

Kako ste izbirali rastline za Točko. Zate.?

Na osnovi avtohtonosti in okoljskih zahtev. Kar pomeni, da smo za zeleno steno izbrali tiste rastlinske vrste, ki naravno rastejo v Sloveniji (so avtohtone slovenske rastlinske vrste). Izbor vrst pa je temeljil tudi na tem, da izbrane vrste niso bile prezahtevne za vzdrževanje. So lahko prenesle delno pomanjkanje vode in niso bile

potrebne redne skrbi. Za južno steno, ki je bila bolj izpostavljena soncu, smo izbrali rastlinske vrste, značilne za Kras, saj vzdržijo močno sonce in sušo. Na severnem delu stene pa so bile senčne rastline, te bolje uspevajo v senci in imajo rade malo več vlage.

Tukaj so vroči dnevi. Katere rastline naj izberejo Ljubljankinje in Ljubljanci za svoje vrtove oziroma balkone?

Pri izbiri rastlin obstajata dve možnosti, in sicer lahko izberemo tradicionalne rastline, ki so jih gojili že v preteklosti. To so rastline, ki so bile vnesene v hortikulturo iz drugih predelov sveta (Afrike, Amerike, Azije). Taki primeri so **pelargonije, roženkravt, viseče pelargonije**. Vse te rastline sonca so vzdržljive in pri nas ni nobene nevarnosti, da bi postale invazivne. Na vzhodnih in severnih legah lepo uspevajo **fuksije in gomoljaste begonije**. **Viseči nageljni** so tudi lepši na ne najbolj soncu izpostavljenih legah, čeprav prenesejo tudi sonce. Druga možnost je uporaba naših avtohtonih rastlin, ki so nekoliko težje dosegljive, saj jih v običajnih vrtnih centrih le redko lahko kupimo. Glede na trajnostni razvoj je smiselna uporaba **trajnic**, ker z njimi dolgoročno največ privarčujemo in imamo lepo razrast tako na balkonih kot v vrtovih.

ALI VESTE?

»Na zeleni steni informacijske točke smo zasadili kar **24 različnih rastlin**. Rastline so si mimoidoči z zanimanjem ogledovali in veliko spraševali o posameznih rastlinskih vrstah, njihovi vzgoji in uporabi. Predvsem so bili navdušeni tuji obiskovalci, saj so bile na zeleni steni predstavljene rastlinske vrste, ki rastejo v Sloveniji. S tem smo pokazali bogato pestrost naše dežele.«

Dr. Jože Bavcon

je vodja Botaničnega vrta Univerze v Ljubljani in priznan botanik, ki se zavzema za promocijo ter varovanje avtohtone slovenske flore. Je avtor številnih publikacij, v katerih bralcu na zanimiv način približa lepote rastlin in jih primerja z zakladi pred domačim pragom. Našo domačo floro in Botanični vrt uspešno zastopa v združenju Botanic Gardens Conservation International.

Janez Škrabec, direktor podjetja Riko, d.o.o.

»Izkušnja Ljubljane. Svetovljanski pridih in živahen utrip. Butično ukrojena v dimenzijah in razkošno pestra v ponudbah. Prijazna do stanovalcev in gostoljubna do obiskovalcev. In zelena v vseh ozirih. V vrednotah, ki trajnostno oblikujejo, in v odločitvah, ki izboljšujejo. V podjetju Riko pripadno in dejavno sledimo trajnostnim konceptom tako v svoji inženirski dejavnosti kot tudi v konceptih lesene pre-fabricirane gradnje. Prav zato smo se z veseljem in s ponosom pridružili svoji Ljubljani pri enoletnem praznovanju njenih zelenih vrednot ob prejetju titule zelena prestolnica Evrope 2016. Leseni paviljon, ki smo ga v Riku postavili v njenem jedru, nosi podpis skupnih prepričanj in prizadevanj za zeleno naravnost v vseh ozirih.«

Jože Mermal, predsednik uprave BTC, d.o.o.

»Ocenili smo, da je fenomen zelene prestolnice Evrope v prizadevanju, da je v konkurenci številnih zvenceh imen evropskih mest in prestolnic zmagal drzen, trajnostno naravnani projekt naše Ljubljane. Vsem skupaj nam daje zagotovilo, da je zasnovan trajnostno in dolgoročno v korist boljših pogojev za življenje vseh meščanov in prihodnjih generacij. Ljubljana je bila s projektom izpostavljena v ključnih evropskih temah leta 2016 in je s tem okrepila svoj položaj središčne točke mednarodnega prostora srečevanja ljudi v mnogo večjem obsegu kot kadarkoli prej.«

LJUBLJANA, PRIKRADLA SI SE NAM V SRCE

Lepo je prebirati izjave, kot so spodnje. Prav vsi meščani in obiskovalci, ki so zapisali svoje občutke v knjigo vtisov, so si bili enotni. Ljubljana je res čudovito mesto!

Lepo je videti, da se v Ljubljani stvari razvijajo v pravo smer. Ponosno našo prestolnico razkažem tujcem, ki so navdušeni nad urejenim mestom. Ki pa je tudi zelo čisto! Bravo.

Špela

Bravo, prestolnica, ki postavlja prave stvari na prednostno pozicijo, čeprav to ni lahko (vedno).

Živa (Pravična trgovina, Zadruga Buna)

Všeč mi je projekt Zelena prestolnica! Spremljala bom prireditve, akcije ... celo leto 2016.

Mojca

Delavnice se mi zdijo zanimive in so poučna izkušnja.

Erik, učenec 7. razreda

Bil sem v Muzeju na razstavi Voda - zelo dobro, neverjetno, super! Hvala za ustvarjanje tako koristnega projekta in za pomoč našemu okolju!

Turist iz Sankt Peterburga

Ljubljana, že veliko časa nazaj si nam ukradla srce. Čestitke ob prejemu naziva Ljubljana - zelena prestolnica! Si pravi vzor, kako živeti in ohranjati planet.

Hvala lepa, Robin, U.S.A.

Odlčna info točka. Všeč so nama vse vaše iniciative - tudi v Novi Zelandiji se lahko učimo od vas. Ljubljana je prelepa.

Emma & Peter

Želim si, da bi bila vsa mesta na svetu tako zelena kot Ljubljana.

Zeleni pozdravi iz Azerbajdžana.

Res je lepo biti zelena prestolnica. Prihajam iz bližine Bristola, zelene prestolnice 2015. Izgleda, da je Ljubljana ta naziv res najbolje unovčila.

Suki

NOVICE TOČKA.ZATE.

Interaktivna instalacija srca je na 25. Slovenskem oglaševalskem festivalu prejela veliko nagrado v skupini "neposredno komuniciranje".

1. Priročnik za organizacijo dogodkov po trajnostnih načelih

V Mestni občini Ljubljana smo sestavili izjavo o zavezi za organizacijo dogodkov v sklopu zelene prestolnice Evrope 2016, prav tako pa tudi Priročnik za organizacijo dogodkov po trajnostnih načelih. Vemo, da je vsak začetek težak in da uvajanje trajnostnih praks lahko traja nekaj časa. Ker pa si želimo, da bi vsi dogodki v vedno večjem obsegu temeljili na načelih trajnostnega razvoja, vas pozivamo, da se nam na poti uresničevanja tega cilja pridružite.

2. Točka. Zate. je osvojila prestižno nagrado Conventa best Event Award 2016

Informacijska točka Točka.Zate., ki je v preteklem letu obiskovalce sprejemala pred Mestno hišo, je osvojila pre-

stižno nagrado Conventa Best Event Award 2016 v kategoriji komunikacije podjetij s porabniki (B2C). Mednarodni natečaj poteka vsako leto pred začetkom mednarodne poslovne borze Conventa.

3. Naše srce je bilo za Ljubljano

V želji, da bi Ljubljana zares intenzivno doživela svoje mesto kot zelena prestolnica, smo pripravili posebno instalacijo. Z začetkom zelenega leta smo pred Mestno hišo postavili veliko srce. Instalacija je s posebnim stetoskopom omogočala snemanje srčnega utripa in se po ritmu utripa obarvala zeleno. Izmerili smo skoraj 1.000 srčnih utripov, iz katerih smo posneli najbolj srčno himno. Ljubljankinje, Ljubljanci in obiskovalci so tako postali del skupne zelene zgodbe.

Kje je danes Točka.Zate.?

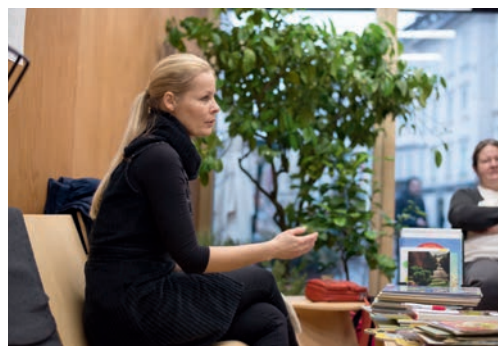
Informacijsko točko smo po izteku projekta preselili v **Bike Park Podutik**. Ta je namenjen prav vsem ljubiteljem gorskega kolesarjenja - začetnikom in izkušenim kolesarjem. Prav tako pa služi tudi kot odlično izhodišče za kolesarske izlete na Klobuk, Toško čelo, Katarino in celotno Polhograjsko hribovje.

Javno podjetje Snaga je januarja tudi v okviru programa Točke. Zate. meščane ozaveščalo o preudarnem ravnanju z odpadki. Na fotografiji zabojniki mimoidoče opozarjajo na prevelike količine zavržene hrane.

Vzgojiteljice in otroci so se v prostorih Točke. Zate. pogosto družili in ustvarjali v okviru vsakokratne mesečne teme. Na fotografiji ustvarjajo iz odpadnega materiala otroci iz vrta Jelka.

Februar je bil posvečen lokalni samooskrbi, zato so v Točki. Zate. potekale tudi svetovalne urice za meščane. Na fotografiji Jerneja Jošar svetuje, kako do lastnega vrtnička po načelih ekološkega vrtnarjenja.

Sodelavke Mestne knjižnice Ljubljana so predšolskim otrokom pokazale, kako primerno ravnamo s knjigami, kakšno lepilo potrebujemo, če so poškodovane, in kako jih popravljamo, da so spet na voljo za izposajo.

Ob sobotah se je v mesecu februarju na trgu pred Točko. Zate. odvijal »Tržni dan: Lokalno pridelano, lokalno prodano«. V Mestni občini Ljubljana danes deluje 828 kmetij. Nekatere so pestrost ponudbe, ki jo lahko najdemo le streljaj od mestnega jedra, ponudile pred Mestno hišo.

Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija je obiskovalce Točke. Zate. seznanjalo, od kod priteče voda do pip, in kam odteče, ko jo uporabimo, ter jih ozaveščalo, kako pomembno je pitje vode iz pipe.

Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija je obiskovalcem pred Točko. Zate. predstavilo svoj nadvse zanimiv vozni park.

V okviru predstavitve Četrtna skupnosti Šmarna gora so se lahko obiskovalci naučili, kako pripraviti domače sirupe iz zelišč.

Prirodoslovni muzej Slovenije je program Točke. Zate. enkrat mesečno popestril z različnimi delavnici in igrami, ki so se navezovale na vsako-mesečno trajnostno tematiko.

Mini kolesarski festival 2016 se je v sodelovanju Mestne občine Ljubljana z nizozemskim veleposlaništvom in številnimi drugimi organizacijami odvil tudi pred Točko. Zate.

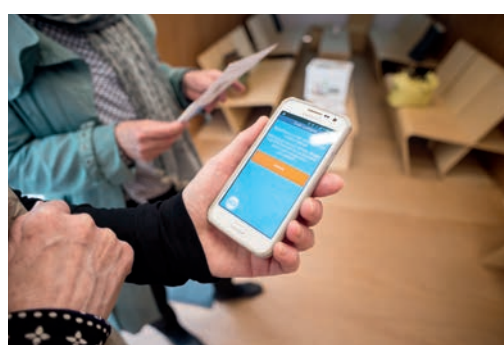
Irena Šinkovec, kustosinja Mestnega muzeja Ljubljana za prazgodovino, je v Točki. Zate. predstavila najstarejše leseno kolo na svetu in skrivnosti njegovega restavriranja.

Aprila smo v Točko. Zate. umestili Zvočno postajo Ljubljana. S to interaktivno instalacijo so si lahko obiskovalci na velikem samostoječem ekranu z dotikom na posamezne sličice ogledali tematske vsebine na temo zvoka in hrupa.

Osnovna šola Vič se je v Točki. Zate. predstavila z razstavo nenavadnih glasbil »Zvočni park«, ki so jih učenci izbirnega predmeta pod mentorstvom učiteljev sami izdelali.

Nacionalni inštitut za javno zdravje je med prebivalci izvedel anketo o njihovem doživljanju zvočnega okolja v Ljubljani. Anketo so med drugim izvajali na Točki. Zate. tudi s pomočjo aplikacije »Zvoki Ljubljane« za pametne telefone.

Na toplo pomladno soboto je pred Točko. Zate. potekala živahna predstavitev trajnostnih rešitev nevladnih organizacij za vsakdanje bolj »zeleno« življenje pod vodstvom KED Smetumet.

Vseh 17 četrtih skupnosti se je v času svojega tritedenskega zelenega ambasadorstva predstavilo tudi v okviru programa Točke. Zate. Četrtna skupnost Moste je kljub slabemu vremenu z vsem srcem izvedla svojo predstavitev.

Kolesarsko društvo Raid je v Točki. Zate. obiskovalcem predstavilo preureditev degradiranega območja kamnoloma Podutik v park za gorske kolesarje.

Junija smo se pod okriljem Energetike Ljubljana posvečali energetske učinkovitosti, mesec pa smo začeli napolnjeni s plesno energijo uvodnega dogodka, ki smo ga poimenovali »Ples je energija - bivanju dajemo utrip«.

Najmlajše je na Točki. Zate. obiskal Dr. Eko in jim s pomočjo lutk na hudomušen način prikazal, kako skrbimo za svoje okolje.

Svetovalci Energetike Ljubljana so bili junija in novembra na voljo za individualno svetovanje glede izbire primerne ogrevalnega sistema. Večkrat so se jim pridružili tudi svetovalci mreže ENSVET.

Julija smo pozornost namenili biotski raznovrstnosti in čebelarstvu. Na ogled je bila razstava del študentov Fakultete za arhitekturo na temo urbanih čebelnjakov in stojišč za čebele.

Na stojnicah Herpetološkega društva Slovenije pred Točko. Zate. so lahko obiskovalci izvedeli marsikaj zanimivega o dvoživkah in plazilcih, ki živijo pri nas.

Avgusta so se pred Točko. Zate. v okviru promocije trajnostnega turizma predstavile različne slovenske trajnostne točke in slovenska rokodelska obrt.

Z različnimi tematskimi delavnicami so lahko obiskovalci na privlačen način spoznavali drugačnost, pomen družbene povezanosti in udeležbo v delo ljudi s posebnimi potrebami.

Septembra smo teden evropske mobilnosti razširili kar na ves mesec in vsebino programa Točke. Zate. zastavili v znamenju trajnostne mobilnosti in skrbi za kakovost zraka.

Četrtna skupnost Bežigrad je ob tednu športa, predstavila športna društva, ki delujejo za Bežigradom, in obiskovalce ozaveščala o pomenu gibanja za zdravje vseh generacij.

Mobilni servis koles Pravi kolesar je pred Točko. Zate. septembra izvajal brezplačne preglede in manjša popravila koles.

Tlakovci na prenovljenem delu Slovenske ceste so postavljeni v zanimivem geometričnem vzorcu, zaradi česar se mlade Ljubljančanke in Ljubljančani tukaj zelo radi fotografirajo. V ta namen smo pripravili nov projekt, imenovan #LJfootie, ki spodbuja hojo.

Razstava lesenih svetil in okvirjev Javorja Škerlja Vogelnika je prikazala njegovo linijo umetnin, izdelanih iz naplavljenega in recikliranega lesa, ter polepšala in osvetlila prostore naše informacijske točke v oktobru, ko smo se posvetili lesu.

Udeleženci vodenega sprehoda so pod vodstvom Roberta Brusa z Biotehniške fakultete spoznali nekatera najznamenitejša drevesa v mestnem središču, izvedeli, katere so najpogostejše drevne vrste, kdaj in s kakšnim namenom so bila drevesa zasajena ...

Klavdija Jarc je po uspešno zaključeni kampanji Kickstarter predstavila svoj prilagodljiv kos pohištva Stolžek (Woodieful chair).

Pridružili smo se prav posebni akciji #PCseVrača! socialnega podjetja Zavod TIP&TAP. V okviru Točke.Zate. in na treh lokacijah Snage smo zbrali rabljene računalnike, ki jih je podjetje TIP&TAP očistilo, obnovilo in ponovno namestilo na prodajne police.

Andrej Peršin v centru Ljubljane prideluje zelenjavo, ki jo s tradicionalno trnovsko cizo vozi prodajat na osrednjo ljubljansko tržnico. Tako je svoj lokalni pridelek v sodelovanju s Četrtno skupnost Trnovo ponudil pred Točko. Zate.

Več kot 200 otrok Vrtca Ciciban je z velikim veseljem pripravljalo in skupaj z vzgojiteljicami izvedlo čudovit nastop pred Točko.Zate. Med drugim so s ponosom zapeli uradno himno zelene Ljubljane.

Energetika Ljubljana je v novembru, mesecu prilaganja podnebnim spremembam, ob vseh energetskih svetovanjih obiskovalce seznanjala tudi z okolju prijaznimi vozili na metan.

Dijaki Srednje šole tehniških strok Šiška so predstavili okoljske dejavnosti na njihovi šoli, v okviru katerih so izdelali električni avtomobilček, »brihtno kanto« (mehatronski sistem za ločevanje odpadkov) in električno kolo.

Pretirano potrošništvo je postalo naš življenjski slog, materialne dobrine naš statusni simbol. Rešitve so s projektom Plaktivat, družbeno odgovornim projektom za oblikovanje mestnega plakata, poiskali v družbi TAM-TAM in Umanoteri. Razstava finalnih plakatov je bila v decembru na ogled v Točki. Zate.

Predstavitve raziskovalnih projektov in ekoinovacij dijakov Gimnazije Vič, ki so na Točki. Zate. večkrat navduševali s svojim znanjem in idejami. Tako so bili prisotni tudi v decembru, ko so bile ekoinovacije in zelena delovna mesta osrednja tema.

Na delavnici Socialnega podjetja BOLJE so se otroci naučili, kako lahko iz odpadnega jedilnega olja naredimo dišečo svečo.

Za novoletno okrasitev prostorov in smrečic informacijske točke so v začetku decembra poskrbeli otroci Vrtca Pedenjped in Vrtca Jelka s svojimi vzgojiteljicami, ki so okraske z njihovo pomočjo tudi izdelali.

MESTO ŽIVI V SOŽITJU Z NARAVNIM OKOLJEM

V Viziji Ljubljane 2025 smo zapisali cilj, da bo Ljubljana postala sonaravno mesto, pri čemer mesto živi v sožitju s svojim naravnim okoljem.

Z namenom nenehnega izboljševanja življenjskega okolja prebivalcev Mestne občine Ljubljana, sprejemamo ambiciozne strategije, ki jih udeležujemo z izvedbo številnih ukrepov in projektov. Z uvajanjem okoljskih standardov v naše poslovanje postajamo zgled trajnostnega delovanja in poslovanja v občini.

OKOLJE NAM JE HVALEŽNO

Jasna usmeritev pri prostorskem, gospodarskem in družbenem razvoju

1. Grajski vinograd v Ljubljani

Ne le za zgodovino Ljubljane, tudi za celotno Slovenijo pomeni začetek rasti vinograda pomembno dejanje. Ljubljana je kot glavno mesto države za svoje meščane in meščanke, državljanke in državljanke ter vse, ki v vedno večjem številu obiskujejo naše mesto, dobila nov sodoben vinograd, ki vsakemu obiskovalcu sporoča, da je v deželi vinogradniške in vinarske kulture z bogato kulturno dediščino in vrhunskimi sodobnimi dosežki na tem področju gospodarstva ter ljudskega znanja.

2. 100 lip za 110 let

Semenarna Ljubljana je za svojih 110 let Ljubljani – zeleni prestolnici Evrope podarila **110 lip**. Prvo lipo sta posadila direktor Semenarne in ljubljanski župan, vse druge pa bomo ob Poti spominov in tovarništva posadili v naslednjih štirih letih.

3. Ljubljana, Zemlji prijazna občina

Mestna občina Ljubljana je že petič zapored prejela naziv planetu Zemlja prijazna občina.

4. Medoviti vrt na Grbi

V sodelovanju z **Zavodom Eneja**, socialnim podjetjem, smo v letu 2016 postavili Medoviti vrt v sklopu **Javnega sadovnjaka na Grbi**. Namenjen je prebivalcem, naključnim mimoidočim, prostovoljcem, skupinam predšolskih otrok, družinam, vzgojno-izobraževalnim organizacijam.

5. Pomagajmo čebelici

Nadaljevali smo s projektom Pomagajmo čebelici: ocvetličimo okna in balkone, ki je plod sodelovanja Mestne občine Ljubljana in BTC. Pri projektu je dan poudarek ozaveščanju in spodbujanju prebivalcev Ljubljane, da sadijo na svojih balkonih medovite rastline, ki nudijo čebelam v mestu pašo v času, ko ni drugih paš.

6. Človek, čuvaj svoje mesto

Nadaljevali smo z družbeno odgovorno kampanjo »Človek, čuvaj svoje mesto.«, s katero opo-

zarjamo na nesprejemljivost vandalizma in opozarjamo pomen spoštovanja našega skupnega javnega prostora. V središču pozornosti je bilo opozarjanje na pobiranje pasjih iztrebkov in odmetavanje žvečilnih gumijev v koš. Z akcijo seveda nadaljujemo tudi letos.

7. Projekt Livada

Nekdaj zapuščeno zemljišče smo z mladimi spremenili v pravi učni laboratorij, kar je bil tudi cilj mednarodnega projekta Green Surge, v okviru katerega je nastajala LIVADA. Cilj projekta je bil, da se **skupaj z relevantnimi deležniki izdelala model inovativnega načrtovanja in uvajanja večnamenske zelene infrastrukture mesta**. Z razvojem urbane zelene infrastrukture na LIVADI smo v obdobju do leta 2017 raziskovali in izvedli prakso socialno vključujočega načrtovanja, vzpostavitve in upravljanja javnega zelenega mestnega prostora skupaj z mladimi kot ranljivo skupino družbe.

8. Njihov dom nima hišne številke - prostoživeče rastline in živali na Ljubljanskem

V Mestni hiši so si obiskovalci lahko ogledali fotografsko razstavo »Njihov dom nima hišne številke - prostoživeče rastline in živali na Ljubljanskem«, na kateri so bile predstavljene redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste ter njihovi

Varstvo okolja pa niso le aktivnosti mestne uprave in njenih javnih zavodov ter podjetij, ampak se začne že pri slehernem posamezniku. Želimo si čim več okoljevarstveno ozaveščenih posameznikov in skupin, ki bodo s svojimi ravnanji dopolnjevali naše delo in aktivno prispevali k ohranjanju okolja in narave tudi za prihodnje rodove.

habitati. V ta namen smo izdali tudi knjižico z istim naslovom, ki je nastala z namenom, da prebivalce glavnega mesta in njegove obiskovalce ponovno spomnimo, da smo ljudje z naravo tesno povezani in da brez nje ne moremo preživeti.

9. Zaključena druga faza urejanja mestnega parka Rakova Jelša

Projekt urejanja mestnega parka Rakova Jelša se je začel leta 2014. Nova ureditev pa dodatno vključuje **parkovno površino s prostori za piknik**, ki je tudi vstopna točka v Krajinski park Ljubljansko barje, **javni sadovnjak s skoraj stotimi različnimi sadnimi drevesi in več kot 300 novimi vrtnički**, ki jih postopoma oddajamo. Možnost urejenega urbanega samooskrbnega kmetijstva/vrtničkov v neposredni bližini mestnega središča pomeni za mesto reinterpretacijo uporabe barjanskega prostora na pragu mesta.

10. Drevored prijateljstva

Mestna občina Ljubljana in Belinka sta z otvoritvijo Drevoreda prijateljstva spomnili na pomembni vrednoti prijateljstva in skrbnega odnosa do narave. V novozasajenem drevoredu je 30 dreves, od katerih je vsako namenjeno prav posebni osebi. Zadnje, 31. drevo pa smo zasadili v znak prijateljstva med Belinko in Mestno občino Ljubljana.

11. Ureditev urbanega sadovnjaka in obnova otroškega igrišča v Savskem naselju

Ureditev **urbanega sadovnjaka in obnova otroškega igrišča** med Linhartovo, Savsko in Mislejevo ulico je del širšega projekta oživitve Savskega naselja. Prenova in oživitev območja okrog Savskega hriba zajema košarkarsko in otroško igrišče, hrib nad zakloniščem ter nekaj zelenic. Skupaj z društvom ProstoRož, otroki in mladimi iz šole, vrtca in rehabilitacijskega centra je bil pripravljen načrt ureditve sadovnjaka in obnove

otroškega igrišča, ki je bil zasnovan v šestdesetih letih prejšnjega stoletja ob nastanku soseske.

12. Gozdna učilnica za slepe in slabovidne v Tivoliju

Gozdna učilnica, ki omogoča dostopnost do vsebin tudi slepim in slabovidnim, je umeščena na gozdni rob, z jugovzhodno stranjo pa se odpira proti notranosti mestnega parka. Nudi zadrževanje pod krošnjami dreves in opazovanje dogajanja v parku.

13. Lesena brv čez mali graben

Staro kombinirano jekleno-leseno brv smo zamenjali z novo leseno konstrukcijo. Brv, ki je namenjena pešcem in kolesarjem, izpolnjuje najvišje varnostne standarde in pogoje varstva pred poplavamami. Ljubljana, lanska zelena prestolnica Evrope, nadaljuje pot trajnostnega razvoja, prijaznega tako meščankam in meščanom kot tudi našemu okolju.

14. Akcija za lepšo Ljubljano

Sodelavci velike mestne družine smo na območjih, ki jih je najbolj prizadel zled, zasadili 12.089 novih dreves in pogozdili več kot 1,5 hektara gozdišča. V okviru tradicionalne spomladanske akcije čiščenja okolja **Za lepšo Ljubljano** in prejetega naziva **Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016** smo nadaljevali akcijo sajenja novih dreves iz leta 2015, v kateri smo pogozdili najbolj prizadete predele ljubljanskih gozdov, hkrati pa smo drevesa zasajali tudi na drugih javnih površinah.

15. Dokončna ureditev Šmartinskega parka

V Šmartinskem parku je urejeno **ново otroško igrišče**. Opremljeno je z napisi za slepe in slabovidne, na njem so najkvalitetnejša igrala, del je prilagojen gibalno oviranim otrokom, v sklopu igrišča pa je urejeno tudi prvo vodno igrišče v Sloveniji.

542 m²

javnih zelenih površin na prebivalca v Ljubljani

300 m

oddaljenosti do zelenih javnih površin ima večina stanovajnskih območij

več kot **12.000**

dreves smo zasadili sodelavci velike mestne družine

10.000

dvoživk vsako leto prostovoljci, naravovarstveniki in mestne oblasti prenesemo čez cestišče

OB POLNI LUNI NA POLHOGRAJSKO GORO

Na potep z Matejo Gruden

Mrak se je prevešal v temo, ko sva stopali iz Polhovoga Gradca proti vrhu Polhograjske gore k cerkvi sv. Lovrenca. Priznam, dvojina mi je med hojo po temačnem gozdu prijetnejša kakor ednina. Sicer sem povsem prepričana, da je v Polhograjskem hribovju ali na Šmarni gori pozno zvečer in ponoči varneje kakor na razsvetljenih ljubljanskih ulicah, a občutek je vsakič nehote diametralen. Ko oslabi vid in z njim sposobnost prepoznavanja okolja okoli nas, smo nenadoma ranljivi. Še doma, v znanem, varnem zavetju, nas utegnejo ponoči v temi vznemiriti nenadni zvoki. Kaj šele v gozdu, kjer mrak spreminja drevesa v čudne podobe kakšnih mitskih bitij, njihovo ječanje, poklanje vejic in šumi v grmovju pa domišljijo ženejo v kolosalne razsežnosti.

Narava nam je lahko blizu in daleč obenem, vsaj tistim, ki smo odrasčali v mestu in v njem živimo. Mesta smo vajeni, zato se v njem počutimo domače; strahove, ki nam jih utegnejo porajati, znamo identificirati in se soočiti z njimi. Narava pa ... Saj jo spoznavamo, če smo pogosto v njej, a spoznavanje je dolg proces, poleg tega nas mora tudi dovolj zanimati, se nas dotakniti, da se bomo poglobili vanjo. Zato nas, nevedne, pogosto ujame nepripravljene. Svetloba jo mehča

in ustvarja iluzijo znanega, tema pa to nevednost poudari. In sproži val neracionalnih strahov, ki jim ne znaš niti nadeti obrazov. Počila je vejica! Kar pomeni ... Kaj? Zašumelo je v grmovju! In? Bo iz njega skočila podivjana srna? Te bo zbrcal kak nejevoljen gams, ker si ga zmotil med spancem?

Skratka, same skrbi. In kup neskončno trapastih strahov. Všeč mi je odgovor na vprašanje, kako narediti neko stvar, če te je strah; tako, da jo narediš prestrašen. Te je strah gozda in teme? Pojdi v temi v gozd!

In potem, ko se strahovi pokrijejo z odejo in zaspijo, končno vidiš gozd, kakršen je v temi: tako lep, spokojen, samotni. Na vrhu Polhograjske gore se lahko še zlekneš na debelo obzidje, ki obkroža ljubko cerkvico sv. Lovrenca, in opazuješ migotanje zvezd ali lučk v Ljubljani. Ali pa polno luno, kakor ta večer; tako močno je sijala, da je bilo nebo kakor predeljeno na pol. Za rob valovite pokrajine je tonila oranžno-rdeča zarja. Že tolikokrat videno in doživeto, ampak vselej nepopisno lepo.

Nadaljevanje preberite na spletnem mestu www.zelenaljubljana.si

Mateja Gruden je urednica, novinarka, blogerka ter predavateljica. Poklicno in zasebno je že dve desetletji predana turizmu. Najbesedi: potepanje in narava. V času projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 je bila uradna blogerka. Z njo smo se podali na bližnje travnike, hribovja in vse skrite koticke, za katere nismo vedeli.

POZDRAVIMO SONCE V LJUBLJANI

Minuta za jogo s Tino Zdjelar

Zeleno mesto nam ponuja ogromno možnosti za vadbo v naravi. Nekateri njeni koticiki so, kot da bi bili ustvarjeni za gibanje v njej. Narava je v naši naravi, zato to izkoristimo in se zapodimo vanjo v vseh letnih časih.

Sama se najraje gibam v naravi in v njej skoraj vsako jutro pozdravim sonce, vdihnem svež zrak in moj dih postane polnejši, se z golo kožo dotaknem zemlje in se naužijem prave zemeljske energije. Dihanje zunaj štirih sten nam ponuja druge dimenzije, saj ko začnemo vohati čisto naravo, začnemo dihati polno. Zrak v gozdovih, na hribu, ob jezeru, na travniku ali polju vsebuje še posebej močno, poživljajočo, celo zdravilno moč.

Ta »dodatek« v zraku je kozmična energija, vitalna življenjska sila, ki ji v jogi rečemo prana. Prisotna je v vseh živih bitjih. Je v hrani, vodi, sončnih žarkih in v zraku. Največ prane uživamo prav z dihom (ne s hrano), zato je kakovostno dihanje za nas vitalnega pomena. Nakupovalni centri, sodobne klimatizirane stavbe, neprezračena stanovanja ... tu je zelo malo prane, zato je prav, da izkoristimo okolico zelene Ljubljane in telo napolnimo z življenjsko energijo iz narave. Narava ima neizmerno zdravilno moč in nas vabi k zavedanju lepote okrog nas, še zlasti, če v njem delamo počasnejše gibe joga ali pilatesa in se zavestno trudimo biti v danem trenutku. Pogosto o tovrstni vadbi razmišljamo kot o

nečem, kar izvajamo na blazini, brez povezave z naravo in vsakdanjim življenjem. Vendar ni tako. **Beseda joga na primer pomeni združitev, v prvi vrsti z naravo. Joga je narava. Praksa joga v naravi nas spomni na našo globoko povezanost z njo in njene naravne podlage - trava, pesek ali skala našemu telesu prinašajo tudi fizične koristi, saj gradijo nekatere naše sekundarne mišice ter krepijo ravnotežje.** Če nas neravna podlaga moti, vzemimo to kot priložnost za rast in iskanje miru, potrpljenja in osredotočenosti. Topla tla nas vabijo tudi, da stopimo iz umetnega materiala, iz katerega je običajno narejena blazina za vadbo. Bodimo bos, dihamo naravo in uživajmo v njenih danih naravnih »rekvizitih«.

Vadba joga v naravi da praksi drugačno dimenzijo, jo okrepi in joga »sleče« do njene prvotne povezave z naravo, saj jo lahko resnično začutimo. Narava namreč navdihuje usmerjeno pozornost, globoko dihanje, vadbo mirnosti. Mnogo aspektov joga pravzaprav govori o tem, da smo eno z naravo. Zato toliko asan odraža naravo in živali. Ko se postavimo kot čvrsto drevo, ko gnetemo hrbtnico kot mačka, ko doživljamo fluidnost pozdrava soncu, prebujamo harmonijo, brezčasnost in povezanost z univerzumom. In zelena Ljubljana nam vse to nudi. Pozdravimo sonce na vrhu Šmarne gore ali se od njega poslovimo ob gladini Koseškega jezera. Zadihajmo Ljubljano.

Tina Zdjelar je ustanoviteljica koncepta Smooth in promotorka zdravega življenja. Skoraj vsak teden je na drugem koncu sveta, a se najraje vrača domov - v Ljubljano. V času projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 je bila uradna blogerka in tako v naš vsakdan vnesla pridih svetovljanstva ter nas z nasveti o zdravem načinu življenja polnila z energijo.

PRIPRAVITE SI ZELENİ SMOOTHIE

Koprive so naše najboljše domače superživilo in njihova zdravilnost je znana že večini od nas, so brezplačne in rastejo za skoraj vsako hišo, še vedno pa se ob koprivah verjetno najprej spominimo na to, da pekoče 'kopanje' v njih odganja revmo. Z uživanjem surovih kopriv pa bomo iz telesa odgnali tudi kašno strupeno snov in se lažje razstrupili. V Sloveniji uspevata velika in mala kopriva. Prva je trajnica in ima bolj podolgovate liste, medtem ko so listi male koprive bolj okrogle oblike

Recept

Sestavine za 0,5 l napitka:

- pest špinacije ali regrata
- pest (lahko tudi več) mladih kopriv (višje, kot jih naberejo, boljše so)
- eno jabolko ali pol manga (če želimo narediti smoothie malo bolj eksotičen in še bolj sladko kremnat)
- pest jagod

- 1 zrela banana
- sok ene limone
- žlička ječmenove trave
- žlička konopljinih semen
- košček ingverjeve korenine (po želji)

Sestavine stresemo v mešalnik in dodamo 3 dcl kokosove vode. Ta vsebuje ogromno kalija, kalcija in klorida, zaradi česar je dobra za boj proti dehidraciji, izčrpanosti in utrujenosti ob naporni aktivnosti. Je naravni izotonik. Lahko pa uporabimo tudi navadno vodo. Nato mešamo manj kot minuto, da mešalnik razbije celice sestavin, kar telesu olajša dostop do dragocenih mikrohranil, ki so v njih. Smoothie lahko počasi pojemo z žličko, saj je precej gost. Uživamo v vsakem požirku brez strahu, da nas kopriva v grlu opeče :)!

Divje zelenje, kot so koprive in regrat, osebno najraje nabere v neokrnjeni naravi, ki jo tudi najdem v naši zeleni Ljubljani, vso preostalo zelenolisnato zelenjavo in sadje pa dobim na sobotni ekološki tržnici na Pogačarjevem trgu v Ljubljani.

Smoothie iz koprive pomaga razstrupljati in alkalizirati telo, urejati prebavo, krepiti imunski sistem, spodbujati rast in obnavljati celice.

VIR ŽIVLJENJA V VSAKEM GOSPODINJSTVU

Krištof Mlakar | direktor Javnega podjetja Vodovod-Kanalizacija

Naravna pitna voda je nenadomestljiva in neprecenljiva dobrina, zato smo toliko bolj hvaležni, da je Ljubljana ena redkih evropskih prestolnic, ki se lahko pohvali s pitno vodo, ki neobdelana s tehnološkimi postopki teče iz ljubljanskih pip in **35 pitnikov**, ki delujejo v toplem obdobju leta. Kakovosten podzemni vodni vir se nahaja v neposredni bližini mesta in celo pod njim. Ljubljansko pitno vodo odlikuje primerna vsebnost kalcija in magnezija, prijeten, osvežilen okus, ki ji ga dajejo stalna temperatura, v vodi raztopljeni kisik ter mikrobiološka čistost. Za oskrbo z naravno pitno vodo ter izvajanje odvajanja in čiščenja odpadne in padavinske vode se pod ljubljanskimi cestami in ulicami

skriva več kot **2.000 kilometrov vodovodnega in kanalizacijskega omrežja**. Vodovodni sistem obsega **dobrih 1.000 kilometrov, kanalizacijsko omrežje pa je sestavljeno iz 830 kilometrov cevododov za odvajanje odpadne in 330 kilometrov za odvajanje padavinske vode**. Cevi obeh komunalnih omrežij bi lahko položili vse do Berlina in nazaj.

V Ljubljani in njeni okolici je v naseljih strnjenegega mestnega značaja na kanalizacijo priključenih več kot 93 % prebivalcev. Do leta 2020 bomo ta odstotek povišali na **98 % gospodinjstev**, zunaj naselij strnjenegega mestnega značaja, ki so na območjih z več kot 2.000 prebivalci,

pa bo na kanalizacijsko omrežje priključenih **95 % gospodinjstev**. Odpadna voda se, preden se očisti, vrne nazaj v naravo, obdelana na 13 manjših, lokalnih čistilnih napravah ali na Centralni čistilni napravi Ljubljana, ki je največja v Sloveniji, z njo pa v povprečju dnevno očistimo **80 tisoč kubičnih metrov odpadne vode**.

Naravni vir, brez katerega ni življenja, je naša skupna odgovornost. Vodo negujemo s posebno skrbnostjo in pozornostjo, predvsem pa se zavzemamo za ohranjanje vsega, kar voda kot vir življenja predstavlja.

Spoštujemo vodo. Spoštujemo življenje.

PIJEMO VODO IZ PIPE

Za ohranjanje vodnih virov se spleča truditi

1. VODA - razstava prodornega in dolgoročnega sporočila

Živimo na vodnem planetu. V 70 odstotkih Zemlje prekriva voda, pri čemer je 97 odstotkov slane vode, 2 odstotka sladke vode, ki se nahaja v ledu, in manj kot 1 odstotek pitne vode, ki je po našem planetu zelo neenakomerno razporejena. Ljubljana se lahko pohvali z bogatimi vodnimi viri, ki so omogočili več kot 5000-letno kontinuirano poselitve in so še danes dostopni vsem. Razstava, ki je bila v Mestnem muzeju Ljubljana na ogled od junija 2015 do maja 2016, se je s svojo vsebino vključila v praznovanje Ljubljane kot zelene prestolnice Evrope 2016. Z 250 razstavljenimi predmeti iz muzejskih zbirk, s 163 vodstvi, predavanji, natečajmi ter delavnicami, z 2.273 prodanimi stekleničkami Muzejske vode ter 16.000 domačimi in 5.000 tujimi obiskovalci, je bil glavni cilj projekta - to je ozaveščanje javnosti o pomenu vode - dosežen.

2. Muzejska voda, voda za prihodnost

Ljubljana slovi po svoji bogati zalogi kakovostne pitne vode. V Ljubljani pijemo naravno pitno vodo, ki neobdelana vsak dan teče iz pip in številnih pitnikov, ki krasijo mesto. Hvaležni smo za tako dragocen naravni vir, zato smo posebno zgodbo o vodi ujeli v steklenico z imenom Muzejska voda, ki prinaša sporočilo vsakomur med nami, naši družbi in človeštvu. Poznate fanta z imenom Yunan? Yunan živi v Afriki, v Nubskih gorah. Vsak dan življenja mu je na novo podarjen, saj ga nenehno ogrožajo bombni in strelski napadi, lahko se zastrupi z onesnaženo vodo ali ostane brez vode in umre. Yunanov odtis roke smo upodobili na steklenici Muzejske vode z željo, da bi steklenica utrla pot do pitne vode vsem tistim, ki je nimajo. In da bi se dotaknila vseh, ki imamo pitne vode dovolj in lahko pomagamo tistim, ki tega privilegija nimajo.

3. Osvežilne vodne kreacije

Za okusno in osvežilno pijačo, poleg naravne pitne vode potrebujete le še malenkost kreativnosti in nekaj ekoloških sestavin. Okus naravne pitne vode lahko dopolnite s sezonskimi blagodejnimi zelišči ali začimbami ter lokalno pridelanim sadjem.

V času prvih jagod se razvajate z vodo iz pipe, ki ste ji dodali narezane sveže jagode in meto. Poskusite vodo iz pipe s kolobarji sveže narezane kumare in timijana ali z rezinami ekološke limone in meliso. V hladnejšem delu leta pa vas bo pitna voda obogatena z »zimskimi« sadeži in začimbami zelo prijetno ogrela. Zmagovalno jesensko-zimsko kombinacijo sestavljajo voda iz pipe, ingver, med in limona.

4. Sem, kar pijem. Pijem vodo iz pipe.

Da je z naravno pitno vodo potrebno ravnati še posebej premišljeno in da je dobro piti vodo iz pipe, je v lanskem letu na ljubljanskih ulicah s sloganom »Sem, kar pijem. Pijem vodo iz pipe.« opozarjal tudi nevroptnik JP Vodovod-Kanalizacija, s katerim so si mimoidoči vodo iz pitnika natočili kar s pomočjo lastnih misli. Dejstvo je, da je voda za človeka izrednega pomena, kar dve tretjini človekovega telesa sta sestavljeni iz vode, odločitev, kaj pijemo, pa je odločitev posameznika. **Kar 9 dogodkov z nevroptnikom** je ozaveščalo o tem, da ravnamo odgovorno, če pijemo vodo iz pipe, in da je potrebno odgovorno ravnati tudi z naravno pitno vodo in vodnimi viri. **Nevroptnik** je inovativna naprava, ki s pomočjo nevrotehnologije spremlja človekovo možgansko aktivnost. S posebnimi slušalkami zaznava elektromagnetno valovanje možganov krmili signal, ki uravnava pretok pitne vode na pitniku.

5. Raznoliko vodno dogajanje

Pestro paleto zelenih in trajnostno obarvanih dogodkov so v lanskem letu zaznamovali tudi številni dogodki, ki so bili posvečeni vodi. Poleg aktivnosti, ki so v okviru lanskega marca, meseca odgovornega ravnanja s pitno vodo in vodnimi viri, potekale na Točki. Zate. in v četrtih skupnostih, se je v letu 2016 na drugih lokacijah zvrstilo kar 141 dodatnih dogodkov, ki so bili oblikovani v znak hvaležnosti, da pijemo kvalitetno naravno pitno vodo, ki iz pip teče brez predhodne tehnološke obdelave. Organizirani dogodki so ciljne javnosti z različnimi aktivnostmi ozaveščali o pomenu in nujnosti odgovornega in premišljenega ravnanja z naravno pitno vodo in vodnimi viri ter spodbujali pitje vode iz pipe.

Vodna aplikacija

TAP WATER - POT DO NAJBЛИŽJEGA PITNIKA

Meščanom in obiskovalcem je naravna pitna voda v toplem delu leta brezplačno na voljo tudi na več kot 30 ljubljanskih pitnikov, ki stojijo v centru mesta in na zelenem mestnem obrobju. Pitniki se napajajo iz centralnega vodovodnega sistema, voda pa je periodično testirana. Pot do najbližjega pitnika si posamezniki lahko izrišejo s pomočjo aplikacije Tap Water Ljubljana, ki po pametnem telefonu zazna trenutno lokacijo posameznika in mu izriše pot do najbližjega pitnika, ki je v aplikaciji prikazan s fotografijo in kratkim opisom. Uporabnikom je aplikacija na voljo na Google Play in App Store.

KOMU ZVONI – JASNO ZVONI VSEM NAM!

Tomo Križnar

Tomo Križnar, svetovni popotnik in humanitarni delavec je za naše poročilo na zelo iskren in neposreden način povedal, kako je biti več dni brez kapljice vode in kako lahko vsi prispevamo k ohranjanju tako dragocenega vira, kot je voda.

Ali ste si kdaj mislili, da se bodo ljudje morali bojevati za vir življenja - vodo?

Ljudje se bojujejo za vir življenja – vodo vso svojo zgodovino. Še bolj kot za hrano in (mi moški) ženske. Brez rastlin in živali lahko zdržimo homo sapiens vsaj mesec in pol, brez žensk kak teden (če imamo res najboljšo ženo, tudi mesec in celo pol leta), brez vode pa v najhujši vročini manj kot en dan. Brez nafte tudi naša civilizacija lahko preživi. Se že kažejo znaki, da bomo izumili nove alternativne vire energije.

V Ljubljani naravna pitna voda teče iz pip in pitnikov. Kaj voda pomeni vam, ki ste občutili zgodbe ljudi, ki se morajo vojskovati za kozarec vode?

Sam sem bil večkrat žejen in na smrt prestrašen. Vsem privoščim to izkušnjo. Kajti šele takrat zares občutiš in razumeš, kaj je to voda. Kaj je tista kapljica vode. Ko smo s kapitanom Brunom v Kimberlyih (v Avstraliji leta 1990) izgubili ladjo in po mukotrpnem iskanju končno našli aborigine, ki so nam dali vodo in ... pivo ter nam rešili življenje ... (beri v moji knjigi Samotne sledi), sem si obljubil, da nikoli več ne bom siten. Moja žena Bojana je lani, ko sva se zgubila v Nubskih gorah, v najini žeji po treh dneh brez vode izjavila, da si v življenju želi samo še mene in vodo. Seveda je mislila najprej vodo in nato šele mene.

Kakšen je vaš nasvet za ohranjanje tega dragocenega naravnega vira?

Postite se! Ne samo, da ste brez hrane – ampak tudi brez vode. Tri dni. V Alpah vam tri dni ne bo poškodovalo telesa in zdravja. Razumeli boste, da se ne spodobi več »preservatika«. Ni fer do tistih staršev, ki jim zdajle umirajo otroci zaradi pomanjkanja vode.

Ni pošteno do vseh, ki se žrtvujejo za svoje soplemenjake v bitkah brez konca in kraja za ohranitev voda. Ni v redu do žrtvovanih, ki jih ta trenutek iztrebljajo premočni lobiji samo zato, ker ne pustijo prodati vode, ki so jim jo za vnuke čuvali predniki. Enostavno ni prav! Prav je biti solidaren z njimi in jim pomagati obstati. Morda bomo pomoč že jutri potrebovali sami. Komu zvoni – jasno zvonivsem nam!

Smo v dobi intenzivnega razvoja naprednih tehnologij, pa je kljub temu narava močnejša od nas. Posledice podnebnih sprememb in ekstremnih pojavov se bodo v prihodnje kazale tudi v tako imenovanih klimatskih migracijah. Kako vi vidite svet čez 10 let, svet prihodnosti?

Narava bo vedno močnejša od nas. Tudi najnovejša tehnologija izkorišča naravne zakone in tudi vse tehnologije, ki še pridejo, bodo samo zlorabe vsega, kar ustvarja Narava iz večnosti v večnost. Te zlorabe Narave so nam ljudem nevarne, ker nas tako kot nekoč bog ustvarjajo po svoji podobi. Algoritmi komunikacijske tehnologije

skupaj z umetno inteligenco prevzemajo vodenje tistih oblik življenja, ki jo uporabljajo. Nekateri od nas se spreminjajo nazaj v zveri, drugi v robote, vsi pa smo vse manj sočutni drug do drugega in seveda še manj do tistih, ki jih vidimo živeti daleč od naše cone udobja in navidezne varnosti. In zato jim ne priznavamo statusa klimatskih beguncev in jih prepuščamo iztrebljanju najbolj norim skupnim sovražnikom. Mislim, da nihče na planetu

danes ne more res vedeti, kakšen bo svet čez deset let. Vsi imamo pravico, da si predstavljamo in špekuliramo, kaj čaka naše otroke, čutim in vem pa, da ta nastajajoči svet tale trenutek vsi skupaj ustvarjamo. Nekako podobno kot korale, ki prav tako tale trenutek okostenevajo in se spreminjajo v greben, ki bo nosil naslednje generacije potomcev.

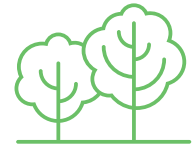
35

lokacij, kjer najdete pitnike, ki delujejo v toplem obdobju leta

več kot **93 %**

prebivalcev v naseljih strnjenegega mestnega značaja v Ljubljani in njeni okolici je priključenih na kanalizacijo

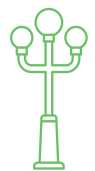
80.000 m³

odpadne vode v povprečju očistimo s Centralno čistilno napravo Ljubljana, ki je največja v Sloveniji

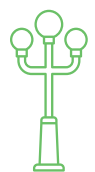
16

vodenih ogledov Vodarne Kleče je JP VO-KA izvedla v letu 2016

53

Cevkovih delavnic v ljubljanskih vrtcih je v letu 2016 izpeljala JP VO-KA

38

ogledov Centralne čistilne naprave je izvedla JP VO-KA v letu 2016

VODNI VSEVED ZA OTROKE IN STAREJŠE

Cevko priporoča

Male vodne radovedneže Cevko, vodni vseved JP Vodovod-Kanalizacija, vabi v Cevkovo mesto, ki ga najdete na naslovu www.cevko.si in v katerem se skriva veliko zanimivega o našem dragocenem viru – vodi. Poleg koristnih in poučnih informacij so otrokom na voljo različne aktivnosti, katerih osrednja nit je voda, spodbujanje pitja vode iz pipe in odgovorno

ravnanje s pitno vodo in vodnimi viri: interaktivne igre, Cevkove pobarvanke, pravljice ...

Ambasador vode za najmlajše

Cevko, najmlajše z različnimi ozaveščevalnimi aktivnostmi na zanimiv in poučen način popelje v svet vode in odgovornega ravnanja s tem dragocenim naravnim virom. Najmlajše vzgaja v zaveznike ter zaščitnike pitne vode in vodnih virov, ki se bodo zavedali, da voda ni samoumevno dejstvo, ampak dobrina, ki zahteva našo posebno pozornost in skrb. Več na www.cevko.si.

Koliko vode naj popijem na dan?

Priporočene dnevne količine vode so odvisne od fizične aktivnosti, telesne teže, starosti in zdravstvenega stanja posameznika ter temperature v okolju. Odrasel človek mora v povprečju za normalno delovanje organizma popiti od 2 do 3 l vode. Ob večji fizični aktivnosti ali visokih temperaturah mora biti ta količina še večja, saj lahko sicer dehidriramo. Potreba po zaužitju količini vode se poveča tudi, če uživamo suho hrano.

Pomirjujoča sprostitiv

Kadar ste pod stresom ali želite nekaj minut samo zase, si privoščite sproščanje z aplikacijo **Stress Flush**. V aplikaciji preprosto nastavite raven stresa, se udobno namestite in prepustite nežnim zvokom narave. Sproščanje bo učinkovitejše, če si boste ob pomirjujočih zvokih privoščili tudi kozarec vode iz pipe. Aplikacijo najdete na www.primavoda.si ali pa si jo naložite preko Google Play ali App Store.

SKUPAJ V TRAJNOSTNO PRIHODNOST

Peter Horvat | direktor Javnega podjetja Ljubljanski potniški promet

Leto 2016 je bilo za Ljubljanski potniški promet zelo plodno leto. Leto, polno preudarnih misli tako o preteklosti kot tudi o prihodnosti. Praznovali smo **115. obletnico obstoja Ljubljanskega potniškega prometa** in se hkrati znašli na prelomni in odskočni točki za prihodnost, ker smo posodobili vozni park in plačilni sistem Urbana ter uresničili napovedi o prihodu novih električnih vozil za prevoz na klic **EURBAN**. Leta 2016 sta se tako srečali preteklost in prihodnost, ki nas vodita proti boljši, trajnostni prihodnosti.

Knjiga avtorice Marinke Fritz Kunc »Cesta ni cesti enaka« je obeležila našo tradicijo, nas pa spomnila, da že 115 let v Ljubljani služimo potnikom in jim omogočamo potovati - ne glede na raso, spol, kulturo, jezik ali vero. Zato smo še posebej ponosni, da lahko danes, v letu 2017,

predstavimo širši javnosti sodoben vozni park, ki je v celoti nizkopoden, klimatiziran in ustrezno opremljen za osebe z oviranostmi, z zasloni za novice in zvočnimi napovedniki. To je naš popolni vozni park s kar tretjino avtobusov na ekološko prijazen stisnjen zemeljski plin - za vsakega potnika.

V prihodnje bosta na javni potniški promet vedno bolj vplivala trajnostni in intermodalni način potovanja, ki zahtevata prilagoditve javnega prometa. LPP je v letu 2016 lansiral prikolico za prevoz 20 koles za večje skupine kolesarjev, katero lahko naši potniki skupaj z avtobusom najamejo. Vzpostavili smo sistem za prevoz koles, ki bo pričel delovati na medkrajevnih linijah. Z elektrifikacijo voznega parka smo pridobili atraktivno turistično krožno pot, ki povezuje

najpomembnejše znamenitosti Ljubljane zunaj mestnega jedra z električnim vozilom - vlakcem.

V sodelovanju z Ministrstvom za promet in infrastrukturo smo poskrbeli za prehod 40.000 mladih potnikov - dijakov in študentov na integriran javni potniški promet, ki omogoča potniku eno vozovnico, optimizacijo poti in v prihodnje usklajene vozne rede. S sodelovanjem na pomembnih dogodkih kot so Evropski teden mobilnosti, Eco Meet, kjer smo pridobili nagrado za najboljši Eko prevoz v Ljubljani, Festival za tretje življenjsko obdobje, OVIRANTlon, Arena mladih, sejem Narava zdravje in Eco Rally smo se še bolj približali potnikom. S tridesetimi novimi mestnimi avtobusi in tako eno tretjino voznega parka na stisnjen zemeljski plin pa smo utrdili prednost podjetja pred konkurenco v Sloveniji in Evropi.

LJUBLJANO UREJAMO PO MERI ČLOVEKA

Jelka Žekar | podžupanja

Potem ko je podžupanja Jelka Žekar prevzela vodenje programa Evropskega tedna mobilnosti, je Ljubljana kot edina evropska prestolnica že drugič zmagala z izvirnimi in radikalnimi trajnimi pridobitvami v času Evropskega tedna mobilnosti. V letošnjem letu so njene misli usmerjene predvsem v oblikovanje Celostne prometne strategije, strateškega dokumenta za načrtovanje prometa s poudarkom na ukrepih za spodbujanje trajnostne mobilnosti, usklajenih z gospodarskim in družbenim razvojem ter ohranjanjem visoke kakovosti okolja.

Evropski teden mobilnosti 2016 je bil zaradi povezave s projektom Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 precej drugačen od prejšnjih. V čem se je razlikoval?

Da, zaradi projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 smo imeli namesto tedna mobilnosti, ki tradicionalno poteka med 16. in 22. septembrom vsako leto, kar mesec trajnostne mobilnosti. Med Evropskim tednom mobilnosti (ETM) tradicionalno skupaj s sodelavci oddelkov, služb, javnih podjetij in zavodov MOL ter s številnimi drugimi deležniki, organizacijami, šolami in vrtci oblikujemo teden pestrega, zanimivega in poučnega dogajanja, ki spodbuja hojo, kolesarjenje in javni prevoz ter ozavešča o prednostih trajnostnih potovalnih navad.

V letu ZPE smo to počeli kar ves september, ki je bil posvečen prav tej temi, dopolnjevala pa jo je še skrb za kakovost zraka. Tako je v sklopu programa Ljubljane - zelene prestolnice Evrope 2016 v Točki. Zate. pred Mestno hišo in okolici ter po četrtnih skupnostih potekalo več kot 90 tematskih dogodkov, samo v navedenem tednu pa še 9 celotedenskih dejavnosti in 43 dogodkov po dnevih. Za nameček smo na dan brez avtomobila, 22. septembra, v vseh 17 četrtnih skupnostih za motorni promet zaprli po eno cesto in na njih skupaj s četrtnimi skupnostmi in lokalnimi društvi, šolami, vrtci, skupinami in posamezniki pripravili celo več kot 60 aktivnosti in dogodkov za občane, ki so tako spoznali, da je

lahko okolica brez pločevine bolj prijazna in za tamkajšnje stanovalce bolj vključujoča.

Med ETM vedno vpeljemo tudi kakšen trajni ukrep, ki pomeni dolgotrajen doprinos k boljši kakovosti življenja. Vsako leto je teh ukrepov več: ob začetku sodelovanja v tej kampanji, leta 2002, smo na primer izvedli en sam trajni ukrep, leta 2016 pa jih je bilo kar 13! To priča o izjemnem napredku pri tej promocijski kampanji skozi leta, ki nam je prinesel tudi nagra-

Med ETM vedno vpeljemo tudi kakšen trajni ukrep, ki pomeni dolgotrajen doprinos k boljši kakovosti življenja. Vsako leto je teh ukrepov več: ob začetku sodelovanja v tej kampanji, leta 2002, smo na primer izvedli en sam trajni ukrep, leta 2016 pa jih je bilo kar 13!

do - Ljubljana je kot edino mesto kar dvakrat prejela nagrado za ETM, in sicer za leti 2003 in 2013. Vsako leto se vprašamo: »Ali lahko sploh presežemo lanski bogat nabor dejavnosti in dogodkov?« In vedno se izkaže, da lahko, a dvo-

Podžupanja Jelka Žekar si želi večjih sprememb v našem skupnem zavedanju, da velja skrbno ravnati z vsem, kar imamo in smo ustvarili v mestu, kot da bi bilo naša neposredna last, in doseči, da mesta ne bi več pustošil vandalizem.

mim, da bomo lahko še kdaj tako učinkoviti, kot smo bili med lanskim »zelenim« septembrom. Ali pač? Zagotovo se bomo potrudili še naprej delovati v tej smeri - pravzaprav vse leto, kot to počnemo že zdaj, ne samo en teden.

Zakaj je pomembno, da pri oblikovanju prometne politike sodelujejo meščani?

Ljubljano urejamo po meri človeka, zato si prizadevamo pri svojih projektih čim več pozornosti nameniti prav meščankam in meščanom. Njihovo sodelovanje pri oblikovanju prometne politike je ključnega pomena, saj se kot pešci, kolesarji, uporabniki mestnih avtobusov in drugih sredstev javnega prevoza ali kot vozniki

motornih vozil vsak dan soočajo z različnimi prometnimi izzivi, in lahko s svojimi izkušnjami veliko prispevajo k iskanju boljših rešitev zanje. Želimo si udeležbe čim več posameznikov ali skupin ter aktivnega sodelovanja v obliki predlogov za izboljšanje mobilnosti, saj so navsezadnje oni uporabniki teh bodočih novosti in prav je, da pri njihovem snovanju sodelujejo tudi sami. V Mestni občini Ljubljana namreč delamo za meščane in skupaj z njimi in če želimo biti (in smo) najboljši servis za meščane, potem moramo upoštevati njihove želje in potrebe. Tako lahko skupaj sooblikujemo boljšo prihodnost za vse.

230 km

kolesarskih stez in 4 kolesarske tematske poti od leta 2014

43 %

okolju prijaznih vozil imamo v Mestni upravi in javnih podjetjih Mestne občine Ljubljana

2.183

parkirišč na 5 P+R območjih

95.048

registriranih uporabnikov sistema BicikeLJ do konca leta 2016

več kot **1.200.000**

potnikov se je do danes popeljalo s Kavalirji

TRAJNOSTNI RAZVOJ NE POMENI ODREKANJA, AMPAK VIŠJO KAKOVOST ŽIVLJENJA SLEHERNEGA POSAMEZNIKA IN CELOTNE SKUPNOSTI

Prof. Janez Koželj | podžupan

Podžupan prof. Janez Koželj je kot prvi mestni urbanist leta 2007 začrtal vizijo dolgoročnega razvoja Ljubljane do leta 2025. Uresničevanje njegove prostorske vizije je v zadnjih dveh mandatih Ljubljano prerodilo v živahno in lepo urejeno glavno mesto s preoblikovanjem javnih prostorov po načelih in metodah urbanističnega oblikovanja. V Mestni občini Ljubljana je odgovoren za področje urbanizma, sicer pa je tudi profesor za arhitekturo mesta in urbanistično planiranje na Fakulteti za arhitekturo in Biotehniški fakulteti v Ljubljani.

Kako se vi pripeljete na delo?

Ne samo na delo, tudi po opravkih po mestu se vozim dosledno s kolesom, in to že štirinajsto leto, za vzor in iz prepričanja v vsestranske koristi kolesarjenja.

Kako lahko pri vzpostavljanju trajnostnega mesta sodelujejo prebivalci Ljubljane in drugi zainteresirani deležniki?

V prvi vrsti s spremembo lastnega življenjskega sloga in potrošniških razvad, ki jih je mogoče doseči z osvajanjem trajnostnih vrednot, teme-

lječih na okoljski etiki. Javnost mora dojeti, da trajnostni razvoj ne pomeni odrekovanja, ampak višjo kakovost življenja slehernega posameznika in celotne skupnosti. Brez tega bomo tako kot zdaj ves čas pričeli tako trajnostnega napredka kot netrajnostnega nazadovanja. Družbene in okoljske koristi trajnostne politike lahko nastanejo le iz sinergije med trajnostnim prometnim sistemom, trajnostno gradnjo, trajnostno infrastrukturo, trajnostnim energetskega sistemom, trajnostnim gospodarstvom, trajnostno skupnostjo in trajnostnim upravljanjem mesta.

Katere tri trajnostne projekte si najbolj želite videti izpeljane v Ljubljani v naslednjih petih letih?

To so ekološko (samooskrbno in samozadostno) vrtno mesto na Hrušici, mestna železnica (na obstoječih železniških tirih) in mestna vodna elektrarna na Ljubljani (skupaj s krožnim javnim prevozom na vodi).

Katero tematsko pot s kolesom bi priporočili meščanom in obiskovalcem mesta?

Še posebej družinam in šolskim skupnostim

Na pobudo podžupana prof. Janeza Koželja je bilo ustanovljeno Društvo zelenih nadzornikov, ki si s svojim delovanjem prizadeva skrbeti za okolje in z lastnim zgledom vplivati na bolj odgovorno obnašanje someščanov na trgih, ulicah, v parkih in gozdovih.

priporočam, da gredo (večkrat) s kolesom na Plečnikovo krožno pot. Arhitekt, poleg pesnika Prešerna naš največji umetnik svetovnega slovesa, je namreč zgradil na različnih delih mesta

monumentalne stavbe, mostove, nabrežja, trge in spomenike. Njegove stvaritve ponujajo raznovrstna doživetja lepote arhitekture.

TRAJNOST ZDAJ!

Na področju prometa med prvimi na svetu

1. Ljubljanski potniški promet

Vozni park Ljubljanskega potniškega prometa je od leta 2016 bogatejši za trideset novih, mestnih nizkopodnih zgibnih avtobusov, ki so z 18 m dolžine najdaljši zgibni avtobusi v voznem parku LPP. Z novimi avtobusi se je povprečna starost voznega parka mestnega potniškega prometa ob otvoritvi prenovljene Slovenske ceste, 9. maja 2016, pomladila na 8,73 let. Najnovejši avtobusi so tako kot vsi mestni avtobusi LPP nizkopodni, imajo video sistem, LED prikazovalnike in so prilagojeni osebam z oviranostmi.

1. Gledališka predstava Detektiv in zmaj

Od septembra 2016 dalje pa vse do danes otroke na ljubljanskih osnovnih šolah in v ljubljanskih vrtcih razveseljuje zabavna in poučna »Detektiv in zmaj« avtorice Tamare Deu in režiserja Nika Goršiča ter kostumografke Barbare Stupica. Predstavo, ki mladim gledalcem ponuja zabavne »pametne zelene nasvete« v povezavi z javnim potniškim prometom in opuščanjem vožnje z osebnimi vozili v mestu, igrajo od septembra 2016 dalje izkušeni vozniki Ljubljanskega potniškega prometa Zlato in Brane Iskra ter Edin Makić in Maja Sedej Prosenec. Predstavo si je doslej ogledalo že več kot 7.000 otrok.

2. Utrip mestu dajejo ljudje, ki v njem živijo

Pobuda blagovne znamke Heineken #mestokolesari je povabila kolesarje, da z mobilno aplikacijo beležijo svoje kilometre in tako prispevajo svojo energijo za obnovo cestnih odsekov in gradnjo novih kolesarskih poti. Odziv je bil odličan. Ljudje so dobili možnost, da lahko vplivajo na spremembe v svojem mestu. Kolesarji so prvi zastavljeni cilj dosegli predčasno, do zaključka projekta pa so prispevali več kot 20.000 km. Za vse prispevane kilometre in energijo kolesarjev je Heineken prispeval sredstva za izboljšavo kolesarske infrastrukture in skupaj z Mestno občino Ljubljana do konca leta 2017 obnovil odseke, ki po mnenju stroke najbolj nujno potrebujejo obnovo, da bodo za kolesarje varnejši.

3. KoloPark

Z ureditvijo KoloParka smo nekoč degradirano območje spremenili v rekreacijsko površino, namenjeno igri in urjenju spretnostnih veščin z vsemi vrstami voznih pripomočkov, od koles, skirojev, rolk, rolerjev in kotalk do poganjalčkov. KoloPark meri 905m², urejen je kot travnata površina, v katero je umeščen poligon, namenjen spretnostnim veščinam.

4. Bike Park Ljubljana

Namenjen je vsem gorskim kolesarjem, tudi najmlajšim. V prvotnem delu parka je spretnostni poligon za učenje osnovnih veščin kolesarjenja, novo odprti del parka pa zajema kratek vzpon ter tri različne linije navzdol, na katerih so majhni in tudi malce večji skoki, bande, zavoji in valovi. Kdor želi, se lahko vozi počasi in mimo vseh skokov, bolj spretni in izkušeni pa manj pritiskajo na zavorno ročico in skačejo čez vse objekte. Teren je idealen za učenje, lahko samostojno ali pa v družbi učitelja gorskega kolesarstva. Lokacija parka hkrati nudi idealno izhodišče za vse kolesarske izlete na Klobuk, Toško čelo ali še globlje v Polhograjsko hribovje.

5. Nove polnilnice za električne avtomobile

Mestna občina Ljubljana je v sodelovanju z Elektrom Ljubljana na različnih lokacijah namestila 25 novih polnilnic za električna vozila. S širitvijo mreže polnilnic - zdaj jih bo že 80 - želimo voznike spodbuditi k uporabi električnih vozil in s tem pripomoči k bolj čistemu zraku v mestu.

Urbana SMS parkiranje

Urbana SMS parkiranje dopolnjuje obstoječi sistem za plačilo parkirnine ob cestiščih. Za uporabnika je storitev preprosta, varna in enostavna. Pred uporabo storitve uporabnik napolni svoj urbana SMS račun. To izvede na urbanomatu ali vseh prodajnih mestih za nakup in polnitev kartice Urbane. Pri prvi polnitvi računa se izvede tudi njegova registracija.

6. Souporaba električnih vozil Avant2Go

Skupaj s podjetjem AvantCar smo v Ljubljani uvedli možnost souporabe električnega avtomobila oz. »car sharinga«, uporabniki pa lahko vozila rezervirajo in plačajo prek spletne aplikacije.

7. Pripelji srečo v službo

Ponovno smo se pridružili nacionalni pobudi spodbujanja kolesarjenja na delo »Pripelji srečo v službo«, v okviru katere kolesarske trojke in posamezniki beležijo dneve, ko v službo prikolesarijo. Več prekolesarjenih dni v času kampanje kot tistih, ko za prihod na delo izberete drugo prevozno sredstvo, prinaša tudi nagrade.

8. Ljubljana se je uvrstila na 8. mesto lestvice 20 kolesarjem najbolj prijaznih mest na svetu

V okviru »the Copenhagenize Index 2017« so ocenjevali 136 mest, na končno lestvico kolesarjem najbolj prijaznih mest se jih je uvrstilo 20, med njimi že drugič tudi Ljubljana. Za kolesarje najprijaznejše mesto je po oceni danske družbe Koebenhavn, na drugem in tretjem mestu sledita Utrecht in Amsterdam, Ljubljana je na 8. mestu, kar je za 5. mest bolje od leta 2015, ko je bila na 13. mestu.

Vozni park Ljubljanskega potniškega prometa je od leta 2016 bogatejši za 30 novih avtobusov na stisnjen zemeljski plin.

TEK NA DOLGE PROGE

Samo Lozej | direktor Javnega podjetja Energetika Ljubljana

Da je Ljubljana energetska učinkovita ter ljudem in okolju prijazna, ni rekreativni tek, temveč maraton, tek na dolge proge, v katerem po vsaki osvojeni »etapi« dodajamo novo. Biti trajnostno naravnano mesto tudi ni končna postaja, temveč nikoli končano potovanje, ki od nas zahteva spremembe, tako v razmišljanju kot v prilagoditvi razvojnih poti. Okolju in ljudem prijazno mesto tudi nismo postali čez noč. Zavedanje, da je ta cilj nadalje dosegljiv po načelu majhnih korakov, ukrep za ukrepom, s številnimi prilaganji, je zato ključno, in ob tem tudi nadgrajevanje učinkov obstoječih dobrih praks, ki prispevajo k dvigu okoljske zavesti. Med pomembnejše okoljsko in energetska učinkovite prakse, ki pripomorejo h kakovostnemu bivanju in prispevajo k večji kakovosti zraka v Ljubljani, sodi tudi daljinska energetska oskrba s

toploto in zemeljskim plinom, ki danes oskrbuje **74 odstotkov vseh stanovanj**, s ciljem povečanja na **80 odstotkov do leta 2024**. Energetika Ljubljana je konec leta 2016 obeležila častitljivih **155 let oskrbe s plinom, 55 let oskrbe s toploto in 50 let sproizvodnje toplotne in električne energije**, s čimer pritrjuje dejstvu, da imajo zelena mesta daljinske energetske rešitve, ki jih ob okoljski učinkovitosti odlikuje zanesljivost, varnost in kakovost skozi vse leto. Veliko število ukrepov, ki jih s ciljem »biti zelena prestolnica« izvaja Ljubljana, izhaja iz zavedanja o podnebnih spremembah in ukrepanja proti njihovim ključnim povzročiteljem. Ob nenehnem prizadevanju za ozaveščanje je enako pomembno tudi zavedanje, da ima vse, kar storimo na lokalni ravni, tudi regionalni in celo globalni učinek. In v tem iščemo priložnosti in zglede tudi

v Ljubljani. Pomembna energetska in okoljska učinkovita praksa je spodbujanje trajnostnega prometa. Mestna občina Ljubljana in javna podjetja pri svojem delu uporabljajo že več kot tretjino okolju prijaznih vozil, med katerimi dobro polovico predstavljajo vozila na CNG oz. stisnjen zemeljski plin. Iz tega razloga pospešeno postavljamo nove javne polnilnice za vozila na metan in tudi polnilnice za električna vozila. Ob tem skrbimo za stalno ozaveščanje javnosti s pomočjo spletnih strani in omrežij, publikacij, delavnic, akcij, dogodkov, mobilnega portala TE-TOL in drugih komunikacijskih orodij.

KAKOVOST ZRAKA IN ZVOČNEGA OKOLJA

Zanesljivost, varnost in kakovost skozi vse leto

1. Cyanometer, kako modro nebo imamo danes?

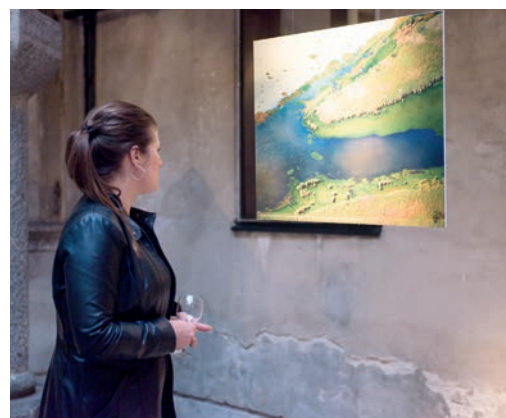
V mesecu juniju 2016, ki je bil posvečen energetska učinkovitosti, smo na ploščadi Ajdovščina v središču mesta postavili Cyanometer, 3,3 metra visok monolit, ki meri modrino neba in prikazuje stanje kakovosti zraka v mestu. Gre za instalacijo Martina Briclja Barage iz Muzeja tranzitornih umetnosti, pri izvedbi tehnološkega dela zajemanja podatkov o kakovosti zraka pa sta sodelovali Energetika Ljubljana in Agencija RS za okolje.

2. Okoli edinega sveta za ohranjanje njegove edinstvenosti

Zavedanje o podnebnih spremembah se krepi. Danes se tako ob ogljikovem dioksidu vse pogosteje pogovarjamo o črnem ogljiku, to je tistem vidnem delu črnih saj, katerega glavna vira sta kurjenje lesa in promet. Posebno pozornost

smo v mesecu novembru 2016, ki je bil posvečen prilaganju podnebnim spremembam, namenili predstavitvi izsledkov raziskave o črnem ogljiku, ki je za ogljikovim dioksidom drugi najpomembnejši povzročitelj segrevanja atmosfere in pomembno prispeva k podnebnim spremembam. Raziskavo, ki je bila izvedena v okviru projekta GreenLight WorldFlight in je odkrila vrsto novih žarišč onesnaženosti po svetu, smo zaočkrožili s predstavitvijo ukrepov na lokalni ravni ter razstavo fotografij Matevža Lenarčiča.

3. Kakovost zvočnega okolja

Zvočno okolje postaja vse bolj pomembno za sodobnega človeka, kar potrjujejo tudi različne študije, ki obremenjenost s hrupom povezujejo s celo vrsto škodljivih posledic na zdravje in dobro počutje posameznika. Hrup pa ne vpliva le na počutje in zdravje ljudi, ampak ima tudi negativni učinek na zbranost pri delu. Zaradi čezmerne hrupa v bivalnem okolju pa lahko govorimo o degradaciji bivalnega okolja. Nizka obremenjenost s hrupom danes postaja vse bolj pomembna kvaliteta bivalnega okolja. V okviru dejavnosti projekta Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016 smo tako predstavili interaktivno zvočno instalacijo na temo hrupa in zvoka v Ljubljani.

Zvočna postaja na zabaven in hkrati poučen način javnost osvešča o problematiki hrupa in hrupne onesnaženosti. Instalacijo z nadgrajenimi vsebinami najdete v Mestni hiši.

4. Ljubljančani med najbolj zadovoljnimi s kakovostjo zraka in hrupom

Eurostat je o zadovoljstvu s kakovostjo zraka in ravnimi hrupa lani povprašal prebivalce 83 evropskih mest. Ob svetovnem dnevu okolja pa so objavili podatke za evropske prestolnice. Med njimi se kažejo precejšnje razlike, navajajo na evropskem statističnem uradu. Po podatkih Eurostata iz leta 2016 se delež prebivalcev, ki so zadovoljni s kakovostjo zraka, giblje od 22 do 88 odstotkov. Delež tistih, ki so zadovoljni z ravnimi hrupa, pa od 31 do 82 odstotkov. Najmanj zadovoljstva so izrazili prebivalci Bukarešte in Sofije. Med prebivalci evropskih prestolnic so bile najmanj tri četrtine zelo ali dokaj zadovoljne s kakovostjo zraka v Dublinu, na Dunaju in v Helsinkih (po 88 odstotkov), sledili so Luksemburg (83 odstotkov), Stockholm (77 odstotkov), Ljubljana (76 odstotkov) in Talin (75 odstotkov).

5. Šmarna gora od vzhoda do vzhoda

Ljubljana s svojimi zelenimi površinami in gozdovi že več let predstavlja priljubljene točke tako za pohodnike kot za ljubitelje gorskega teka. V ju-

niju 2016 so organizatorji tradicionalnih gorskih tekaških tekem združili moči in Gozdni tek po Rašici, Rekord Šmarne gore in Franetov memorial povezali v skupen »Junijski tekaški pokal«. Vrhunec dogajanja programskega sklopa, vezanega na energetska učinkovitost telesa pa je bil povezan s 24-urnim pohodom po poteh Šmarne gore, imenovanim **Od vzhoda do vzhoda**, ki sta ga kot svoj življenjski projekt izvedli mentorica javnega nastopanja in organizatorica dogodkov **Betka Šuhel Miholič ter stilistka in maratonka Metka Albreht**. Osrednji del tega projekta je bila otvoritev prenovljene poti »Pot svobode«, ki ima zaradi svoje podobe tudi simbolno vrednost - namreč, če jo pogledamo s ptičje perspektive, vidimo, da je sklenjena v obliko srca, ki je simbol Ljubljane - Zelene prestolnice Evrope 2016, in hkrati predstavlja povezavo s sloganom Energetike Ljubljana **»bivanju dajemo utrip«**.

Na najdaljši dan v letu sta Metka in Betka Šmarne gore osvojili kar 19-krat, s svojim pozitivizmom, objemi in nasmehi pa v zdravi hoji povezali nepregledno množico ljudi. Med njimi smo bili tudi sodelavci Mestne občine Ljubljana.

za kar **6 dBA**

smo zmanjšali vrednost hrupa v Ljubljani z zaprtjem mestnega središča za ves motorni promet

10 let

neprekinjenih meritev onesnaženosti z delci PM₁₀

100

izvedenih energetskih svetovanj in predavanj v dveh mesecih s strani Energetike Ljubljana in EnSvet na Točki.Zate.

20 %

prebivalcev Evrope je v povprečju preobremenjenih z nočnim prometnim hrupom (nad 65 decibelov). V Ljubljani smo z zelenimi ukrepi dosegli občutno znižanje povprečja, ki znaša 14 %.

74 %

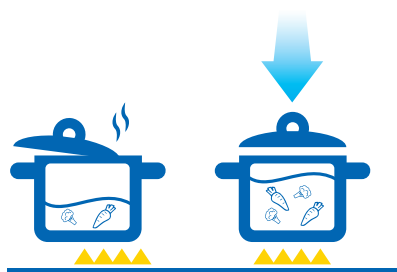
stanovanj je ogrevanih s sistemom daljinskega ogrevanja in s sistemom oskrbe z zemeljskim plinom

ZLATA PRAVILA VARČEVANJA Z ENERGIJO

Dosledno izvajanje nekaj preprostih ukrepov učinkovite rabe energije lahko bistveno pripomore k znižanju stroškov energije v vašem lastnem gospodinjstvu. Zanje ne potrebujete veliko časa ali denarja. Kuhinja je pogosto osrednji družinski prostor in obenem odličen primer kraja, kjer se lahko varčevanje z energijo začne, pa najsi bo to pri kuhanju ali hlajenju hrane, ali pa pri pranju posode.

Štedilnik, grelnik vode in pečica

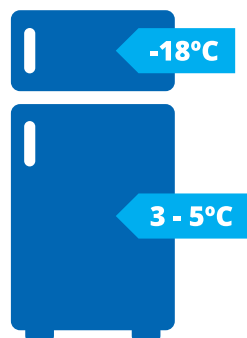
- Izberite ustrezno velikost posode za vse sestavine ter ne pozabite posode pokriti s pokrovko.
- Pri kuhanju zelenjave uporabite dovolj vode, da prekrije vso zelenjavo.
- Ugasnite pečico 5-10 minut pred načrtovanim koncem pečenja, da izkoristite nakopičeno toploto v pečici. Pečice so najbolj energijsko potratne naprave v gospodinjstvih.
- Za učinkovito delovanje grelnika vode redno odstranjujte vodni kamen iz grelne površine.

Hladilnik in zamrzovalna skrinja

Nastavite hladilnik na temperaturo med 3 in 5 °C. Zamrzovalna skrinja najučinkoviteje deluje na -18 °C.

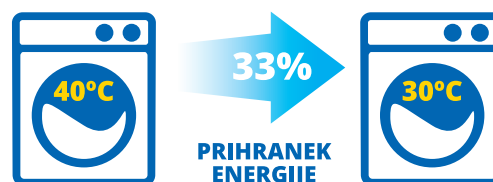
- Ne puščajte odprtih vrat hladilnika dlje kot je potrebno.
- Če se zamrzovalna skrinja samodejno ne odtaja, jo redno odtajajte. S tem privarčujete energijo.
- Preden postavite hrano v hladilnik, jo ohladite do sobne temperature.
- Redno čistite prah na hrbtini strani hladilnika, saj ta lahko vpliva na učinkovitost hladilnika.

Pomivalni stroj ter pralni in sušilni stroj

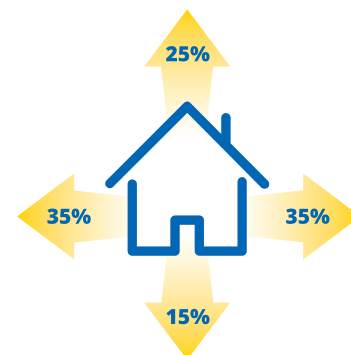
Večinoma smo se prilagodili, da peremo perilo v času nižje tarife elektrike. A to še ni vse, na enostaven način lahko še dodatno prihranite.

- Uporabljajte pralni in pomivalni stroj, ko ju popolnoma napolnite.
- Pranje pri nižjih temperaturah znižuje porabo energije. Pranje pri 30 °C v primerjavi s pranjem pri 40 °C za večino primerov privarčuje tretjino stroškov.
- Če morate uporabiti sušilni stroj, perilo prej še enkrat ožemite v pralnem stroju.
- Očistite filter sušilnega stroja po vsaki uporabi.
- Enkrat letno odstranjujte vodni kamen, če stanujete na območju s trdo vodo. Milimeter debele plast vodnega kamna lahko zmanjša do 10 % zmogljivosti ogrevanja vode v pomivalnem in pralnem stroju.

Sicer lahko v lastnem gospodinjstvu prihranite še tako, da:

- znižate temperaturo za 1 °C, in s tem zmanjšate porabo za 5-10 %, pri čemer je pomembno vedeti, da se zdrava bivalna temperatura prostora giblje med 19 in 21 °C;
- izključite ali izklopite vse naprave, ki jih ne potrebujete. Če imajo naprave lučko stanja pripravljenosti ali pa so vroča na dotik, porabljajo energijo;
- se izogibate sušenju na radiatorju, saj mora radiator porabiti več energije za ogrevanje prostora na želeno temperaturo;
- redno menjate vrečko v sesalniku. S polno vrečko sesalnik porabi veliko več energije kot s prazno, večja je tudi verjetnost da se pokvari;
- ugasnite luči, ko vas ni v prostoru, in zamenjajte stare svetilke z energijsko bolj varčnimi svetilkami;
- preprečite prepih v vašem domu. Prepih je posledica špranj pri oknih, vratih, podu, stikih zidu in stropa, ceveh napeljave, električni napeljavi ...

ALI VESTE?

1. PODATKI O KAKOVOSTI ZRAKA

Ljubljana je v preteklosti izvedla množico sistemskih ukrepov za izboljšanje zraka, zato se tudi kakovost zraka z leti izboljšuje. Zlasti velja omeniti izgradnjo obeh daljinskih sistemov, ki v mestnem središču pokrivata več kot 70 % potrebe po toplotni energiji, uspešno pa se širita tudi na mestno obrobje in v primestna naselja. K temu velja dodati tudi v letu 2016 sprejet Odlok o prioritetni rabi energentov za ogrevanje na območju MOL.

2. MERJENJE KAKOVOSTI ZRAKA

Kakovost zraka v Ljubljani spremljamo z neprekinjenimi meritvami od leta 1968. Od leta 1996 spremljamo kvaliteto zraka z lastno merilno postajo, ki je bila v septembru 2001 postavljena na ploščad pred Figovcem v samem mestnem središču. V novembru 2009 smo jo preselili na stalno lokacijo meritev ob križišče Tivolske ceste in Vošnjakove ulice. Danes na tem merilnem mestu spremljamo kvaliteto zraka in vpliv prometnega onesnaženja, pa tudi hrup in meteorološke pa-

rametre. V letu 2016 beležimo deset let neprekinjenih meritev onesnaženosti z delci PM₁₀.

1966

2016

Foto: Zgodovinski arhiv Slovenije

Foto: Dunja Weidam, vir: Turizem Ljubljana

Zrak in pogled skozi objektiv v Ljubljani leta 1966 in v letu 2016.

MESTO BERE

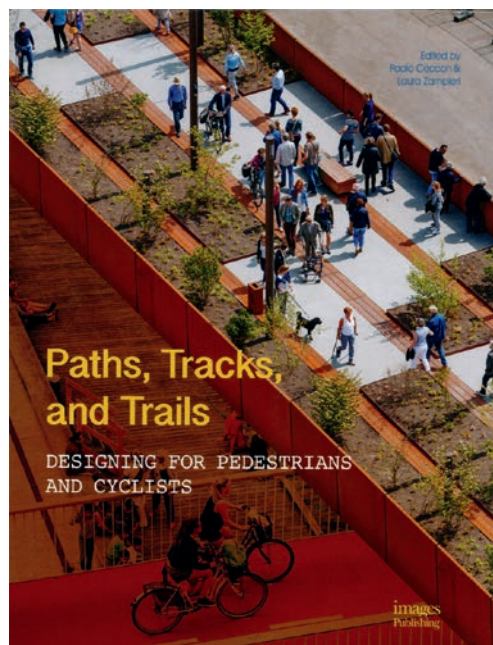
Skupaj z Mestno knjižnico Ljubljana smo na temo trajnostnega razvoja pripravili predlog knjig za odrasle, ki jih najdete na policah vaše knjižnice. Prijetno branje.

1. Komat, Anton:

Če boste molčali, bodo kamni govorili / Anton Komat ; [ilustracije Marija Mojca Vilar] [Ljubljana] : Buča ; [Domžale] : [samozal.] A. Komat, 2015 (Domžale : M. Ravnikar)

V zbirki esejev znani naravovarstvenik Anton Komat razmišlja o tem, kako globalno segrevanje, hormonski motilci in gensko spremenjena hrana spreminjajo naš planet. Morali se bomo naučiti živeti v sožitju z naravo in skupaj kot bratje, ali pa bomo ljudje izumrli kot ponesrečen poskus evolucije.

2. Paths, tracks, and trails : designing for pedestrians and cyclists /

edited by Paolo Ceccon & Laura Zampieri. Mulgrave (Victoria) : Images, 2016

Knjiga prikazuje zanimive primere oblikovanja poti za pešce in kolesarje v različnih okoljih, od mest do lokalnih skupnosti, od urbanih naselij do večjih nacionalnih parkov. V knjigi se kaže funkcionalna vloga novih javnih prostorov, ter različne možnosti povezovanja z urbanih in naravnim okoljem prebivalcev mest, ki te poti uporabljajo. Knjiga je primerna za urbaniste, krajinske arhitekta in prostorske načrtovalce.

V SNAGI NISMO »SAMO« KOMUNALCI

Janko Kramžar | direktor Javnega podjetja Snaga

Odgovornost in prizadevanje sta glavna gibalca zadovoljstva, ugotavljajo filozofi in misleci od Spinoze do Nietzscheja. Prav z odgovornostjo in s prizadevanjem smo dosegli tudi izvrsten rezultat, ki ga je po naročilu Evropske komisije potrdila analiza neodvisnega raziskovalnega inštituta iz Københavna in Münchna.

V Ljubljani imamo med vsemi glavnimi mesti osemindvajseterice **najboljši sistem ravnanja z odpadki**, ki je vzor drugim evropskim državam, in dosegamo najvišji delež ločeno zbranih odpadkov – v letu 2016 je znašal **66 odstotnih točk. In da se ločevanje odpadkov izplača, so v svojih denarnicah izkusili tudi občani.** Zaradi povečanega deleža ločeno zbranih odpadkov in posledično manjšega deleža odloženih odpadkov je Snaga konec leta 2014 vsem svojim uporabnikom izdala dobropis v višini

decembrskega računa za ravnanje z odpadki, decembra 2015 pa je Snaga iz istega razloga občanom vrnila denar in povprečno položnico znižala za 60 odstotkov.

Kitajska filozofija pravi, da moramo ugotoviti, v kakšni situaciji smo, in glede na to izbrati pravo pot. Naša situacija je izhajala iz vprašanja, kako zagotoviti alternativo energetski izrabi odpadkov in navidezno pomanjkljivost, da nimamo sežigalnice, spremeniti v prednost. Odločili smo se za **koncept »nič odpadkov«** (Zero Waste). S tem je Ljubljana postala prvo glavno mesto v EU, ki je stopilo na pot k družbi brez odpadkov in najbrž se bomo šele čez 20 let zares zavedali zgodovinskega pomena te odločitve.

Tri leta so minila, odkar v Snagi nismo več »samo« komunalci. Zavedamo se svoje odgovornosti,

da bo ta svet, ko ga zapustimo, malenkost boljši, kot je bil takrat, ko smo prišli nanj. Zato smo razvili več družbeno odgovornih akcij in komunikacijskih kampanj, kjer so v prvem planu ljudje, in ne več odpadki. Na eni strani tisti, ki izbiramo, kupujemo in porabljamo, na drugi tisti, ki za nas šivajo poceni oblačila, izkopavajo strupene kovine za naše pametne telefone in v suženjskih razmerah pridelujejo kakav, riž, kavo ... Ker imamo moč in odgovornost, spodbujamo bolj odgovorno in etično potrošništvo, ponovno uporabo, pametno ravnanje s hrano, souporabo in druge dobre prakse, ki povečujejo blaginjo in pripomorejo k prehodu v krožno gospodarstvo.

NAJBOLJŠI STILI SE RAZVIJEJO S KOMBINIRANJEM OBLAČIL RAZLIČNIH CENOVNIH RAZREDOV

Nina Šušnjara

Z Nino Šušnjara se lahko šele spoznaš, a si želiš, da bi kava trajala ure in ure. Je človek z veliko pozitivne energije in zanimivim modnim stilom. Prav zato smo jo izbrali za modno ambasadorko projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 in ni nas razočarala. Njena torba je pravi hit tako doma kot v tujini.

Vaša torba Ljubljana. For you. by SUSNYARA je zelo zaželena še danes. Kaj vam je pri njenem oblikovanju predstavljalo največji izziv?

Največji izziv je bil zagotovo to, da oblikujem torbo, ki je narejena iz predelanih materialov in je hkrati modna, nosljiva in trpežna. Menim, da nam je to super uspelo, zato pa je tudi tako zaželena.

Kako vi kombinirate torbo? Kdaj jo nosite?

Nosim jo tudi za vsak dan, ko je pred mano dolg urnik in me čakajo različne obveznosti. Takrat mi torba pride najbolj prav, ker imam v njej vse kosilo, računalnik in tudi kakšno oblačilo. Seveda, pa je top tudi za šoping ;)

Menite, da se ženska lahko lepo obleče tudi iz oblačil iz druge roke?

Absolutno! Sama sem mnenja, da se najboljši stili razvijejo prav v kombiniranju različnih cenovnih razredov. Tudi sama sem že našla super vintage kos, ki ga rada oblečem.

Imate tudi vi v omari kakšen kos iz druge roke?

Ker nekaj. V New Yorku je prava zakladnica tovrstnih oblačil in imam že kar lep arhiv takih kosov.

Kako bi ocenili sodelovanje z Mestno občino Ljubljana?

Sodelovanje je eno ljubših sodelovanj, ker sem prav s tem sodelovanjem prvič zares videla znamko SUSNYARA zaživeti na ulici. Je poseben občutek, ko se sprehajaš po centru Ljubljane in vidiš mimoidoče s tvojim dizajnom in podpisom. Lepo je.

PREOBRAZBA STARIH KAVBOJK

Tjaša Kokalj Jerala

Tjaša Kokalj Jerala, modna stilistka, skrbnica različnih blagovnih znamk, modna novinarka ter blogerka je na blogu zelene prestolnice za nas iskala prave modne bonbončke in tako pokazala, da ni treba kupovati novih stvari. Tudi z različnimi predelavami in preobrazbami ste lahko vsak dan kot na modni pisti.

Potrebujemo:

- različne barve za tekstil (bela, svetlo in temno roza, rjava in zelena),
- 3 čopiče različnih velikosti,
- stare kavbojke.

Želela sem, da bi bile kavbojke videti, kot da so popackane z belo barvo za pleskanje, zato sem jih najprej pošpricala z dobro prekrivno belo barvo za tekstil. Moja delovna površina je bila jedilna miza, zato sem jo prej dobro zaščitila s polivinilom. Ko se je barva na eni strani posušila (potrebovala je pol dneva), sem nadaljevala z risanjem češnjevih cvetov. Odločila sem se za tri mesta, kjer bom narisala veje in cvetove, kar se je sušilo čez noč.

Tokrat sem se lotila preobrazbe starih »boyfriend« kavbojk v popolnoma nov dizajn. Rada se lotevam preobrazbe starih oblačil, jim tako vdahnem nekaj novega življenja in jih uporabim v novih stajlingih in načinih nošenja. Kavbojke, porisane s češnjevimi cvetovi in belo barvo, sem videla na neki spletni strani in v trenutku sem se zaljubila vanje, zato sem sklenila, da naredim svoje ročno poslikane kavbojke.

Naslednji dan sem postopek ponovila na zadnji strani. Ko se je barva dobro posušila, sem kavbojke dobro prelikala, s tem da sem med kavbojkami in likalnikom uporabila krpo, da se barva ne bi prijelalikalne površine. Z rezultatom sem zelo zadovoljna, imam popolnoma nove in unikatne kavbojke, strošek pa je bil nižji od 20 evrov.

66%

je ločeno zbranih odpadkov

100%

delež predelanih ločeno zbranih bioodpadkov

44

občin v RCERO Ljubljana

380 kg

je vseh nastalih komunalnih odpadkov na prebivalca

266 kg

je ločeno zbranih odpadkov na prebivalca

64

podzemnih zbiralnic

EKSPERIMENTI Z ODPADNIMI MATERIALI

Trash Design

Njihove dogodivščine so se začele, ko so se spogledovali z babičino staro žlico ob srkanju domače goveje juhice. Potenciali uporabnosti žlice so jim odprli nove dialoge. Jo lahko res uporabijo samo kot pripomoček za prehranjevanje ali ji lahko spremenijo uporabnost? Žlice lahko nosijo kablovje naše nove lučke, postanejo obešalniki za oblačila ali pa imajo okrasno vlogo kot podstavke za sveče. Omejeni smo samo s svojo domišljijo.

Kaj počne Trash Design, po čem se razlikujete od drugih?

Gre za združitev arhitekturnih oz. oblikovnih ambicij s širšo družbeno in okoljsko problematiko. Naši izdelki terjajo sicer veliko časa, saj spreminjamo primarno namembnost v popolnoma nove dimenzije uporabnosti. Tu se skriva največ kreativnosti, dela, a tudi veliko veselja.

Od kod navdih in ideje?

Navdih in ideje pri nas ležijo kar tam, kjer jih drugi odvržejo. Seveda ne gre brez tega, da spremljamo izdelke na spletu, hodimo na razne oblikovalske oz. arhitekturne festivale in imamo preprosto široko odprte oči, s katerimi črpamo inspiracijo iz okolja.

Kje najdete odpadni material?

Največ stvari seveda najdemo v zbirnih centrih, med kosovnimi odpadki. Zadnje čase pa se tudi dogaja, da nas kličejo znanci in ljudje, ki so za nas slišali prek družbenih omrežij, znancev ipd. in nam ponujajo odslužene kose pohištva.

Kako bi ocenili sodelovanje s Snago pri projektu RCERO Ljubljana? Kaj ste se naučili na podlagi sodelovanja?

Sodelovanje s Snago je bilo krasno. Prijetno presenečenje smo doživeli tudi v zbirnem centru, kjer so zaposleni z veseljem pomagali zbirati material, nekajkrat pa so nas tudi sami presenetili s kakšnim kosom, ki sicer ni bil predviden, ampak se jim je zdelo, da bi nam prišel prav. Trashisti smo za RCERO Ljubljana izdelali upcikliro uporabno pohištvo. Za omenjeni projekt smo zbrusili več kot 500 deščic palet, obnovili in uporabili 16 stolov, 7 namiznih luči, več kot 20 kovinskih platišč od koles, 5 kopalnih kadi, omaro, 8 predalnikov in 4 kovinske sode. Novo življenje je dobilo še skoraj 100 pivskih steklenic, več kot 400 papirnatih cevi, 70 metrov odslužnih konstrukcijskih lesenih tramov in več kot 15 kilogramov starih časopisov.

Je tudi vaše stanovanje opremljeno iz odpadnih materialov?

Saj veste, kaj pravijo o kovačevi kobili. No, ni čisto bosa, tako da se seveda najde nekaj upcikliiranih predmetov, vendar zagotovo ne toliko, kot bi si želeli. Zanje vedno zmanjka časa.

ULIČNI STIL

Nina Šušnjara, ki ustvarja pod blagovno znamko SUSNYARA, je oblikovalka z mislijo, da nič ni nemogoče. Zato smo ji postavili izziv – združiti elemente visoke mode z oblačili iz druge roke. Za fotografiranje je tako našo simpatično igralko v Mestnem gledališču ljubljanskem in ambasadorko projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 Ajdo Smrekar oblekla v modne kose, ki jih je izbrala v Centru ponovne uporabe na Povšetovi 4 ter jih kombinirala z majico iz kolekcije FEMINA in torbo LJUBLJANA. FOR YOU. by SUSNYARA.

PONOVNA UPORABA JE USLUGA ZA VSE

Na obisku pri Maticu Prazniku, uradnemu blogerju zelene prestolnice

Matic Praznik je profesor likovne umetnosti z zanimivim življenjskim vodilom, združuje ekologijo, recikliranje in umetnost. Je zgled, kako se da živeti zeleno. Izziv pri ustvarjanju mu pomenita predvsem barva in odpadni materiali. Matic zna vsako reč, pa naj se zdi še tako neuporabna, porabiti na tak način, da je videti, kot da je bilo njeno mesto natanko tam, kjer je.

Danes je trend, modna muha, za nekatere velik biznis. Pri meni je bila nekoč potreba, zdaj je način življenja. Ker je moj moto »Nič ni za stran, kupi čim manj in naredi si sam«, brez nje ne morem več. Ker sami razpolagamo s svojim denarjem, sem se že v mladosti naučil ponovno uporabljati stare stvari, saj žepnina ni bila nikoli visoka ali pa sem imel prijatelje s toliko višjo in

se nisem mogel kosati z njimi, ko je šlo za športni izlet, hobi ali počitnice. Vedno sem bil prekratek. Pa sem ugotovil, da si veliko stvari lahko naredim sam. Na začetku je bil hec, »To bo Matic vzela, on vse vzame«. Danes je čisto zares. In tako mi ni bilo potrebno kupovati rekvizitov za hobije, temveč sem prestregel poškodovane na poti v zabojnike in iz več njih sestavljal bolj uporabnega, predelanega po mojih potrebah in končno tudi edinstvenega. To mi veliko pomeni, saj me še vedno jezi, če vidim koga z enakim predmetom, kot ga imam sam.

Pa ne onesnažuje samo proizvodnja novih, temveč tudi reciklaža starih. Pri ponovni uporabi ni onesnaževanja, je samo privarčevani denar, trening za možgane in ročne spretnosti, ustvarjalno

preživljanje časa z družino, otroki ali prijatelji in rezultat, ki je uporaben, edinstven izdelek, ki je že razstrujen.

Nisem odkril tople vode, samo dojel sem. Današnji sistem pač ne pelje v zeleno smer. Ozirom se na dedke in babice, ki so preživeli brez trgovin, si sami izdelovali stvari in nam zapustili čistejšo okolje, kot ga mi zapuščamo zanamcem.

Kako in kaj vse lahko ponovno uporabite, si preberite v mojih blog objavah na spletni strani zelene Ljubljane ali pa spletnem naslovu www.maticpraznik.com. Vprašajte me za nasvet in živite zeleno misel za nas vse.

ENKRATNO JE STVARI UPORABLJATI VEČKRATNO

Presegli smo načrtovani delež ločeno zbranih odpadkov

1. Papir iz japonskega dresnika

V Ljubljani smo med prvimi na svetu izdelali papir iz japonskega dresnika na polindustrijski ravni. Iz včerajšnjega sovražnika smo dobili prijatelja, iz katerega nastajajo papir, beležke in papirnate vrečke. Z namenom ponovne uporabe invazivnih rastlin se je tako povežalo pet partnerjev iz različnih strok.

2. Krožno gospodarstvo v praksi

V ljubljanskih javnih podjetjih od konca leta 2015 uporabljamo najbolj trajnosten higienski papir na trgu, izdelan iz reciklirane sestavljene embalaže mleka in sokov.

Prej je bilo snovno izrabljenih le 50 odstotkov te surovine (preostala polovica je šla v sežig), zdaj pa gre v predelavo celotna količina te odpadne embalaže. S tem zapiramo snovni krog in uveljavljamo krožno gospodarstvo v praksi.

3. Nisem večna, sem pa zato manj tečna

Mestna občina Ljubljana je v sklopu naziva zelena prestolnica Evrope 2016 začela kampanjo proti plastičnim vrečkam s sloganom »Nisem večna, sem pa zato manj tečna. Sem biološko razgradljiva vrečka.«, s katero želimo zmanjšati uporabo plastičnih vrečk, ki močno obremenjujejo naše okolje. Najemnikom na osrednji ljubljanski tržnici smo tako razdelili 127 tisoč kosov biorazgradljivih vrečk iz koruznega škroba ter 1.600 vrečk iz japonskega dresnika.

Najemniki na ljubljanskih tržnicah imajo v letu 2017 še čas, da preidejo na okolju prijazno em-

balažo. S tem želimo poudariti odgovoren odnos vseh nas do okolja, hkrati pa spodbujati kupce k uporabi lastnih torb ali košar za nakupe, s katerimi bi še zmanjšali uporabo vrečk in druge embalaže.

5. Projekt Fair Foto

Projekt FAIR FOTO združuje mlade slovenske fotografe in njihove mentorje, »modelke« pa so predstavnice različnih organizacij, ki nosijo lastna oblačila iz pravične trgovine ali iz druge roke. Potujoča razstava (fotografije so natisnjene na stare ponjave) opozarja na problematiko zavrženega tekstila in na neetično delovanje modne industrije, ki izkorišča ljudi in okolje po vsem svetu samo zato, da povečuje lastne zasluge.

6. Vključitev v mrežo Circular Cities

Ljubljana se je na povabilo fundacije Ellen MacArthur vključila v mrežo Circular Cities, katere cilj je širjenje dobrih praks in znanja prek posebne spletne platforme, ki bi mestom služila

kot navdih za inovacije na področju gospodarstva z nič odpadki in krožnega gospodarstva. Poleg Ljubljane si je članstvo v mreži s svojimi naprednimi dobrimi praksami prislužilo le še enajst mest (članstvo je mogoče samo na osnovi povabila), in sicer Austin, Boulder, Copenhagen, London, New York, Peterborough, Phoenix, Rio de Janeiro, Tel Aviv, Toronto in Vancouver.

TURIZEM SMO (VSI) LJUDJE

Petra Stuček | direktorica Javnega zavoda Turizem Ljubljana

Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 in turistični uspeh v zadnjih letih sta nagradi za vse dosedanje uspehe na področju trajnostnega razvoja mesta. Na vse rekorde v lanskem letu sem ponosna tudi kot Ljubljančanka! Mesto, ki je bilo v moji mladosti zaspano, je danes živahno v vseh letnih časih in tudi v večernih urah. Kakovostna in pestra ponudba privablja številne domače in tuje obiskovalce, ki hvalijo butično ponudbo prestolnice, urejenost, čistočo in, kar je najpomembnejše, prijaznost in gostoljubje prebivalcev. Mestno središče je tako postalo prijetno srečevališče prebivalcev ter domačih in tujih obiskovalcev. Uspeh odražajo tudi statistike: **v 2016 je bilo opravljenih 12 % nočitev več kot v 2015**, prav tako je naraslo število obiskovalcev spletnega portala, kjer se približujemo milijonu, v turistično informacijskih centrih pa smo predajali informacije več kot **370.000 obiskovalcem**. Veliko zanimanja je bilo tudi preko družbenih omrežij, kjer smo s stalnim obveščanjem o dogajanju v Ljubljani in vseh dosežkih pridobili precej novih sledilcev. Na facebooku Turizma Ljubljana smo v »zelenem letu« bele-

žili več kot **300.000 interakcij posamičnih uporabnikov**, twitter računa za domače in tuje javnosti je obiskalo **blizu 80.000 uporabnikov**, Turizem Ljubljana pa so v svojih objavah omenili več kot 5000-krat. Informacijska točka Točka. Zate pred Mestno hišo je bila najbolj obiskana ravno avgusta, ko smo predstavljali trajnostni turizem, kar potrjuje aktualnost tematike. Vendar rekordne statistike zgolj odražajo kakovost, h kateri v prvi vrsti stremimo pri našem delu.

Zelena turistična ponudbo smo lani še nadgradili: Ljubljana je pridobila **prvi hotel in prvi (zaenkrat celo edini na svetu) hostel z mednarodnim okoljskim znakom Travelife**. Prav tako smo v preteklem letu začeli z implementacijo zelenih nabavnih verig pri ponudnikih, kar pomeni, da v Ljubljani že lahko naročite ljubljanski zajtrk iz 100 % lokalno pridelanih sestavin. Projekt **Okusi Ljubljane**, ki smo ga začeli leta 2014, postaja vedno bolj prepoznaven tudi med meščani, v nabor pa smo v sodelovanju s **prof. dr. Janezom Bogatajem** dodali nove tradicionalne jedi. Lani smo v ponudbo vodenih doži-

vetij dodali sedem novih, namenjenih odkrivanju zelenih odlik mesta in avtentične ponudbe domačim in tujim obiskovalcev, še posebno pa nas veseli interes meščanov, ki želijo svoj okoliš bolje spoznati.

Lokalno je tisto, kar iščejo tuji gostje v novem kraju in kar vedno bolj cenimo tudi domačini. Smo ena redkih prestolnic v svetu, ki ima vrtove in sadovnjake tudi v samem mestu, ki ima izjemno število zelenih površin na prebivalca, v neposredni bližini pa **morje, Kras, Alpe ali vinograde**. Majhna država, a bogata z naravnimi danostmi, s katerimi je potrebno skrbno ravnati. Trajnostni razvoj nas lahko privede na višjo raven in predvsem zagotovi zadovoljstvo meščanov z razvojem turizma. Odprti smo za vaše predloge, saj le skupaj lahko dosežemo več. Turizem smo (vsi) ljudje – in iskreno se zahvaljujemo domačinom, da ste odlični ambasadorji naše Ljubljane!

LJUBLJANA JE LJUBLJENA – ROMANTIČNI SPREHOD PO LJUBLJANI

Ljubljana je s svojimi številnimi mostovi, zelenim nabrežju, parki, kavarnicami in slaščičarnami več kot primerna za romantični sprehod v dvoje. **Prešernov trg** je kot nalašč za začetek tovrstne poti, saj je glavni ljubljanski trg posvečen slovenskemu pesniku Francetu Prešernu (in ne kakšnemu narodnemu heroju ali vojskovedji) ter njegovi neizpolnjeni ljubezni in muzi Primičevi Juliji, h kateri zre pesnik s svojega spomenika. Sledite njegovemu pogledu in opazili boste **Julijo**, pesnikovo muzo in navdih, ki sloni na oknu. Pot lahko nadaljujete po **Petkovškovem nabrežju proti Mesarskem mostu**, ki je znan tudi kot most ljubezni. Tam namreč zaljubljenici s ključavnico zaklenejo svojo ljubezen, ključ pa vržejo v reko.

Nato se sprehodite po cvetlični tržnici na Pogarčarjevem trgu in izberete šopek za vam ljubo osebo. V toplejših mesecih se ob petkih tam odvija **Odprta kuhna**, priljubljeno družabno stičišče Ljubljančanov in obiskovalcev.

Na Krekovem trgu se z **vzpenjačo povzpnete na Ljubljanski grad**, s katerega se razpre pogled na najlepše mesto na svetu. Za kosilo v dvoje svetujemo **Restavracijo Strelec**, ki ima svoje prostore v pravem grajskem stolpu in osupljiv razgled.

Z Gradu se lahko spustite tudi peš po ozki stezici med zelenjem. Spust zaključite v Študentovski ulici, svojo pot pa nadaljujete po Ciril Metodovem trgu do Magistrata in **Robbovega vodnjaka**, potem pa po Starem trgu do **restavracij Romeo in Julija**, ki – po pričakovanju – zreta druga v drugo. V toplem poletnem večeru si v objemu vrb privoščite pijačo na nabrežju Ljubljanice, kjer sicer lahko nadaljujete svojo pot vse **do Špice, prenovljenega nabrežja Ljubljani**, kjer številni Ljubljančani in obiskovalci Ljubljane v lepih dnevih lovijo sončne žarke.

Če mesto radi odkrivате s kolesom, priporočamo voden kolesarski ogled po Ljubljani, kjer po poti spoznate vse večje ljubljanske znamenitosti, vključno z **Botaničnim vrtom**. Nato se ob znamenitih krakovskih vrtovih odpeljete do **parka Tivoli**, kjer si privoščite počitek z manjšim piknikom. Za ljubitelje arhitekture pa je na voljo posebej prilagojen kolesarski ogled po **Plečnikovi Ljubljani**.

Vožnja po Ljubljanici je kot nalašč za romantično doživetje mesta. Svetujemo Barko Ljubljana, ki s svojo leseno konstrukcijo daje pridih preteklosti.

Ena od znamenitosti, ki je dobro vidna z ladjice, je tudi **Trnovski pristan**, urejen po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika. S svojimi velikimi kamnitimi stopnicami, ki se spuščajo proti reki, predstavlja svojevrstno arhitekturno stvaritev in

eno najlepših sprehajališč v Ljubljani. V zadnjih letih velja tudi za popularno družabno zbirališče. Predvsem med mlajšo generacijo se je prijel izraz, da gredo ob lepih, predvsem poletnih dnevih, posedet na **„Ljubljansko plažo“**.

Ko se sprehajate po Bregu, pa ne pozabite zaviti v **Križevniško ulico**, ki velja za eno najstarejših in najlepših ulic. Če imate srečo, vas bo tam pozdravil avtohtoni ljubljanski Zmajček.

Romantični ogled mesta lahko zaključite na **Nebotičniku**, ki je bil ob svojem nastanku leta 1933 najvišja zgradba v osrednji Evropi, danes pa je v zgornjem nadstropju priljubljena kavarna, ki med drugim ponuja krasen razgled na mesto.

Če imate radi ples in glasbo, se ob torkih udeležite swing večerov v **Kavarni hotela Union**. Pridružite se množici, ki se neutrudno giblje po lesenem plesišču in se prepustite atmosferi ubrane razigranosti. V poletnih mesecih se lahko na trgu Ajdovščina zavrtite v **ritmih salse**, ljubitelji filma pa vabljeni v **kino na prostem na Ljubljanskem gradu ali na Kongresnem trgu**.

Ljubljani je kot ustvarjena za zaljubljenca – če ne drug v drugega, se boste zaljubili v mesto samo!

PRESEGAMO PRIČAKOVANJA

Pri ustvarjanju turistične ponudbe sledimo trendom in povpraševanju

1. Zlato jabolko

Junija 2016 je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič prevzel nagrado Ljubljani, t. i. »turističnega oskarja«, ki ga podeljuje Svetovno združenje turističnih novinarjev in piscev FIJET kot priznanje za odlične dosežke pri razvoju turizma, za ohranjanje kulturne, naravne in zgodovinske dediščine, njeno vključevanje

v turistično ponudbo ter izstopajoče primere vpeljevanja načel trajnostnega razvoja v turizmu. Nagrada je razstavljena v preddverju Mestne hiše.

2. Global Green Destinations Day

Septembra 2016 smo v Ljubljani gostili največjo konferenco trajnostnih destinacij na svetu – dvodnevni strokovni dogodek Global Green Destinations Day. Zasnovali smo ga kot živ laboratorij zelenih rešitev v turizmu, s svojimi zelenimi dosežki in energijo ljudi in mesta pa smo navdušili mednarodno strokovno javnost ter prejeli tri nagrade: že drugič smo se uvrstili na seznam **100 najbolj trajnostnih destinacij na svetu** (Global TOP 100 Sustainable Destinations 2016), na

seznam najboljših 10 zelenih rešitev (TOP 10 Green Solutions) pa so se uvrstili projekt Turizma Ljubljana Okusi Ljubljane ter okolju in lokalnim skupnostim prijazna ponudba iz regije Osrednja Slovenija: Terme Snovik in Posestvo Trnulja na Ljubljanskem barju.

3. December 2016 v Ljubljani

Praznično okrašena Ljubljana je med obiskovalci tradicionalno še posebej priljubljena, njeno ponudbo pa hvalijo tudi v tujini – turistični portal Tourism Review je slovensko prestolnico lani uvrstil na svoj seznam **desetih najboljših božično-novoletnih sejmov v Evropi**. V času prireditev December 2016 v Ljubljani so gostinci prvič upo-

rabljali zgolj **okolju prijazno embalažo**, kar je v skladu s trajnostno usmeritvijo mesta. Meščani pa smo lahko še posebej ponosni, da kljub množični udeležbi s približno milijon gosti na vseh prireditvah v okviru projekta December 2016 v Ljubljani in prazničnem vzdušju tudi letos ni bilo nobenih incidentov.

Opazili so nas tudi:

- The Guardian
- The Independent
- Forbes
- Daily Mail
- New York Times
- International Traveller
- CNN
- The Financial Times
- Monocle
- Travel and Leisure
- National Geographic
- Intrepid Travel
- Deutsche Welle
- Salzburger Nachrichten
- Wiener Zeitung
- ORF
- L'Huffington Post
- Il Piccolo
- La Stampa
- La Repubblica
- Elle Italia
- Radio RAI
- Marie Claire France
- Air France Magazine
- Le Soir
- Wired

FUŽINE MI POMENIJO EDINI OTOK V POBESNELEM SVETU, KI SEM GA NEKOČ IMEL ZA SVOJO DOMOVINO

Rade Šerbedžija

Rade Šerbedžija je gotovo eden največjih igralcev nekdanje Jugoslavije. Z njim smo se pogovarjali o Ljubljani, mestu, v katerem je kratek čas tudi živel.

Zakaj vam je Ljubljana pri srcu?

Ljubljano imam rad, ker je tako posebna in svojevrstna. V vseh teh stoletjih, ki jih je preživljala v težkih zgodovinskih razmerah, vedno pod nekim ekonomskim in političnim pritiskom svojih večjih sosednjih držav, Avstrije, Italije, Madžarske in Nemčije, je Ljubljani vendarle uspelo ohraniti svoj jezik, svojo mentaliteto in svojo posebnost. Ampak mesta ne predsta-

vljajo samo njegova arhitektura, parki in ulice ... Mesto so ljudje, ki v njem živijo, in tako moji Slovenci, ki govorijo najbolj speven slovanski jezik od vseh Slovanov, naredijo svoje mesto še posebej lepo ... vse v Ljubljani je po meri človeka.

V katerem življenjskem obdobju ste živeli v Ljubljani in zakaj ste se odločili za Ljubljano?

V Ljubljano sem prišel kot begunec v času vojne iz nekdanje Jugoslavije, kjer sem zapustil svoj dom. Prijatelji iz Slovenije so me povabili v Ljubljano, da bi mi pomagali ter me zaščitili. Tega ne bom nikoli pozabil.

Kateri predel mesta vam je najljubši in kam se radi vračate, ko pridete v Ljubljano?

Seveda bom za vedno vezan na Brodarjev trg in Fužine, kjer sem v tistih letih najel majhno stanovanje. Fužine mi pomenijo edini otok v pobesnelem svetu, ki sem ga nekoč imel za svojo domovino. Seveda pa obstajajo posebna mesta v Ljubljani, na katera sem še posebej navezan. Kavarna Drame, Hotel Union, Pen klub (Klub kulturnih delavcev), ki po zaslugi nekdanjega lastnika Mikija uživa svetovni ugled, in Tromostovje. Ljubljana je mesto, ki me vedno vzradosti in razveseli, kadarkoli pridem na obisk.

370.000
obiskovalcev v ljubljanskih turističnih centrih (TIC in STIC)

45.748
ljudi smo popeljali na zeleni vodeni ogled

ZNANI V LJUBLJANI

1. Petra Nemcova

V sklopu mednarodnega premium tedna mode je Ljubljano premierno obiskala tudi izjemna manekenka in filantropistka **Petra Nemcova**, ki je takole strnila svoje misli: **“Zelo sem vesela, da sem obiskala Ljubljano, saj sem že od več prijateljev slišala, kako lepo je mesto. Pričakovanja niso razo-**

čarala (smeh, op. a.). Kolikor sem lahko ujela iz svoje hotelske sobe, sem opazila, da je mesto zelo zeleno, arhitektura pa me spominja na Prago. Imamo nekaj podobnosti. Ljubljana mi vzbuja domač občutek, ob poslušanju cerkvenih zvonov zjutraj sem se počutila umirjeno in domače.”

2. Pop up festival Kurzschluss

Roger Sanchez
Kurzschluss je največji pop up festival v Sloveniji, ki vsako leto gosti mednarodno nagrajene DJ-je, glasbenike in ustvarjalce, ki polnijo koncertne dvorane, stadione in največje glasbene festivale po vsej Evropi in širše. Med njimi je tudi Roger Sanchez, ki ima z

Ljubljano že posebno vez. **» “Nočno življenje v Ljubljani je zelo intenzivno, raznoliko in predvsem hitro rastoče. Vsak obisk je seveda zgodba zase, a že pred vstopom v klub vedno znova začutim strast, energijo in pričakovanja, ki vejejo v mladih in ne tako mladih obiskovalcih Kurzschlussa (smeh, op. a).”**

795
tujih novinarjev, blogerjev in fotografov smo gostili od junija 2014 do konca leta 2016

1.304.861
nočitev v Ljubljani v letu 2016, kar je 12 % več kot v letu 2015

VEČ KOT 1.800 PROJEKTOV ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA MEŠČANK IN MEŠČANOV

V Mestni občini Ljubljana smo v zadnjem desetletju izvedli več kot 1.800 projektov, dvignili kakovost življenja, osvojili najvišjo nagrado, ki jo lahko prejme mesto v Evropi, to je zelena pre-

stolnica Evrope 2016, ter prejeli številne druge nagrade in pohvale. Na spodnjih fotografijah so prikazani nekateri najbolj vidni projekti nekoč in danes.

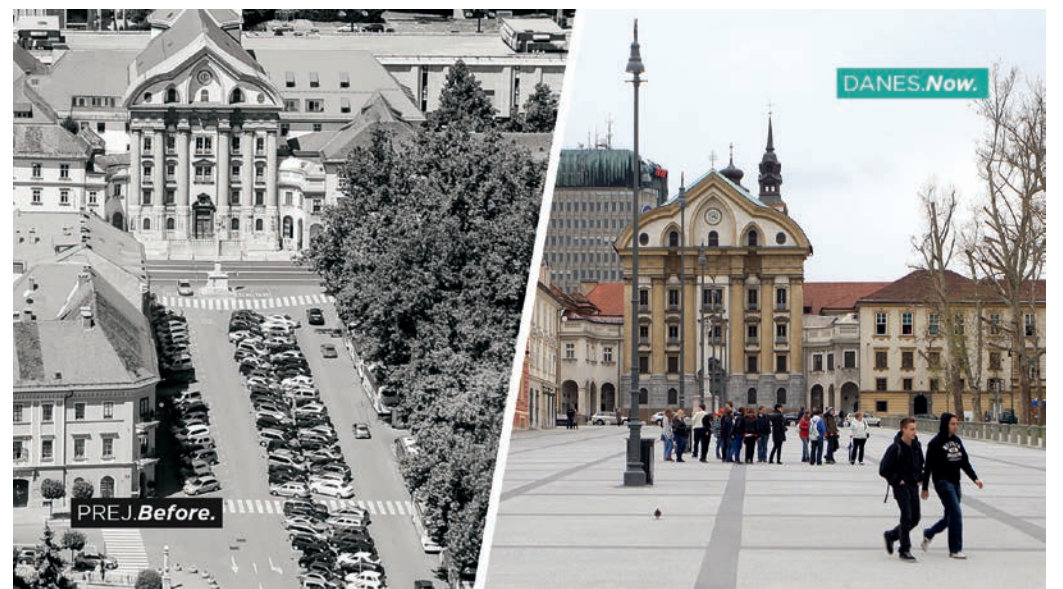
Breg

Ciril - Metodov trg

Fabianijev most

Kongresni trg

Koseški bajer

Šmartinski park

Novi trg

Petkovškovo nabrežje

Rakova Jelša

Trg republike

Slovenska cesta

Severni mestni park

Trnovski pristan

Špica

Wolfova ulica

Tromostovje

HVALA VSEM SODELAVCEM, PODPORNIKOM IN PARTNERJEM PROJEKTA

Projekt Zelena prestolnica Evrope 2016 ni bil projekt nekaj ljudi iz mestne uprave, ampak projekt vseh meščank in meščanov, obiskovalcev mesta in partnerjev. Vse dni v letu smo sodelovali s številnimi podporniki in partnerji projekta, ki se jim iz srca zahvaljujemo za najlepši prispevek k še bolj zeleni Ljubljani.

- Aerosol
- Aerovizija
- Aleja inženiring d.o.o.
- APIPRODUKT Čebelarstvo Žerjal
- A-Projekt d.o.o.
- Arne Hodalič
- AvantCar
- Babit d.o.o. zobozdravstveni center
- Barbara Rudolf
- Belinka Belles
- Best Western Premier Hotel Slon
- Bokri d.o.o.
- Botanični vrt Univerze v Ljubljani
- Botanično društvo Slovenije
- BTC d.d
- Center aktivnosti Fužine
- Center odličnosti nizkoogljicne tehnologije (CO NOT)
- Center ponovne uporabe Ljubljana
- Center Janeza Levca Ljubljana
- City Hotel
- Cvetlična
- CVS Mobile d.d.
- Čebelar Grega Brenko
- Čebelarstvo Tacen
- Čebelarstvo Jere
- Čebelarstvo Petek
- DCA Ljubljana - Dnevni centri aktivnosti za starejše
- Dežnik - izdelovanje in popraviljanje dežnikov in sončnikov Marija Lah s.p.
- Disk Golf Slovenija
- Druga Violina
- Društvo Ajda Sostro
- Društvo Joga v vsakdanjem življenju
- Društvo Planet Zemlja
- Društvo podeželja Lipoglav
- Društvo tabornikov Rod Heroj Vitez
- Društvo tabornikov rod Močvirski tulipani
- Društvo upokojencev Štepanjsko naselje
- Društvo Urbani čebelar
- Društvo ustvarjalcev Poligilda
- Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti Humanitas
- Društvo za krepitev potencialov mladih na področju znanosti, umetnosti in tehnologije rampa v sodelovanju s studiem CtrlArt
- Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
- Društvo za proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije
- Društvo Zeleni prstan
- Društvo zelenih nadzornikov
- Družbeno odgovorno podjetje Agora Natura
- Dškata, Mateja Dobovšek, s.p.
- Ekokmetija Pr' Konc
- Ekologi brez meja
- Ekonomska šola Ljubljana
- Elektro Ljubljana
- Energetika.net
- ENKI
- ENSVET
- Etnoart Špiler
- Europlakat
- Fakulteta za arhitekturo
- Fakulteta za elektrotehniko Univerze v Ljubljani
- Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Ljubljana
- Fakulteta za strojništvo
- Festival Ljubljana
- Focus, društvo za sonaraven razvoj
- Folklorna skupina Emona
- Fundacija za šport
- GDi GISDATA d.o.o.
- Geološki zavod Slovenije
- Gimnazija Ledina
- Gimnazija Poljane
- Gimnazija Vič
- Glasbena šola Franca Šturma
- Global Shapers Ljubljana
- Gostilna Dela
- Gostilnica 5-6 kg: Pujs d.o.o.
- Gozdarski inštitut Slovenije
- Grand Hotel Union
- Green Light World Flight
- Greenpeace
- Herpetološko društvo - Societas herpetologica slovenica
- Hiša eksperimentov
- Hiša EU
- HomeOgarden
- Hormonska joga
- Hostel Čopova - Tresor
- Hotel Lev
- Hotel Park
- Hotel Radisson
- Hotel Slon
- Hotel Union
- Inštitut za politike prostora
- Inštitut za vode
- Jadralski klub Odisej
- Jani Lapajne
- Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa
- Javor Škerlj Vogelnik
- Javni holding Ljubljana, d.o.o.
- Javni zavod Cene Štupar
- Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje
- JP Energetika Ljubljana, d.o.o.
- JP Ljubljanska parkirišča in tržnice, d.o.o.
- JP Ljubljanski potniški promet, d.o.o.
- JP Snaga, d.o.o.
- JP VODOVOD-KANALIZACIJA d.o.o.
- JP Žale, d.o.o.
- JZ Lekarna Ljubljana
- Karate klub FORUM Ljubljana
- Ked Smetumet
- Kilaskute
- Kino Šiška
- Kinodvor
- Kmečka strojna skupnost Savlje Kleče
- Kmetija MIS
- Kmetijski inštitut Slovenije
- Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana
- Knjižnica Reči
- Kolesarsko društvo LPP
- Kolesarsko društvo Rajd
- Kolesarsko društvo Rog
- Konjeniški klub Trnovo
- Kralji ulice
- KTD Proga 13
- KUD Gameljne
- KUD Tacen
- Kulturno okoljsko društvo Pazi!park
- Lepa Žoga
- Ljubljanska kolesarska mreža
- Ljubljanske osnovne šole
- Ljubljanski grad
- Ljubljanski vrtci
- Lutkovno gledališče Fru-fru
- Lutkovno gledališče Ljubljana
- Mala ulica
- Matic Sever
- Medeni kotiček
- Mednarodni grafični likovni center
- Međimursko folklorno društvo Ljubljana
- Mestna knjižnica Ljubljana
- Mestna zveza tabornikov Ljubljana
- Mestna zveza upokojencev Ljubljana
- Mestno gledališče ljubljansko
- Mladi zmaji
- Mladinska knjiga
- MPZ Tacen
- Muzeji in galerije mesta Ljubljana
- Muzej za arhitekturo in oblikovanje
- MyEqua
- Nacionalni inštitut za biologijo
- Nacionalni inštitut za javno zdravje
- National Geographic Junior
- Nea Culpa
- NTF - Oddelek za tekstilstvo, grafiko in oblikovanje
- Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Ljubljana
- Odprta kuhna
- Orkester Mandolina Ljubljana
- Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
- Pegaz international d.o.o.
- Pevska skupina Cintare
- Pionirski dom
- Pivovarna Union - Heineken
- Planinsko društvo LPP
- PNZ d.o.o.
- Posestvo Trnulja
- Pravi kolesar
- Pravična trgovina 3 Muhe
- Prirodoslovni muzej Slovenije
- Pristop
- prof. Peter Krečič
- Prometni inštitut Ljubljana
- Prostoroz
- Radisson Blu Plaza Hotel
- Re-generacija - društvo za družbeno in okoljsko odzivno oblikovanje
- Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije
- Renault
- Riko d.o.o s partnerji
- Rolerska zveza Slovenije, Lucky Luka
- Rolerski klub Ljubljana
- RTV Slovenija
- Sadjarsko in vrtnarsko društvo J. E. Krek
- Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani
- Semenarna Ljubljana
- Servis8
- SKALA - mladinska ulična vzgoja
- Slovenska fundacija za Unicef
- Slovenska kolesarska mreža
- Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje
- Slovenski Geocaching klub
- Slovensko društvo za biologijo rastlin
- Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev
- Slovensko društvo za zaščito voda
- Slovensko mladinsko gledališče
- Slovensko odonatološko društvo
- Socialno podjetje BOLJE
- Socialno podjetje TIP&TAP
- Srednja medijska in grafična šola Ljubljana
- Srednja šola tehniških strok Šiška
- Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo
- Srednja zdravstvena šola Ljubljana
- STA
- Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu MOL
- Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana
- Šola zdravja
- Šport Ljubljana
- Športna zveza Ljubljane
- Športna zveza Univerze v Ljubljani
- Športno društvo Sokol Bežigrad
- Športno društvo Zadvor
- Šugla gledališče (Društvo Gledališče Ane Monro)
- TAM-TAM
- Tehniški muzej Slovenije
- Turistična zveza Slovenije
- Turistično društvo Barje
- Turistično društvo Koseze
- Turistično društvo Zajčja Dobrava
- Turistično društvo Zelena jama
- Turizem Ljubljana
- Ubik d.o.o.
- UMANOTERA, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
- Varstveno delovni center Tončke Hočevar
- Veleposlaništvo Združenih držav Amerike
- Visionect
- Vitalizem, Mojca Cerovšek s.p.
- Wings for Life
- Woodieful team
- Zadruga Buna
- Zadruga Jarina
- Založba Hart
- Zavetišče za zavržene rastline
- Zavod 404
- Zavod Bob
- Zavod Divja misel
- Zavod Eneja so. p.,
- Zavod RS za varstvo narave
- Zavod za gozdove Slovenije
- Zavod za ohranjanje naravne in kulturne dediščine Ljubljanskega barja
- Zavod za oskrbo na domu
- Zdravstveni dom Ljubljana
- Združenje mladih, staršev in otrok SEZAM
- Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov
- Zelemenjava
- Zeleni hit
- Žiferblat
- Znanstvenoraziskovalni center SAZU
- ZOOPI - Zavod za otrokom in okolju prijazno igro
- Živalski vrt Ljubljana
- in drugi.

Izdajateljica: Mestna občina Ljubljana

Odgovorna urednica: Karmen Žirovnik | **Pomočnica urednice:** Nuša Krajnc | **Lektorica:** Nada Šumi | **Oblikovanje in grafična priprava:** Pristop d.o.o. | **Tisk:** Tiskarna Salomon d.o.o, Ljubljana | **Naklada:** 124.000 izvodov | **Kontakt:** glavna.pisarna@ljubljan.si | **Fotografije:** arhiv MOL, arhiv Turizem Ljubljana, Atelier Arhitekti, Bertonecelj Janez, Elaković Vladan, Frasn Miha, Gruden Mateja, Hess Saša, Hieng Primož, Hočevar Uroš, Hozjan Tamara, Jakše Jeršič Barbara, Javeršek Živa, Kastelic Matej, Kontić Vita, Kordić Doris - uradna fotografinja projekta ZPE 2016, Korošec Primož, Kovač Benjamin, Kranjec Mankica, Medved Ana, Nea Culpa, Novak Kristina Ina, Pal Domen, Rovan Nik, Štebljaj Urban, Uršič Nina, Wedam Dunja, Zdjelar Tina.

Hvala vsem za prispevke in sodelovanje pri pripravi poročila.

Časopis Ljubljana. Zate. je enkratnik, poročilo projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016, ki ga ob izteku projekta zahteva Evropska komisija. Vsi projekti in aktivnosti, ki smo jih izvedli v letu, ko je Ljubljana sijala zeleno, so bili izvedeni za višjo kakovost življenja vseh, ki živimo v Ljubljani. Zato smo se v Mestni občini Ljubljana odločili, da poročilo v obliki poljudnih in zanimivih vsebin predstavimo tudi vam, Ljubljančanke in Ljubljančani.

Časopis je natisnjen na okolju prijaznem papirju.